

Vilyam Şekspir

KRAL LİR

İngilis dilindən tərcümə edən
Sabir Mustafa

İŞTİRAK EDƏNLƏR:

Lir - Britaniya kralı
Fransa kralı
Burqundiya hersoqu
Kornuol hersoqu
Albani hersoqu
Qraf Kent
Qraf Qloster
Edqar - Qlosterin oğlu
Edmund - Qlosterin qeyri- qanuni oğlu
Kuran - saray adamı
Osvald - Qonerilyanın eşik ağası
Qoca - Qlosterin icarədarı
Həkim
Təlxək
Zabit - Edmundun komandanlığında
Zadəgan- Kordeliyanın yaxın adamlarından
Carçı
Kornuolun nökərləri.
Qonerilya
Reqana- Lirin qızları
Kordeliya
Lirin cəngavərləri, zabitlər, çaparlar, əsgərlər, saray adamları.

Hadisələr Britaniyada cərəyan edir.

BİRİNCİ PƏRDƏ

BİRİNCİ SƏHNƏ

Kral Lirin sarayı. Kent, Qloster və Edmund daxil olurlar.

Kent. Mən elə güman edirdim ki, kral hersoqlardan Albaninin xətirini Kornuolun xətrindən çox istəyir.

Q l o s t e r. Bizə həmişə belə görünürdü. Ancaq indi krallıq bölünəndə hansına daha çox rəğbət bəslədiyi aydın olmadı. Çünki paylar elə bərabər bölünmüşdür ki, ən dəqiq adam belə nə qədər diqqət yoxlasa, bu payları bir-birindən seçə bilməz.

K e n t. Bu sizin oğlunuz deyilmi, milord?

Q l o s t e r. Onun dünyaya gəlməsində, ser, mənim taqsırım var. Hər dəfə bunu etiraf etdikcə həyədan o qədər qızarmışam ki, daha üzümdə həya qalmayıb.

K e n t. Mən sizi başa düşmürəm.

Q l o s t e r. Bu gənc igidin anası isə məni başa düşdü. Elə buna görə də qarnı yumrulandı, yatağına ər tapmamış qucağına uşaq tapdı Siz bunu günah sayırsınızmı, ser?

K e n t. Belə gözəl nəticəsi var ikən, bunu günah saymaq özü günah olardı.

Q l o s t e r. Ser, mənim bundan bir neçə yaş böyük qanuni bir oğlum da var. O mənə heç də bundan əziz deyil. Bu hiyləgər ədəbsizlik eyləyib dünyaya vaxtından qabaq gəldi. Onun anası qəşəng idi. Bu bici hazırlamaq mənim üçün ən yaxşı əyləncəyə dönmüşdü. İndi onu oğlum kimi qəbul etməyə məcburam. - Sən bu nəcib centlmeni tanıyırsanmı, Edmund?

E d m u n d. Xeyr, milord.

Q l o s t e r. O qraf Kentdir. Bundan sonra onu yadında saxla. O mənim ən hörmətli dostumdur.

E d m u n d. Qulluğunuzda həmişə hazırım, cənab.

K e n t. Sən mənim xoşuma gəlirsən. Ümid edirəm ki, səni daha yaxından tanıyacağam.

E d m u n d. Ser, etimadınızı doğrultmağa çalışaram.

Q l o s t e r . Doqquz il idi ki, burada yox idi. Yenə də çıxıb gedəcək. .

Kral gəlir. Təntənəli musiqi çalınır. Kral Lir, Kornuol, Albani hersoqları, Qonerilya, Reqana, Kordeliya və saray adamları daxil olurlar.

Lir.

Fransa kralı, Burqund hersoqu.
Gəlsinlər. Çağırın!

Q l o s t e r . Baş üstə, kral (*Qloster və Edmund gedirlər*).

Lir.

Gizli arzumuzu açıq söyləyək.
Verin xəritəni. Bilin ki, artıq
Üç yerə bölmüşük krallığı biz.
Qoca vaxtımızda istəyirik ki,
Zəif çiynimizdən ağır yükləri
Götürüb verəyin gənc qüvvələrə.
Tamam azad olub hər cür qayğıdan,
Rahatca gedəyin ölümə doğru.
Mehriban Kornuol, əziz Albay,
Ey mənim istəkli, mərd oğullarım,
Sizin aranızda sabahki günü
Heç bir mübahisə olmasın deyə,
Qərara almışıq: qızlarımızın
İndidən bildirək cehizlərini.
Kiçik qızımızın məhəbbətində
Can atan o iki qüdrətli rəqib -
Fransa kralı, Burqund hersoqu
Bu gün almalıdır cavablarını.
Onlar gözləyirlər indi sarayda.
Artıq ol çəkirik hökmdarlıqdan -
Taxt - tacdan, torpaqdan, hakimiyyətdən.
Danışın, qızlarım, bir deyin: məni
Hansınız daha çox istəyirsiniz?
Bu ülvi, təbii, saf məhəbbətdən
Daha da çoxalar səxavətimiz.
Gülüm, Qonerilya, böyük qızımsan,

Birinci son başla, söz səninkidir.

Q o n e r i l y a.

Mənim sizə olan məhəbbətimi
Sözlər əks etməyə acizdir, ata.
Gözümün nurundan, azadlığımdan,
Dünyanın misilsiz var-dövlətindən,
Havadan və sudan siz əzizsiniz.
Sağlamlıq, gözəllik, həyat, şərəf-şan
Mənə sizin qədər qiymətli deyil.
Hələ heç bir övlad bu yer üzündə
Belə sevməyibdir öz atasını.
Mən deyə bilmirəm böyük sevgimi,
Nəfəsim tutulur, nitqim kəsilir.
Heç nə bu sevgimi əks edə bilməz.

K o r d e l i y a (*kənara*).

İndi Kordeliya nə eyləsin bəs?
Sevsin, fəqət dursun səssiz-səmirsiz.

L i r.

Həmin bu xətlərin arasındakı
Qalın meşələri, zəngin düzləri,
Geniş çəmənləri, coşqun çayları
Bütün sərvətiylə, bütün varıyla
Birlikdə biz sənə veririk, qızım.
Ərin Albani də, uşaqların da
Bu barlı, bəhərli münbit yerlərə
Bu gündən əbədi sahib olacaq.
İkinci qızımız əziz Reqana,
Kornoulun yarısı, sən danış, quzum.

R e q a n a.

Bacımla kökümüz eynidir bizim,
Layiqəm onunla eyni qiymətə.
O bəyan eylədi öz sözləriylə
Mənim qəlbimdəki sevgimi, ata.
Ancaq qısa dedi, çox qısa dedi.
Əlavə edirəm mən bunu yalnız:
Bu cahan mülkündə olan sevinclər
Mənim ürəyimə yaddır əzəldən.
Tapmışam yeganə səadətimi

Mən əziz kralın məhəbbətində.
K o r d e l i y a (*kənara*).
Necə də kasıbam bu dünyada, ah!
Yox, yox, belə deyil, inanıram ki,
Mənim məhəbbətim mənim dilimdən
Daha dövlətlidir, daha varlıdır.

Lir.

Böyük krallığın üçdə birisi
Əbədi olaraq bu gündən belə
Verilir sənə və sənin nəslinə.
Sənin torpaqların, mehriban balam
Öz gözəlliyiylə, zənginliliylə İstəkli həmşirən
Qonerilyaya Verilən torpaqdan heç də pis deyil.
(*Kordeliyaya*)
Hə, mənim sevincim, ailəmizdə
Sonuncu olmayan, sonbeşik olan,
Sənin yaz çiçəyi məhəbbətin üçün
Fransa şərabı Burqund südüylə
Mübarizə edir nə vaxtdan bəri.
İndi söz sənindir, növbə sənindir.
Böyük bacıların aldığı paydan
Daha yaxşısını almaq üçün sən
Nə deyə bilərsən? Danış, gül balam.

K o r d e l i y a. Heç nə, milord.

L i r. Heç nə!

K o r d e l i y a. Heç nə, hökmdar.

L i r. Heç nə, heç nə verməz. Bir düşün, qızım.

K o r d e l i y a.

Elə bədbəxtəm ki, qəlbimi dilim
Açıb deyə bilmir, əks edə bilmir.
Nə qədər borcluyam sevməyə sizi,
O qədər sevirəm, nə çox, nə də az.

Lir.

Necə, necə, qızım! Düzəlt sözünü,
Bu sənin işini korlaya bilər.

K o r d e l i y a.

Mərhəmətli kral, bu dünyada siz

Mənə həyat verib, tərbiyə verib,
Məni məhəbbətlə böyütmüsünüz.
Bütün bu borcları, bu qayğıları
Geri qaytarıram layiqincə mən.
İtaət edirəm, sevirəm sizi,
Sizə hörmətim var hamıdan artıq.
Mənim bacılarım deyirlər indi,
Tək sizi sevirlər bu yer üzündə,
Onda ər onların nəyinə gərək?
Yəqin ki, bir zaman toyum olacaq.
Sevgimin, borcumun, qayğılarımın
Yarısını alacaq məni alan kəs.
Tək atamı sevsəm bacılarım tək,
Onda heç vaxt ərə getməyim gərək.

L i r. Ürəkdən deyirsən?

K o r d e l i y a. Bəli, ürəkdən.

L i r. Bu qədər cavansan, bu qədər quru.

K o r d e l i y a. Bu qədər cavanam, bu qədər doğru.

L i r.

Yaxşı, bu dediyin düz sözün olsun,
Sənin doğruluğun cehizin olsun.
Mən isə hamının yanında indi
Günəşin müqəddəs, ülvi nuruna,
Zülmət gecələrə, zülmət tanrısı
Qorxunc Hekatanın min bir sirrinə;
Bizi həm yaradan, həm də məhv edən
Ulduzların göydə hərəkətinə
And içib deyirəm: atalıq borcu,
Doğma qan birliyi heçdi mənim üçün.
Bil ki, daha sənin atan deyiləm.
Əbədi olaraq, bu gündən belə
Sən yadsan qəlbimə, ruhuma mənim.
İstər barbar olsun, istərsə yamyam
- Qoca atasını yeyən yırtıcı,
Yaxındır, məhrəmdir könümə artıq.
Bir vaxt qızım olan səndən-balamdan

Onlar daha doğma, daha əzizdir.
Kent. Mənim hökmdarım!..
Lir.

Sus, danışma, Kent!
Əjdaha qəzəblə alovlananda,
Unutma ki, ona toxunmaq olmaz.
Mən onu hamıdan çox istəyirdim,
Deyirdim, ömrümün qalan günləri
Onun qayğısıyla ötüşər rahat.
- Di itil buradan! Rədd ol gözümdən!
And olsun məzarda rahatlığıma,
Mən onun adını sildim qəlbimdən.
Çağırın Fransa kralım tez!
Nə oldu, haradadır Burqund hersoqu?
Kornuol, Albani! Üçüncü payı
Bölün tən-bərabər öz aramızda,
Əlavə cehiz tək qəbul eyləyin.
Qoy onun həqiqət adlandırdığı
Lovğalıq, xudbinlik ona ər tapsın.
Bütün qanunuyla, ixtiyarıyla
Ali hakimiyyət verilir sizə.
Yanımda yüz nəfər cəngavər qalır.
Bir yerdə biz sizə təşrif buyurub,
Qonaq qalacağıq hər ay növbəylə.
Hörmətli, izzətli kral adını
Təkcə özüm üçün saxlayıram mən.
Cəmi yerdə qalan hökm, ixtiyar,
Külli səlahiyyət, gəlir-mədaxil,
Əziz oğullarım, sizinki olsun.
Təsdiq etmək üçün dediklərimi
Bölün iki yerə tacımı mənim.
(*Tacı onlara verir*).

Kent.

Daim kral kimi hörmət etdiyim,
Ata tək sevdiyim, ağam bildiyim,
Böyük, əzəmətli havadarım tək

Sitayış etdiyim şan-şöhrətli Lir...

L i r. Yay bərk çəkmişəm, oxdan kənar dur!

Kent.

Qoy deşsin sinəmi amansız oxun,
Onsuz da ürəyim para-paradır.

Lir dəli olubsa, Kent kobud gərək.

Sən nə istəyirsən, ağsaqqal qoca?

Yoxsa düşünürsən, hakimi-mütləq

Mənfur yaltaqlığa boyun əyəndə

Vicdan susmalıdır öz qorxusundan?

Yox, hakim ağilsız bir iş görürsə,

İnsana şərəfidir düz sözü deyərək.

Dəyiş qərarını, yaxşı fikirləş,

Bu qorxunc qəzəbin qarşısını al.

Mən öz həyatımla zaminəm buna:

Sənin kiçik qızın bacılarından

Səni az sevməyir, az istəməyir.

Dilsiz olan kəslər ürəksiz deyil,

Ucadan səslənir içi boş qablar.

L i r. Gəl belə oynama həyatınla, Kent.

Kent.

Mən öz həyatımla çox oynamışam.

Qoyub həyatımı girov kimi mən,

Vuruşmuşam sənin düşmənlərlə.

Səni təhlükədən qorumaq üçün

Onu itirməkdən qorxmuram əsla,

L i r. İtil gözlərimdən!

Kent.

Mənə yaxşı bax,

Hələ icazə ver, burda qalım, Lir,

Sənin gözlərinə düz hədəf olum.

L i r. And olsun müqəddəs Apollona ki! -

Kent.

And olsun müqəddəs Apollona ki,

Nahaq and içirsən od Allahına.

Lir.

Of, yaramaz nökər! (*Qılınca əl atır*).

Albani və Kornuol. Dayanın, kral!

Kent.

Öldür həkimini, müalicəyə
Verəcəyin pulu xəstəliyə ver.
Götür qərarını geriyə, yoxsa
Nə qədər səsım var, bağırıb bar-bar
Sənə deyəcəyəm: pis iş tutmusan.
Dinlə məni, xain! Nökər tək dinlə!
Bizi məcbur etmək istəyirsən ki
Pozaq, dəyişdirək öz andımızı.
Buna cürətimiz çatmayıb hələ.
İndi lovğa-lovğa, təkəbbürlə sən
Qarırsan bizim qərarımıza.
Ali mövqeyimiz, təbiətimiz
Belə alçaq işə yol verə bilməz.
Fəqət tükənməzdir mərhəmətimiz,
Buyur, sən də götür mükafatını.
Biz sənə beşgünlük möhlət veririk.
Yolda fəlakətdən qorunmaq üçün
Özünə bir çarə, bir əlac axtar.
Tərk et krallığı altıncı günü.
Sənin vücudunu onuncu günü
Bizim torpaqlarda tapsalar əgər,
Səni yerindəcə öldürəcəklər.
Di get! Yupiterə and içirəm ki,
Qərarım heç zaman dəyişməyəcək.

Kent

İndi ki belədir, əlvida, kral.
Ədalət yoxdursa, el qaragündür,
Qürbət azadlıqdır, vətən sürgündür.
(Kordeliyayd)
Sənin dilin dedi qəlbin deyəni,
Tanrı sayəsində hiفز etsin səni.
(Reqanaya və Qonerilyaya)
Məhəbbətlə dolu o gözəl sözlər
Sizdən sevgi istər, sədaqət gözlər.
(Başqalarına)

Əlvida, qoca Kent neçə ki sağdır,
Hər yerdə namusla yaşayacaqdır.

Gedir. Şeypur çalınır. Qloster Fransa kralı, Burqund hersoqu və
onların yaxın adamları ilə qayıdır.

Qloster.

Fransa kralı, Burqund hersoqu
Buyurub gəldilər, böyük hökmdar.

Lir.

Sizdən başlayağın, möhtərəm hersoq,
Qızımıza görə siz bu kralla
Çoxdandır rəqabət aparırsınız.
Bu sevda yolundan dönməmək üçün,
İndi açıq deyin, azı nə qədər
Cehiz istərdiniz?

Burqund hersoqu. Ulu hökmdar,
Vədinizdən artıq istəmirəm mən.
Yəqin, vədinizdən az verməzsınız.

Lir.

Alicənab Hersoq, bir vaxt qızımız
Bizə əziz idi dünyalar qədər,
İndi itiribdir öz qiymətini.
Baxın, o zavallı dayanıb orda,
Bu kiçik məxluqda ürəyə yatan
Cüzi bir şey varsa, buyurun, alın.
Bütün varlığıyla qoy sizin olsun.
Onun cehizidir bizim hirsimiz,
Onun bundan başqa cehizi yoxdur.

Burqund hersoqu.

Bilmirəm nə deyim, nə cavab verim.

Lir.

O qızın nə dostu, nə yoldaşı var,
Onun həmdəmidir qarğışlarımız.

Qazanıb tükənməz nifrətimizi,
Cehiz aparacaq lənətimizi.
Belə qüsurlarla, kəm-kəsirlərlə
Onu alırsınız, ya almırsınız?

Burqund Hersoqu.

Məni bağışlayın, böyük hökmdar,
Bu halda xeyir iş baş tuta bilməz.

Lir.

Eləsə almayın. İnanın ki, mən
Saydım onun bütün var-dövlətini. (*Fransa kralında*)
Bilin, əziz kral, ürəyimdəki
Ülvi sevginizi silib ataraq,
Nifrət etdiyimi sizə vermərəm.
Təvəqqe edirəm ona görə də,
Hətta təbiətin həya eləyib,
Xəcalət çəkdiyi, üz döndərdiyi
Bu miskin nəcinsdən uzaqlaşıb siz,
Özünüzə layiq yar gəzəsiniz.

Fransakralı.

Bu çox qəribədir. İndiyə kimi
Onu dönə-dönə tərifləyərək
Ən gözəl, ən əziz büt sayırdınız.
Qoca ömrünüzə təsəlliyyədi o.
Bir anda nə böyük günah etdi ki,
Əbədi itirdi rəğbətini.
Yəqin, onun suçu, onun təqsiri
Hədsiz dərəcədə dəhşətli imiş,
Ya da çox az imiş sizin sevginiz.
Fəqət inanmıram buna heç cürə.
Buna inanmaq üçün möcüzə gərək,
Yoxsa ağıl bunu qəbul eyləməz.

Kordeliya.

Yağlı dil tökməyi, riyakarlığı,
Yalan söz deməyi bacarmıram mən.
Qəlbimdə olanı danışır dilim.
Xahiş eyləyirəm, zati – ailələr,

Hamiya bildirin həqiqəti siz.
Sizin lütfünüzdən, rəğbətinizdən
Məni məhrum edən, məni ayıran
Nə iyrənc əməldir, nə qorxunc qətl,
Nə alçaq bədnamlıq, nə əxlaqsızlıq,
Nə də ləyaqətsiz bir iş, bir xəta.
Yaltaq baxışlardan, yaltaq sözlərdən

Gözüm də, dilim də kasıbdır mənim.
Bununla daha çox dövlətliyəm mən.
Bununla sanıram özümü xoşbəxt.
Fəqət xoşunuza gəlmirəm sizin.

Lir.

Sən mənim xoşuma gəlməməkdənsə,
Dünyaya gəlməsən yaxşı olardı.

Fransa kralı.

Necə?! Yalnız budur onun günahı?
Ürəkdə gül açan saf məhəbbəti
Utanıb deməmək günahdır məgər?
Hə, Burqund hersoqu, sözlünüz nədir?
Sevgi sevgi deyil təmənnalısa.
Siz, deyin, ledini alırsınızmı?
O özü cehizdir.

Burqund Hersoqu.

Əzəmətli Lir
Vəd etdiyi payı verərsə əgər,
Mən tutub əlindən Kordeliyanın
Burda onu Burqund hersoqinyası
Elan eyləyəm.

Lir.

Heç nə vermərəm,
Qərarım qətidir, and içmişəm mən.

Burqund hersoqu.

Təəssüf edirəm buna mən, xanım.
Onda atanızı itirməklə siz,
Həm də ərinizi itirirsiniz.

Kordeliya.

Narahat olmayın, Burqund hersoqu,

Sizin ki eşqiniz dövlətdir, vardır,
Mən sizə heç vədə arvad olmaram.

Fransa kralı.

Kordeliya, sən bu yoxsulluğunla
Daha da varlısan, daha da zəngin.
Tənhalıq qoynunda daha gözəlsən,
Daha sevimlisən nifrət içində.
Sənin təbiətin nadir, misilsiz,

Mən səni alıram həvəslə, gülüm.

Qiymətsiz sayılıb atılan dürrü
Ayaqlar altından qaldırıram mən.

Allah, Allah! Necə qəribədir bu:

Başqa ürəkləri üşüdən duyğu

Mənim ürəyimi odlara salır,

Hökmü, ixtiyarı əlimdən alır.

Cehizsiz qızınız, möhtərəm kral,

Mənim taleyimdir, belədir iqbal.

Bu gündən, bu andan o sönməyən nur

Gözəl Fransaya hökmdar olur.

Burqund hersoqları, ya başqa bir kəs

Məndən bu gövhəri qopara bilməz.

Rəhimsiz olsa da, yenə də qəlbən

Vidalaş hamıyla, Kordeliya, sən.

Dəyərli bir inci itirsən burda,

Daha yaxşısını taparsan orda.

Lir.

Fransa kralı, o qız sizindir.

Elə qızım yoxdur, bu da yəqindir.

Aparın, aparın, qalmayıb sözüüm,

Onun sifətini görməsin gözüm.

Vaxtı itirməyin, haydı, gediniz,

Məndən xeyir-dua gözləməyin siz.

Yaxşı, biz gedəyin, mehriban hersoq.

Şeypur çalınır. Fransa kralı, Qonerilya, Reqana və Kordeliyadan
başqa hamı gedir.

Fransa kralı. Əzizim, vidalaş bacılarınla.

K o r d e l i y a .

Atamın qiymətli mirvariləri,
Sizdən ayrılıram göz yaşlarımla.
Məndən gizli deyil təbiətiniz.
Sizin eybinizi olduğu kimi
Demək bir bacı tək ağırdır mənə.
Atamıza yaxşı qulluq eyeləyin,
Onu tapşırıram mədh etdiyiniz.
Böyük sevginizə, şəfqətinizə.

Heyf ki, atamın düşdüm gözündən,
Onu gözüm üstə saxlayardım mən.
Yaxşı, hər ikiniz salamat qalın.

R e q a n a . Sən bizə öyrətmə öz borcumuzu.

Q o n e r i l y a .

Yaxşısı budur ki, özünü öyrət.
Çalış ki, ərini razı salasan.
Bunu unutma ki, rəhmə gəlib o,
Səni arvadlığa qəbul eyelədi.
Bacım itaəti öyrənmək gərək,
Sevgi sevgi olmaz açmasa ürək.

K o r d e l i y a .

Açar hər kələyi zamanın özü,
Kim günahkar olsa, qızarar üzü.
Mən sizə səadət arzulayıram.

F r a n s a k r a l ı . Gedək, Kordeliya, mənim gözəlim (*Fransın kralı və Kordeliya gedirhr*).

Q o n e r i l y a . Bacım, bizim hər ikimizə aid olan bir çox məsələləri mən sənə bildirməliyəm. Deyəsən, atamız bu axşam burdan gedəcəkdir.

R e q a n a . Bəli, deyəsən, gedəcəkdir, özü də sizə. Gələcək ay bizə gələcək.

Q o n e r i l y a . Görürsən, o yaşlandıqca necə də dəyişib. Biz bu dəyişkənliyi onda az görməmişik. O həmişə bacımızı bizdən artıq istəyib. İndi cüzi bir şeydən ötəri ondan bir ata kimi imtina etdi. Ta bunu gizlətmək olmaz ki!

R e q a n a . Bu, qocalıqdan yaranan naqislikdir. Doğrusu, atamın əvvəllər də nə istədiyini özü əməlli-başlı bilmirdi.

Q o n e r i l y a. Ömrünün ən gözəl, gümrah çağlarında son dərəcə hövsələsiz idi. İndi özünü lap itirib. Yaşdan doğan zəiflik, əsəbilik onu şıltaqlaşdırıb. Qoca heç ipə-sapa yatmır.

R e q a n a. Bir gün o qəzəblənib hirsini bizim də üstümüzə tökə bilər. Əsəbiləşib Kenti qovmadımı?!

Q o n e r i l y a. Fransa kralı ilə vidalaşanda əlavə dedikləri nəydi? Bacım, gəl biz əlbir olaq. Atamız bu vəziyyətdə hakimiyyət başında qalsa, onun ixtiyarı bizə verməsi hər ikimizə yalnız qanqaralıq gətirəcəkdir.

R e q a n a. Yaxşı fikirləşib tökək tədbiri.

Q o n e r i l y a. Gərək isti-isti döyək dəmiri.

Gedirlər.

İKİNCİ SƏHNƏ

Qraf Qlosterin sarayında otaq. Edmund daxil olur. Onun elində bir məktub var.

Edmund.

Mənim allahımsan, gözəl təbiət,
Tabeyəm mən sənin qanunlarına.
Nə üçün adətin məngənəsində
Zillət çəkməliyəm həyatım boyu?
Nə üçün razılıq verməliyəm ki,
Vasvası, xırdaçı, saxta adamlar
Məni məhrum etsin ata irsindən?
Nə var ki, kiçiyəm öz qardaşımdan,
Bir az gec gəlmişəm cahan mülkünə!
Mən bic doğulmuşam! Bu alçaqlıqdır?
Yoxsa qüsurludur bədən quruluşum,
Ağlım iti deyil, görkəmərim gözəl
Qanuni doğulan uşaqlar kimi?
Alçaqlıq sözünü qara damğa tək
Bizim alınımıza vururlar nədən?
Bic olmaq alçaqlıq sayılır məgər?

Axı, təbiətin açıq qoynunda
Həvəslə, gizlicə yaranan cocuq
Qəlbsıxan, canüzən kəsif yataqda
Həm sönük, həm də süst, mürgülü halda
Törəyən bir dəstə yelbeyinlərdən
Daha gözəl olur, ağıllı olur.
İndi ki, belədir, qanuni Edqar,
Sənin torpaqların mənim olacaq.
Bic övlada olan ata sevgisi
Qanuni övlada olan sevgidən
Heç də əskik deyil, heç də az deyil.
Nə gözəl səslənir "qanuni"
sözü! Yaxşı, nə deyirəm, qanuni
olsun. Əgər bu məktubum uğur
gətirsə, Əgər planlarım həyata
keçsə, Bu Edmund - bic oğul
qanuni oğlu Hünərlə, şərəflə
əvəz edəcək. Mən indi
qalxıram uca zirvəyə. Xudaya,
biclərə özün kömək ol!

Qloster gəlir.

Q l o s t e r.

Kent sürgün edildi beləliklə də! Fransa kralı getdi qəzəblə!
Axşam tərək elədi sarayı kral! O tamam əl çəkdi
hakimiyyətdən! Bütün bunlar oldu bir an içində. Edmund,
nə baş verib, nə yenilik var?

E d m u n d. Heç nə, milord (*Məktubu gizlədir*).

Q l o s t e r. O nə məktubdur? Niyə onu elə cəld gizlədirsən?

E d m u n d. Mən heç bir yenilik bilmirəm, milord.

Q l o s t e r. Oxuduğun kağız nəydi?

E d m u n d. Boş şeydir, milord.

Q l o s t e r. Boş şeydir? Bəs onu niyə elə həyəcanla cibinə
qoydun? Boş şeyi belə gizlətməzlər. Ver baxım. Hərgah boş
şeydirsə, onu oxumaq üçün mənə çeşmək lazım olmayacaqdır.

E d m u n d. Ser, rica edirəm, məni bağışlayasınız. Bu məktub
qardaşımdandır. Hələ axıra qədər oxumamışam. Oxuduqlarımdan

çıxır ki, siz ona heç baxmasanız yaxşı olar.

Q 1 o s t e r. Məktubu mənə ver. E d m u n d.

Onu sizə versəm də inciyəcəksiniz, verməsəm də. Mənim başa düşdüyümə görə, məzmunu qanqaraldıcıdır

Q 1 o s t e r. Ver baxım, ver baxım.

E d m u n d. Bu məktubu yazmaqda qardaşımı haqlı sayıram.

Ümid edirəm ki, bu məktubu ancaq məni sınamaq məqsədiylə yazıb.

Q 1 o s t e r (*məktubu alıb oxuyur*). "Qocaya göstərilən bu hörmət izzət ömrümüzün ən gözəl çağlarında dünyanı bizim üçün zəhrim üçün döndərir. Bizi səadətdən məhrum edir. Yalnız qocalıb əldən düşdük-də, zövq almaq qabiliyyətini itirdikdə varidatını bizə verir. Mən belə qənaətə gəlirəm ki, qocanın ağır zülmü bizim tənbəlliyimizdən və köləliyimizdən yaranıb. Onun üstümüzdəki ağılığına səbəb onun hakimiyyəti deyil, özümüzün nökrəçiliyimiz, əzablara dözməyimizdir. Əgər atamız mən onu yuxudan oyadana qədər yatarsa, onun illik gəlirinin yarısı əbədi olaraq sənə çatar. Sən qardaşın Edqarın məhəbbətini qazanaraq xoşbəxt yaşayarsan". Bu nədir? Sui-qəsd! "Mən onu yuxu-dan oyadana qədər yatarsa, onun illik gəlirinin yarısı sənə çatar". Bunu mənim oğlum Edqar yazıb! Necə de bu sözləri yazmağa əlindən var gəlib! Onun ürəyində, beynində bu fikirlər necə yaranıb? Bu məktubu nə vaxt alıbsan? Onu sənə kim verdi?

E d m u n d. Elə iş də burasındadır ki, milord, bu məktubu mənə heç kim verməyib. Onu pəncərədən mənim otağına atıblar.

Q 1 o s t e r. Qardaşının xəttini tanıdın?

E d m u n d. Məktub yaxşı olsaydı, milord, cəsarətlə and içərdim ki, qardaşımın xəttidir. Məktub yaxşı olmadığma görə, belə hesab edirəm ki, onun xətti deyil.

Q 1 o s t e r. Bu onun xəttidir.

E d m u n d. Yazılmağına onun əli ilə yazılıb, ancaq mən inanıram ki, məzmunu onun ürəyindən deyil.

Q 1 o s t e r. O əvvəllər bu barədə sənə heç nə deməyib?

E d m u n d. Heç vaxt, milord. Fəqət mən ondan buna bənzər sözlər eşitmişəm. O tez-tez deyərdi ki, böyük oğullar qoca atalarına qəyyumluq etməli və onların bütün əmlakına sahib olmalıdırlar.

Q 1 o s t e r. Of, əclaf, əclaf. Elə bu niyyətini məktubda da yazır. Heç

yırtıcı da belə əclaf olmaz! Ey, qoçaq, get onu axtar. Tapan kimi, mən onu zindana saldıracağam. Əclaf, əclaf! Haradadır o?

E d m u n d. Bilmirəm, milord. Əgər məsləhət bilsəydiniz, bir söz deyərdim. Siz qardaşımın bu niyyəti barədə tutarlı bir dəlil əldə edənə qədər qəzəbinizi saxlasaydınız, daha düzgün yolla getmiş olardınız. Qəflətən ona qarşı zor işlətsəniz, şübhələriniz doğru çıxmasa, bu sizin şərəfinizə silinməz ləkələr salar, onun qəlbində sizə bəslənən munis hissləri tamamilə məhv edər. Mən öz həyatımla qardaşıma zəmin duraram ki, o bu məktubu ancaq mənim sizə olan məhəbbətimi yoxlamaq üçün yazıb, başqa məqsədi olmayıb. Burda təhlükəli heç nə yoxdur.

Q1 o s t e r. Sənin fikrin belədir?

E d m u n d. Məsləhət bilsəniz, mən bunu sübut edərdəm. Sizi elə yerə apararam ki, bir tərəfdə gizlənib, bizim söhbətimizi eşidərsiniz və mənə inanarsınız. İstəsəniz, bu işi bu axşam təşkil edərdəm.

Q1 o s t e r. Oğlum belə yırtıcı ola bilməz.

E d m u n d. Əlbəttə, ola bilməz.

Q1 o s t e r. Həm də atasına qarşı. Onu bu qədər saf ürəklə, bütün varlığıyla sevən atasına qarşı. Ah, yerlər-göylər! Edmund, onu axtar tap. Xahiş edirəm, onun qılığına gir, qəlbinə açar sal, mənim haqqımda fikirlərini öyrən. Bu işi öz ağılnla gör. Həqiqəti bilmək üçün mən bütün var-yoxumdan keçməyə hazırım.

E d m u n d. Bu saat onu taparam. Bu işi görmək üçün hər imkandan istifadə edərdəm. Vaxtında sizə xəbər verərdəm.

Q1 o s t e r. Görünür, bu yaxın vaxtlarda günəşin və ayın tutulmaM xeyir əlaməti deyilmiş. Təbiət biliciləri nə deyirlər desinlər, yaranın -, fəlakətlərdən təbiətin öz köksünə dağ çəkilir: məhəbbət sönür, dostluq məhv olur, qardaş qardaşı öldürür; şəhərlərdə üsyanlar, kəndlərdə ixtişaşlar, saraylarda xəyanətlər baş alıb gedir; oğullarla atalar arasında olan ülvi hörmət telləri qırılıb atılır. Bir tərəfdən mənim bu yaramamı həyatın əzəli qanunlarını pozur: oğul ataya qarşı çıxır. Digər tərəfdən kral təbiətin hökmünə zidd hərəkət edir: ata doğma balasına qarşı çıxır. Bizim yaxşı günlərimiz artıq geridə qalmışdır. Fitnə-fəsad, riyə karlıq, xəyanət, hər cürə təhlükəli toqquşmalar bizi addımbaaddım həyəcanla qəbirə qədər izləyir. Bu

yaramazı tap, Edmund. Sən heç bunu itirməzsən. Ehtiyatlı ol. Başqa bir tərəfdən də alicənab, saf ürəkli Kent sürgün edildi. Nəyə görə? Ona görə ki, o namuslu adamdır. Təəccüb budur! (*Gedir*).
E d m u n d. Doğradan da, dünyada bu çox qərribə axmaqlıqdır. Bir səadətdən çıxıb özümüzü fəlakətə salan kimi, bədbəxtliyimizdən günəşi, ayı və ulduzları günahkar sayırıq. Guya, bizi alçaq, əclaf edən taledir. Sarsaqlığımız göylərin təsirindəndir. Dələduz, oğru, xain olmağımıza fəza cisimləri təzyiq göstərir. Sərxoşluğa, yalançılığa, zinakarlığa səyyarələr sövq edir. Guya, bizdə olan cəmi qüsurlar ilahi qüvvələrin təsirindən yaranır. Öz bəd əməllərinə görə ulduzları günahlandırmaq mənəviyyatı pozğun adamın heyratəmiz hiyləsidir. Mənim atam mənim anamla Əjdaha bürcü altında görüşmüş və mən Böyük Ayı bürcü altında anadan olmuşam. Tfu! Mən qeyri-qanuni doğularkən göy qübbəsində nur saçan ən bakirə bir ulduz mənim bələyimi işıqlandır saydı, yenə necə varamsa, elə də olacaqdım. Aha, Edqar! O, köhnə komediyanın sonu kimi lap vaxtında gəlir. İndi mən dəli Tom kitni ah-zar etməliyəm (*Edqar daxil olur*). Oh, bu günəş və ay tutul-malan bizim aramıza nifaq salacaqdır! Fa, sol, la, mi...

E d q a r. Nə var, qardaşım Edmund? Səni belə dərin fikirlərə qərq edən nədir?

E d m u n d. Bu günəş və ay tutulmalarından sonra baş verəcək bədbəxt hadisələr haqda düşünürəm, qardaşım. Mən bu barədə iki gün bundan əvvəl bir kitab oxumuşam.

E d q a r. Sən belə işlərlə də məşğulsan?

E d m u n d. Səni inandırırım ki, o kitabda yazılanlar bədbəxtlik-don doğru çıxır. Övladla valideyn arasında olan təbii münasibətlər pozulur. Yer üzünü ölüm, aclıq bürüyür, mehribançılıq, səmimiyyət ərsə çəkilir. Dövlətdə hərc-mərclik yaranır, krala və zadəganlara qarşı hədələr, lənətlər yağdırılır. Ürəklər əsassız şübhələrlə dolur, dostlar vətəndən sürgün edilir, orduda qiyam başlanır, heç kimdə inam qalmır. Ər-arvad bir-birindən üz döndərir və sairə, və sairə.

E d q a r. Münəccimlər sırasına çoxdanmı keçmişən?

E d m u n d. Qurtar, qurtar. Sən mənə də görüm, atamızı axırıncı dəfə haçan görmüsən?

E d q a r. Nə var ki, dünən axşam.

E d m u n d. Onunla söhbət etdinmi?

E d q a r. Bəli, iki saat ara vermədən.

E d m u n d. Səndən yaxşımı ayrıldı? Onun sözlərində, baxışlarında bir narazılıq hiss etmədin ki?

E d q a r. Heç zərrə qədər də.

E d m u n d. Bir yaxşı-yaxşı yadına sal, onu nə cürə təhqir eləmi-sən? Aman günüdür, qəzəbi səngiyənə kimi onun gözlərinə görünmə, bir müddət ondan kənar dolan. Bu saat elə cinlənib ki, səni tikə-tikə doğrasa da, yenə hirsli bir tikə azalmaz.

E d q a r. Yəqin, hansı bir yaramazsa məndən ona yaman qandırır.

E d m u n d. Elə mən də bundan qorxuram. Xahiş edirəm, ehtiyatlı ol, acığı soyuyanaqək ondan uzaq gəz, ona yaxınlaşma. Bilirsən nə var, indi mənim otağıma get. İşi elə quraram ki, oradan atamızın nələr danışdığım öz qulaqlarımla eşidərsən. Rica edirəm, dayanma. Bu da mənim otağının açarı. Bayıra çıxmaq istəsən, özünlə silah götür.

E d q a r. Silah niyə, qardaşım?

E d m u n d. Qulaq as, qardaşım. Mən sənə ən gözəl məsləhət verirəm: özünlə silah götür. Onun ürəyində sənə qarşı yaxşı heç nə qalmayıb. Yalan deyirəmsə, dünyanın ən şərəfsiz adamıyam. Mən sənə yalnız gördüklərimi və eşitdiklərimi deyirəm, özü də çox zəif şəkildə. Onları olduğu kimi, öz dəhşətiylə söyləmək mümkün deyil. Xahiş edirəm, burdan gedəsən.

E d q a r. Sən tezliklə hər şeyi mənə deyəcəksən, eləmi?

E d m u n d. Arxayın ol, bu işdə mən sənə həmişə kömək edəcəyəm (*Edqar gedir*).

Atam sadələvhüdür, tez inanandır,
Qardaşım nəcibdir həddindən artıq,
Onun təbiəti təmizdir gün tək,
Heç nədən, heç kimdən şübhələnməyir.
Bu safdil, safürək axmaqları mən
Aldadıb asanca tora salaram.
Niyətim bəllidir, yollarım aydın.
İrsən çatmasa da mülk, torpaq mənə,
Bunları hiyləylə alaram yenə.
Nə fərqi iyrəncdir, ya safdır həyat,

Necə olur-olsun məqsədinə çat.

Gedir.

ÜÇÜNCÜ SƏHNƏ

Hersoq Albaninin sarayı.
Qonerilya və saray xidmətçisi Osvald
daxil olurlar.

Qonerilya. Atam mənim adamımı niyə vurdu?

Onun təlxəyinə acıqlandığı üçün, hə?

Osvald. Elədir, xanım.

Qonerilya.

Bu qoca daima tökülür zəhləmi,
Keçir qəm-qüssəylə gecəm-gündüzüm.
Hər saat bir yeni hoqqa çıxarıb,
Hamının kefinə soğan doğrayır.
Lap cana doymuşam, dözmürəm daha.
Özbaşınalığ edir öz adamları,

Demir güldən ağır bir söz onlara,
Hər boş şey üstündə danlayır bizi.
Ovdan qayıdanda gözünə dəyib,
Onunla danışmaq istəmirəm mən.
Məni xəbər alsa, de ki, xəstədir.
Sən də, yaxşı olar, onun nazıyla
Çox da əvvəlki tək oynamayasan.
Bunun günahları mənim boynuma.

Osvald. Xanım, kral gəlir, eşidirsiniz? (*Səhnə arxasında
şeypur çalınır*).

Qonerilya.

Ona sən özün də, qulluqçular da
Könülsüz-könülsüz xidmət eləyin.
Məqsədim budur ki, qalsın narazı,
Getsin bacımgilə, xoşu gəlməsə.
Bilirəm, bacımın xasiyyətini.

O da mənim kimi, yol verməz əsla
Evində başqası ağalığ etsin.
Bu sarsaq qocanın hökmünə bir bax!
Hər işi, hər sözü gülüncdür, gülünc.
Verib əllərindən hakimiyyəti,
İstəyir yenə də hökmdar olsun.
Bu cavan canıma and içirəm ki,
Ağılsız qocalar pisdür uşaqdan:
Xoş sözdən, xoş üzdən onlar tərs olur,
Sərt rəftar onlara yaxşı dərs olur.
Nə dedim, unutma.

O s v a l d. Baş üstə, xanım.

Q o n e r i l y a.

Soyuq qəbul eylə məiyyəti,
Düşünmə bu işin aqibətini.
Nə olacaq-olsun, ziyanı yoxdur.
Xəbər ver sən bütün qulluqçulara:
Bəhanə gəzirəm, səhv axtarıram,
Əlimə bir azca fürsət düşdümü
Ağzıma gələnı deyəcəyəm mən.
Bu saat bacıma məktub yazıram.
Qoy bilsin fikrimi, niyyətini
o, Birləşib bu işdə dilbir olaq
biz. Vaxtdır, de, naharı
hazırlasınlar.

Gedirlər.

DÖRDÜNCÜ SƏHNƏ

Həmin sarayda bir salon.
Kent daxil olur. O, ayrı
paltardadır.

Kent.

Danışiq tərzini dəyişsəm əgər,
Nitqimdən kim məni tanıya bilər?!
Gözəl məqsədimə çataram onda.
Bunun üçün girmişəm başqa cildə mən.

Vətəndən qovulmuş, ey zavallı Kent,

Bu ağır cəzanı verən adamın -

Sevimli ağanın nökrəri olmaq

Sonsuz əzablara salacaq səni.

Gərək qeyrətini sübut edəsən. Səhnə arxasında
şeypur səsləri. Lir, hərbi-zadəganlar və xidmətçilər gəlirlər.

Lir.

Məni bircə an belə gözləməyə məcbur etməsinlər.

Get, naharımı gətir. (*Xidmətçilərdən biri gedir.*)

Nə lazımdır? Sen kimsən?

Kent. Adamam, ser.

Lir. Hansı sənətin sahibisən? Bizdən nə istəyirsən?

Kent. Mən yalnız bir sənətin sahibiyəm, ser. Göründüyümdən pis olmağa çalışıram. Mənə inam bəsləyənlərə sədaqətlə xidmət edirəm. Namuslu adamları sevirəm. Ağıllı və az danışanlarla dost olmağa can atıram. Məhkəmələrdən qorxuram, başqa çıxış yolu tapmadıqda döyüşürəm, balıq yemirəm. Lir. Axı, sən kimsən?

Kent. Mən ürəyi çox təmiz adamam, ser. Özüm də kral kimi yoxsulam.

Lir. Əgər kralın rəiyyəti qədər yoxsulsansa, sən həqiqətən yoxsulsan. De görüm, nə istəyirsən?

Kent. Qulluq etmək istəyirəm.

Lir. Kimə qulluq etmək istəyirsən?

Kent. Sizə.

Lir. Dostum, sən məni tanıyırsan?

Kent. Xeyr, cənab. Fəqət sizin üzünüzdəki ifadə məni məcbur edir ki, mən sizə ağa deyim.

Lir. O nə ifadədir elə?

Kent. Hökmdarlıq ifadəsi.

Lir. Sən nə iş bacarırsan?

Kent. Mən yaxşı sirr saxlamağı bacarıram, at çapıram, qaçıram, çətin əhvalatlar danışanda təhrifə yol versəm də, asan tapşırıqları dəqiq yerinə yetirirəm. Adi adamların görə biləcəyi işləri məharətlə görürəm. Ən yaxşı cəhətim isə işgüzarlığımıdır.

Lir. Neçə yaşın var?

„

Kent. Nə elə cavanam ki, qadınların məlahətli səsinə heyran olum; nə də elə qocayam ki, qadınların yolunda adi bir şeydən ötəri aqlımı itirim. Ömrümün düz qırx səkkiz ilini arxada qoymuşam.

L i r. Yaxşı, mən sizi qulluğa götürərəm. Nahardan sonra yenə xoşuma gəlsən, səndən bir daha ayrılmaram. Nahar, nahar verin. Hanı mənim nökrəm? Hanı mənim təlxəyim? Ey, tez ol, mənim təlxəyimi bura çağır (*Xidmətçilərdən biri gedir. Osvald gəlir*). Ey, gədə, de görüm, mənim qızım haradadır?

O s v a l d. İcazənizlə... (*Gedir*). Lir. O nə dedi? Niyə qayıtdı? O qanmazı tez geriyyə çağır! (*Hərbi-zadəganlardan biri gedir*).

Bəs mənim təlxəyim harada qaldı? Ey! Bu nədir? Görünür, hamı yatıb (*Hərbi-zadəgan qayıdır*). Nə olub? O düdəmə hara itildi?

Hərbi-zadəgan. Milord, o deyir ki, qızınız xəstələnib.

L i r. Mən o köləni çağıranda nə üçün yanıma gəlmədi?

Hərbi-zadəgan. Ser, o mənə çox kobud cavab verdi. Yanınıza gəlmək istəmədi.

L i r. Gəlmək istəmədi!

Hərbi-zadəgan. Hökmdar, mən bilmirəm, bu evdə nə olub? Ancaq mənə elə gəlir ki, burda siz əlahəzrətə lazımlı səviyyədə ehtiram və qayğı göstərilmir. Hersoqda, qızınızın özündə, hətta nökrələrin hərəkətində böyük bir etinasızlıq görünür.

L i r. Hə! Sənə belə gəlir?

Hərbi-zadəgan. Hökmdar, xahiş edirəm; əgər səhvim varsa, bağışlayın. Mən hiss edəndə ki, əlahəzrətin şərəfinə toxunurlar, susa bilmirəm. Vəzifə borcum buna yol vermir.

L i r. Sən ancaq mənim şübhələrimi deyirsən. Son vaxtlar hamıda özümə qarşı bir soyuqluq, bir laqeydlik görürdüm. Belə hesab edirdim ki, bu mənim vasvasılığımdan irəli gəlir. Mənə qarşı heç bir hörmətsizlik ola bilməz. Yox, mən indən belə onların hər cüzi hərəkətlərinə göz qoyacağam. Bəs mənim təlxəyim harada qaldı? İki gündür onu görmürəm.

Hərbi-zadəgan. Kiçik xanım Fransaya gedəndən bəri təlxək gündən-günə qüssədən solub saralır.

Lir. Bu haqda danışma. Mən özüm bunun şahidi olmuşam, .

Ey, gedin, qızıma deyin ki, mən onunla danışmaq istəyirəm (*Nökərlərdən biri gedir*). Gedin, təlxəyimi bura çağırın (*Başqa bir nökar gedir. Osvald qayıdır*). Ah, bu sizsiniz, ser? Bura gelin, ser. Mən kiməm, ser?

O s v a l d. Siz xanımın atasısınız.

L i r. "Siz xanımın atasısınız!" Belə de, ağanın nökarı. Of, it balası! Of, alçaq kölə! Of, yala hürüyən küçük!

O s v a l d. Mən onların heç biri deyiləm, milord. Rica edirəm, bağışlayasınız.

L i r. Sən mənim gözümlərin içində belə sırtıq-sırtıq baxmağa da cəsarət edirsən, ədəbsiz gədə? (*Onu vurur*).

O s v a l d. Məni vurmaq olmaz, milord.

K e n t. Sənə badalaq da gəlmək olmaz, haramzadə futbolçu? (*Ona badalaq gəlir*).

L i r. Sağ ol, dostum. Mənə yaxşı xidmət elədin. Tezliklə bunun əvəzini alarsan.

K e n t. Ey, ser, ayağa dur, rədd ol! Kralla öz fərqi bil, avara. İtil, itil burdan! Hərgah yöndəmsiz cəmdəyini yenə ölçmək istəyirsənsə, dayan. Ancaq əkilsən yaxşıdır. Cəhənnəm ol! Ağlın varmı? Di sürük burdan! (*Osvald itələyib bayıra çıxarır*).

L i r. Sən mənim həm nökarım, həm də sədaqətli dostumsan. Sənə təşəkkür edirəm. Al, bu da zəhmət haqqın. (*Kentə pul verir. Təlxək gəlir*).

T ə l x ə k. Lütf edin, mən də ona bir şey bağışlayım. Al mənim papağımı (*Papağını Kentə tərəf uzadır*).

L i r. A, sən də burdasan, mənim sevimli təlxəyim! Kefin-əhvalın necədir?

T ə l x ə k. Cənab, mənim papağımı alsan, bu sənə üçün yaxşı olar. K e n t. Nədən öləri, təlxək?

T ə l x ə k. Ondan öləri ki, sən gözdən düşənlərin tərəfini saxlayır-san. Bax ha, burnunu külək əsən istiqamətdə saxlaya bilməsən, tezcənə tumov olacaqsan. Götür mənim papağımı. Bu adamı görürsən?! İki qızını evindən qovdu, üçüncü qızına özü istəmədən xeyir-dua verdi. Əgər son onun yanında qalsan, mütləq mənim papağımı başına qoymalısan. Belə deyil, əmican! Kaş mənim iki qızım və iki papağım olaydı! L i r. Nə üçün, dostum?

Təlxək. Çünki bütün var-dövlətimi qızlarıma verərdim,

papaqlarını isə özümə saxladım. Götür mənim bu papağımı, o birini də qızlarından istə.

L i r. Ehtiyath ol, qırışmal. Belə getsə, kürəyinə qamçı dəyə bilər.

T ə l x ə k. Həqiqət vəfali köpəyə bənzəyir. Onu qamçılaya- qamçılaya it damına qovurlar. Yaltaqlıq isə əltulası kimidir. Onu evə aparıb,

isti soba yanında başını tumarlayırlar. O da yavaş-yavaş evin havasını korlayır.

L i r. Dilin lap ilan kimi sancır!

T ə l x ə k. Ağa, istəyirsən, sənə bir hikmət öyrədim.

L i r. Öyrət.

Təlxək.

Qulaq as, əmican:
Sirrini faş etmə,
Bildiyini söyləmə.
Borc paylaşma pulunu,
Atsız getmə yolunu.
Elmdən əl saxlama,
Qumara bel bağlama.
Uyma kefə, nəşəyə,
Çəkil tənha guşəyə.
İşi belə aparsan, İki
onluq taparsan.

K e n t. Bu sözlər heç nəyə dəyməz, təlxək.

T ə l x ə k. Bu sözlər müftə vəkilin nitqinə bənzəyir. Bu sözlərə görə mənə heç nə vermədin. Əmican, sən heç nədən bir şey düzəldə bilərsənmi?

L i r. Yox, dostum, heç nədən heç nə çıxmaz. Təlxək (*Kentə*).

Təvəqqe edirəm, bu qocaya deyəsən ki, onun da öz torpaqlarından aldığı gəlir bu qədərdir. Mən desəm, o, təlxəyə inanmaz.

L i r. Of, acıdil təlxək!

Təlxək. Qoca, sən acıdil təlxəklə şirindil təlxəyin arasındakı fərqi bilirsənmi?

L i r. Yox, cavan oğlan, məni başa sal. Təlxək.

Torpağını ver deyən O
adama yaxşı bax.
Mənimlə dursun qoşa,

Onda aydın olacaq:
Kimdir acıdil təlxək,
Kimdir şirindil təlxək.
Biri papaq geyinib, O
biri də geyəcək.

L i r. Bununla sən məni təlxək adlandırırısan, dostum?

Təlxək. Rütbələrin hamısını başqalarına paylamısan. Yalnız təlxək rütbəsi qalıb. Sən anadan bu rütbəylə doğulmusan.

K e n t. O tamamilə axmaq deyil, milord.

T ə l x ə k. Yox, biri yaradan o bir Allaha and içirəm ki, lordlar və əyanlar məni tamamilə axmaq olmağa qoymazdılar, hərgah adamlardakı axmaqlığı özümdə birləşdirə bilsəydim, onlar mütləq mənimlə şərik olardılar. Bəli, bəli xanımlar da bir pay qoparmağa çalışardılar. Qoymazdılar ki, bütün axmaqlıq tək mənə çatsın. Əmican, mənə bir yumurta ver, mən də əvəzində sənə iki tac verim.

L i r. İki tac? O nə olan şeydir?

T ə l x ə k. Niyə təəccüblənirsən! Yumurtanı iki yerə tən bölüb içini yeyərəm, yerdə qalar iki dənə qabıq hissəsi. Bu da olar sənə iki tac. Sən öz tacını iki yerə bölüb, hər iki hissəsini başqalarına verdikdə öz eşşəyini çiyninə alıb palçıqdan keçirdi. Niyə? Ayaqları palçığa bulanmasın. Deməli, sən qızıl tacını başqasına verəndə öz boş tacının içində aqlın az idi. Əgər mənim bu sözlərim axmaq bir iş sayılırsa, bu işi birinci görən adamı yaxşıca şallaqlamaq lazımdır (*Oxuyur*). İndi axmaqlara yoxdur ehtiyac, İndi ağıllılar axmaqlayırlar.

Ağıl çarə qılmır, düşüncə əlac, Meymunluq edirlər, sarsaqlaşırlar.

L i r. Əbləh, sən belə oxumağı nə vaxtdan öyrənmisən?

T ə l x ə k. Sən qızlarını özünə ana edib, əllərinə çubuq verib, ağ sarğılarını çubuq göyərdən bir uşaq kimi qorxa-qorxa qarşılarında öz tumanını aşağı çəkən gündən bu mənim adətimdər (*Oxuyur*).

Fərəhdən, sevincdən ağladı onlar, Mən nəgmə oxudum dərdədən, fikirdən. Gizlənqaç oynadı bəxtlə hökmdar, Təlxək cərgəsinə düşdü o birdən.

Xahiş edirəm, əmican, bir müəllim tutasan ki, sənin təlxəyinə yalan danışmaq öyrətsin. Mən yalan danışmağı öyrənmək istəyirəm.

L i r. Yalan danışsan, ay əbləh, biz səni qamçıyla dağlayarıq.

T ə l x ə k. Mən buna çox təəccüb edirəm. Səninlə qızların arasın-da

heç bir oxşarlıq yoxdur. Onlar məni düz danışanda qamçılıyırlar, sən isə yalan deyəndə. Bəzən də məni susduğuma görə qamçılıyırlar. Mən təlxəkdən başqa, nə desən olmaq istərdim, ancaq mən yenə də sən olmaq istəməzdim. Əmican, sən öz beynini hər iki tərəfdən kəsib tullamısan, ortasında heç nə qoymamısan. Budur, o tullantılardan biri gəlir (*Qonerilya daxil olur*).

L i r. Nə olub, qızım! Qaşların niyə elə düyünlənib? Mənə belə gəlir ki, sən bu son günlərdə çox qaşqabaqlı olursan. T ə l x ə k. Sən onun qaşqabaqlı olub-olmadığına diqqət yetirmədiyən vaxtlar bir əziz xələf idin. İndi sən rəqəmsiz bir sıfırsan. Mən indi səndən yaxşıyam. Mən təlxəyəm, sən heç nə (*Qonerilyaya*). Bəli, bəli, mən həqiqətən də dilimi saxlamalıyam. Siz mənə bir söz deməşəniz də, üzünüzün ifadəsi mənə susmağı əmr edir. Ss... ss... Yoruldu, üzüldü, qaldı tənha-tək, Yoxdur süfrəsində bir qarın çörək. (*Lir göstərir*).

Ha, ha, ayırtanmış noxud qabığı!

Q o n e r i l y a.

Yalnız bu ədəbsiz təlxəyiniz yox,
Həm də başqa sırtıq adamlarınız
Hər an, hər dəqiqə harınlıq edib,
Mən cür bəhanəylə dava salırlar.
Dözmək mümkün deyil bu
azğınlığa.

Elə zənn edirdim, mən deyən kimi,

Bunun qarşısını alacaqsınız.
Dəhşətə gəlirəm gördüklərimdən
Bu nədir? Sözlünüz, rəftarınızla
Bu işə özünüz yol verirsiniz.
İndi ki belədir, məcburam özüm,
Qanunu-qaydanı saxlamaq üçün,
Ən ciddi, ən qəti tədbir görməyə.
Bilirəm bu sizə toxunacaqdır.
Sizdən ricam budur, inciməyəsiz.
Hərgah olmasaydı dövlət rifahı,
İşinizə azca qarışmağı mən
Özümə ən böyük ayıb sayardım.

Təlxək.

Əmican, sən bunu yaxşı bilirsən:

Torağay balaca ququ quşuna
Rəhm edib, nəvaziş səpdi başına.
Saxladı, böyütdü ququ quşunu,
O da torağayın yedi başını.
Deməli, şam söndü, qaldıq zülmətdə.

Lir. Sən mənim qızımсан?

Qoneri lya.

Qurtarın, cənab.
Mən çox istərdim ki, hərəkətiniz
Gözəl ağılnıza layiq olaydı.
Atın bir tərəfə belə rəftarı,
Şiltaqlıq qətiyyəən yaraşmır sizə.

Təlxək.

Çəkib sürüyəndə araba atı,
Eşşək də anlayır iş nə yerdədir.
Ehey, mənim Cekim, sevirəm səni.

Lir.

Heç məni burada tanıyan varmı?
Belə görünür ki, mən Lir deyiləm!
Lir bu cür danışır, bu bu cür davranır?
Hanı o duruşum, o baxışların?
Bəlkə, ağılım, huşum azalıb mənim.
Bəlkə, hissim yatıb, duyğum sustalıb.
Hə! Mən oyağammı? Yox, ola bilməz.
Oyaq kəs heç vədə süst qala bilməz
. İndi tapılarınmı elə bir adam,
O desin: mən kiməm?

Təlxək. Lirin kölgəsi.

Lir.

Mən gərək biləm ki, doğrudan kiməm.
Çünki ləyaqətim, biliyim, ağılım,
Məni sala bilər pis fikirlərə.
Elə düşünərəm mən kral Lirəm,
Elə zənn edərəm, qızlarım vardır.

Təlxək.

Özü də hökmdar atalarını
Mütiyə çevirmək istəyən qızlar.

Lir. Sizin, qəşəng xanım, adanız nədir?

Qonerilya.

Sizin bu qəribə təəccübünüz
Sizdəki qəribə şıltaqlıqlara
Yaman uyğun gəlir, yaman oxşayır.
Təvəqqe edirəm, xoş niyyətimi
Doğru-dürüst başa düşəsiniz, ser.
Siz yaşlı, hörmətli bir insansınız,
Deməli, ağıllı olmalısınız.
Sizinlə burada yüz cəngavər var,
Azğındır, pozğundur, əyyaşdır onlar.
Bu lovğa yığını hərəkətiylə
Çevirib həyəti karvansaraya.
Gözəl sarayımız tanınmaz olub,
Dönüb meyxanaya, qəhbəxanaya.
Abır-həya bizdən tələb edir ki,
Təcili son qoyaq bu bədnamlığa.
Xahiş eyləyirəm mən bunu sizdən,
Xahişsiz də özüm tədbir görərdim.
Azaldın sayımı məyyətin siz,
Yaşınıza uyğun adamlar seçin.
Onlar unutmasın ədəb-ərkanı,
Sizə, özlərinə hörmət qoysunlar.

Lir

Dünya bir zülmətmiş, adamlar iblis!
Cəld olun, atlan yəhərləyin tez.
Çağırın, toplayın məyyətinizi.
Namərd, dönük övlad! Gedirəm indi,
Təngə gətirmərəm səni bir daha.
Hələ mənim başqa bir qızım da var.

Qonerilya.

Söyüb-döyürsünüz adamlarımı.
Sizin harınlamış tör-töküntünüz
Ağalıq edirlər hamıya burda.
Halbuki, mehriban əyanlarımız
Onlardan yüksəkdir hər bir cəhətdən.
(*Hersoq Albani gəlir*).

Lir.

Gec peşman olan düşər dərdlərə.

(Hersoq Albaniyə)

Ah, cənab, gəldiniz? Bir deyın mənə,

Onunla fikriniz eynidir sizin?

Gətirin, gətirin atlarımızı.

Of, müdhiş nankorluq, daşqəlbli şeytan!

Sən zühur edəndə övladımızda

Dənizdə timsahdan daha qorxuncsan.

Hersoq Albani. Rica eyləyirəm, sakit olun, ser.

Lir *(Qonerilyayə)*.

Sən-mənfur çalağan-yalan deyirsən.

Mənim məiyyətin çox ləyaqətli,

Çox nəcib, çox təmiz adamlardılar.

Onlar gözəl bilir vəzifəsini,

Onlar öz admı qoruyur hər vaxt.

Ən kiçik, ən cüzi bir günah üçün

Gör necə incitdim Kordeliyanı!

Tamam alt-üst oldu ülvi hisslərim.

Qəlbimdən çıxarıb məhəbbətimi,

Yerinə öd kimi zəhər doldurdum.

Mən necə yanıldım! Of, Lir, Lir, Lir, Lir!

Döy bu boş başımı — açıq qapını,

O sənin aqlını buraxıb çölə,

İçəri ötürdü gicbəsərliyi!

(Başına döyür).

Gedəyin, gedəyin, əsilzadələr!

Hersoq Albani.

Milord, mənim yoxdur heç bir taqsırım.

Doğrusu, bilmirəm, düzü, bilmirəm,

Belə həyəcana nə salıb sizi.

Lir.

Ola bilər, milord, inanıram mən.

Dinlə, ey təbiət, gözəl ilahə;

Dinlə bu qocanın qarğışlarını:

Əgər bu rəzili, bu həşəratı

Uşaq doğmaq üçün yaratmınsansa,

Dəyiş qərarını, dəyiş hökmünü.

Qurut qısırlıqla ana bətnini,
- Çürüt nəsilvermə məharətini.
Şərəfsiz cisminə şərəf olacaq
Bir övlad görməsin dünyada heç vaxt
Hərgah doğacaqsa, görüm dərd doğsun,
İztirab əbədi dağlasın onu.
Ömrünün-gününün cavan çağında
Bürüsün alnını dərin qırıqlar,
Göz yaşı arx açsın yanaqlarında.
Onun əzab dolu, əziyyət dolu
Ana qayğısını, məhəbbətini
Rişxəndlə, nifrətlə qarşilasınlar.
O zaman hiss edər, o zaman bilər:
Əfi bir ilanın - qorxunc gürzənin
Bədənə sancılmış zəhər dişindən
Necə də yamandır nankor bir övlad!
Gedək, gedək burdan (*Gedir*).

Hersoq Albani. Nə olub, axı,
Allah xatirinə, bir danış mənə.

Qonerilya.

Sən belə təşvişlə üzüm özünü,
Bunun səbəbini bilməyə dəyməz.
Qocalıb, qayıdıb uşaqlığına,
Qoy necə istəyir, şiltaqlıq etsin. (*Lir təzədən gəlir*).

Lir.

Bu nədir, ikinci həftə ərzində
Yarısı qovulub adamlarımın!

Hersoq Albani. Nə olubdur, cənab?

Lir.

Deyərəm indi. (*Qonerilyaya*)
Ah, ölüm və həyat! Utanıram ki,
Bu qədər sarsıtdın kişiliyimi.
Sənin tək dəyərsiz məxluq önündə
Axır göz yaşlarım istər-istəməz.
Görüm, tufana düş, zülmətdə çürü.
Bala, səni tutsun ata qarğıışı.
Sağalmaz yaralar canını alsın.

Ey qoca gözlərim, sarsaq gözlərim!
Bir də yaş töksəniz, yaş axıtsanız,
Sizi çıxardaram hədəqənizdən,
Ataram torpağa, ataram yerə.
Siz öz çeşmənilə, öz suyunuzla
Sulayın torpağı, isladın yeri.
Gör bir nələr oldu! Qoy belə olsun.
Hələ mənim başqa bir qızım da var.
O nəcib, qayğıkeş, mərhəmətlidir.
Eşidib biləndə bu rəzaləti O sənin üzünü,
dişi canavar, Didib-dağıdacaq dırnaqlarıyla.
Sən bunu unutma, bunu unutma:
Mən öz mənəsbimi, öz taxt-tacımı
Yenə də geriyə qaytara bilərəm.
Elə düşünmə ki, hakimiyyətdən
Əbədi olaraq əl çəkmişəm mən.
Sən bunu unutma, sən buna inan.
(Lir, Kent və məiyyət gedirlər).

Qonerilya. Eşitdinmi, milord?

Hersoq Albani.

Hə, Qonerilya.

Böyük məhəbbətlə sevsəm də səni,

İndi tərəfgirlik etməyim gərək.

Qonerilya.

Rica eyləyirəm, bəsdir bu haqda...

Osvald harada qaldı, çağırın onu.

(Təlxəyə)

Sən təlxək deyilsən, haramzadasan.

Ağanm dalınca di sürüş, haydı! Təlxək.

Lir əmi, Lir əmi, bir azca dayan,

Apar özün ilə bu təlxəyi də.

Ələ keçmiş tülkü tək -.

Nacins qızı döyüb bərk,

Asardım boğazından.

Heyf, fəndim fənd deyil,

Papağım kəmənd deyil.

Qaçım şərin ağzından.

Qonerilya.

Bu kişi nə yaxşı düşünüb belə:
İstəyir yüz nəfər adam saxlasın -
Silahlı-yaraqılı yüz nəfər adam!
Ağlını itirmiş bu axmaq qoca
İstəyir onların köməyi ilə
Bu cah-cəlalını sovursun yelə.
Huşuna gələni sərsəmləyərək
Həyata keçirsin bir divananətək.
Töksün zəhləmizi dava-dalaşla.
Hər cür iradlarla, bəhanələrlə
Sıxsın məngənədə varlığımızı,
Keçsin həyatımız qorxu içində.
Hələ sən bunun bir bicliyinə bax!
Osvald harada qaldı?

Hersoq Albani.

Yaxşı, qoy görək.
Nə çox şişirdirsən öz qorxunu sən!

Qonerilya.

Çox qorxmaq yaxşıdır çox inanmaqdan.
Ehtiyat bələdan qoruyur bizi.
Yolumda görünən bu təhlükəni
Əgər məhv etməsəm, məhv edər məni.
Bələdəm qocanın mən iç üzünə,
Yazmışam bacıma dediklərimi.
Bacım sözlərimə baxmasa hərgah,
Onu qəbul etsə məiyyətiylə...
(*Osvald qayıdır*).

Ah, sən gəldin, Osvald!
Hə, o məktubu Bacıma yazdınmı?

Osvald. Yazmışam, xanım.

Qonerilya.

Get, özünlə götür bir neçə adam,
Ata suvar olub tez düşün yola.
Mənim təşvişimi bacıma çatdır,
Həm də ona bildir öz fikrini sən,

Çalış, təsir etsin sözün-söhbətin.
Yolçu yolda gərək, tələs, tez qayıt.
(*Osvald gedir*).
Xeyr, xeyr, milord, sənin bu incə,
Bu zərif, bu həlim təbiətini
Tənqid etmək deyil məqsədim əsla,
Sözlərimə görə məni bağışla.
Belə yumşaq qəlbi səndə görənlər
Səni bərk qınayar, tərif eyləməz.
İnsana fəlakət, bəla gətirən
Mülayimlik ancaq ağılsızlıqdır.

Hersoq Albani.

Sənin fikrin nədir, deyə bilmərəm:
Tamah bir tələdir bizə əzəldən,
Çoxa can atırıq, az gedir eldən.

Qoneri lya Yox, axı...

Hersoq Albani. Hər şeyi zaman göstərir.

Gedirlər.

BEŞİNCİ SƏHNƏ

Hersoq Albaninin sarayı
qarşısında həyətlər. Lir, Kent və
təlxək gəlirlər.

Lir. Bu məktubu Qlosterə apar. Qızının yalnız məktubla əlaqədar suallarına cavab ver. Əlavə heç nə demə. Əgər tələsməsən, mən qızım ilə səndən əvvəl çatacağam.

Kent. Məktubunuzu çatdırmayınca, milord, gözlərimə yuxu getməyəcəkdir (*Gedir*).

Təlxək. İşdir, adamın beyni dabanında olsaydı, adamın beyni heç döyənək olardı mı?

Lir. Olardı, dostum.

Təlxək. Elə isə səni təbrik edirəm, istədiyindən qədər sevinə bilər-sən. Sənin ağlın heç vaxt ayaqqabıda gəzməli olmayacaq.

Lir. Ha, ha, ha!

Təlxək. Görərsən, o biri qızın səni mehribanlıqla

qarşılayacaq. Çünki meşə alması bağ almasına bənzədiyi kimi, o qızın da bu qızına bənzəyir. Ancaq mən bildiyimi bilirəm.

L i r. Sən nə bilirsən, dostum?

T ə l x ə k. Onu bilirəm ki, iki meşə almasının dadı eyni olduğu ki-mi, sənin o qızınla bu qızının dadı eynidir. O da turş dadacaqdır. Deyə bilərsənmi, adamın burnu niyə üzünün ortasındadır?

L i r. Yox, deyə bilmərəm.

T ə l x ə k. Hə, ona görə ki, burnun hər tərəfinə bir göz düşsün. Adam iyləyə bilmədiyini görə bilsin.

L i r. Mən qızıma qarşı ədalətsizlik etdim.

T ə l x ə k. Deyə bilərsənmi, iblis öz çanağım necə düzəldir?

L i r. Yox.

T ə l x ə k. Mən də deyə bilmərəm. Fəqət mən deyə bilərəm ki, iblis özünə niyə ev tikir.

L i r. Niyə tikir?

T ə l x ə k. Niyə tikir? Ona görə ki, başını evində saxlasın, başını qızlarına verməsin, buynuzları müdafiəsiz qalmasın.

L i r. Mən təbiətimi dəyişəcəyəm, bundan sonra mehriban bir ata olacağam. Atlar hazırdımı?

T ə l x ə k. Atların dalınca sənin eşşəklərin gediblər. Çox maraqlıdır, nə üçün Yeddi qardaş bürcündə ancaq yeddi ulduz var, artıq yoxdur?

L i r. Çünki onlar səkkiz deyil.

T ə l x ə k. Tamamilə doğrudur. Səndən yaxşı təlxək çıxardı.

L i r. Bu əbləhi rədd eləyin burdan! Nankor heyvərə!

T ə l x ə k. Əmican, əgər sən mənim təlxəyim olsaydın, mən som vaxtımdan öncə qocaldığına görə yaxşıca kötəkləyərdim.

L i r. Bu nə deməkdir?

T ə l x ə k. Bu o deməkdir ki, son gərək əvvəlcə ağıllanaydın, sonra qocalaydın. L i r.

Ah, qoyma dəli olum!

Allah, mənə mədəd ver:

Dözüm dərdə, əzaba,

Mənə güc ver, qüvvət ver.

(Saray adamı gəlir).

Nə oldu? Atlar

hazırdımı?

Saray adamı.
Hazırdır, railord. L i r. Gedək,
dostum.
T ə l x ə k.

Mən gedirəm, neyləmək?!
Mənə gülmə, ey mələk.
Nədir əbədi qalan?
Qızlığın da gedəcək.

Gedirlər.

İKİNCİ PƏRDƏ

BİRİNCİ SƏHNƏ

Qraf Qlosterin sarayı.
Edmundla Kuran
qarşılaşırlar.

E d m u n d. Salam, Kuran.

K u r a n. Salam, ser. Mənim indicə sizin atanızın yanında
oldum. Atanıza xəbər verdim ki, hersoq Kornoul öz qadını
hersoginya Reqana ilə birlikdə bu gecə sizə gəlmək istəyir?

E d m u n d. Nə üçün gəlmək istəyir?

K u r a n. Sözü düz, bilmirəm. Təzə xəbər eşitmisinizmi?
Mən bu aralıqda gəzən pıç-pıçlar deyirəm. Adamlar elə
pıçıladaşırlar ki, az qalır onların dodaqları qulaqlarıyla öpüşsün.
E d m u n d. Yox, eşitməmişəm. İltimas edirəm, danışın. Nə
deyirlər?

K u r a n. Deyirlər ki, guya hersoq Kornuolla hersoq Albani
arasında müharibə olacaqdır. Məgər siz bunu eşitməmişiniz?

E d m u n d. Heç nə eşitməmişəm.

K u r a n. Vaxt gələr, eşidərsiniz. Salamət qalın, ser
(Gedir).

Edmund.

Bu gecə buraya gələcək hersoq?
Çox yaxşı, çox gözəl! Düzəlik işlər.

Mənim xeyrinədir onun gəlməyi.
Atam əmr edib gözətçilərə,
Tutub qardaşımı dama salsınlar.
İndi bir iş durur mənim qarşımda,*
İncə məsələdir bu həddən artıq.
Onu görməliyəm təcili, dərhal.
Əldən vermək olmaz belə fürsəti.

(Edqarı çağırır)

Qardaşım, qardaşım, bir aşağı düş,
Bir kəlmə sözüm var, eşidirsənmi?

(Edqar gəlir).

Atamız yamanca izləyir səni.
Qardaşım, qaç burdan, qurtar canını.
Gizləndiyin yeri deyiblər ona.
İndi qaçmaq üçün yaxşı məqamdır.
Qoy bu gecə zirehin olsun.
Mənə bir de görüm, bir söylə görüm:
Hersoq Kornoulun əleyhinə sən
Bir söz deməmişən bu yaxınlarda?
Hersoq bura gəlir, özü də indi.
Belə bir gecədə, belə təcili.
Xanım Reqana da gəlir onunla.
Hersoq Albaniylə hersoq Kornoul
Gizlicə başlayıb düşmənçiliyə.
Bu kin, bu ədavət, nifaq barədə
Bir yerdə ağzından söz çıxmayıb ki?
Hə, bir yadına sal.

Edqar.

Bir kəlmə belə.

Bu haqda özümə arxayınam mən.

Edmund.

Ah, ayaq səsləri! Atamız gəlir.
Bağışla, qardaşım. İndi yalandan
Qılınc çəkəcəyəm sənə üstünə,
Sən də qılıncını çıxar qınından,
Yalandan özünü müdafiə et.

(Ucadan)

Yerində möhkəm dur! Hə, di təslim ol!

(Yavaşca)

Atamız gəlməmiş uzaqlaş burdan.

(Ucadan)

Ey, ey, işıq verin *(Yavaşca)*. Sən qaç, qardaşım.

(Ucadarı)

Məşəli yandırın! *(Yavaşca)* Artıq əlvida.

(Edqar gedir).

İndi qan lazımdır, bir azcana qan:

Atamı ürəkdən inandırdam ki,

Doğrudan, şiddətlə döyüşmüşəm mən.

(Öz qolunu yaralayır).

Sərxoşlar görmüşəm: bundan qərribə

Oyun çıxarırlar əyləncə üçün.

Ata! Ata! Vay-vay, kömək əyləyin.

Bu nədir, burada bir adam yoxdur?

Qloster və nökərlər əllərində məşəl gəlirlər.

Q1 o s t e r. Ah, bu sənsən, Edmund! O əbləh hanı?

Edmund.

Burada qaranlıqda gizlənmişdi o,

Dayanıb dururdu siyirmə qılınc.

Cadu əyləyirdi donquldanaraq,

Yardım istəyirdi şər qüvvələrdən.

Aya yalvarırdı: bu cinayətdə

Ona kömək etsin.

Q1 o s t e r. Bəs, bəs, hanı o?

E d m u n d. Məni qan aparıb, ata, bir baxın.

Q1 o s t e r. Hanı o yaramaz?

Edmund.

Qaçdı bu yolla.

Elə ki, hiss etdi, ta bacarmayır...

Qloster.

Gedin arxasınca, izləyin onu. *(Bir neçə nökar
gedir)*. Nəyi bacarmayır?

Edmund.

Məni aldadıb

Sizin qətlinizə razı salmağı.
Naxələf bunun üçün bərk əlləşirdi.
Mən ona dedim ki, qisas Allahı
Göylərdəki bütün ildırımları
Ata qatilinin tökər başına.
Mən ona danışdım heyrət içində:
Ali məhəbbətlə ülvə sevgilə
Övladı ataya möhkəm bağlayan
Əbədi, müqəddəs, sınımaz tellərdən.
Sözün müxtəsəri, xain özünün
Bu qeyri-insani qəsdinə qarşı
Məndəki təşvişi, nifrəti görüb
Üstümə hücumu keçdi qəflətən,
Qılıncı qoluma zərbə endirdi.
Bu işə əvvəldən hazırlaşmışdı,
Mənimlə heç nədən yoxdur xəbərim.
Elə ki, o gördü dəyanətimi,
Bildirdi ki, hazırım bir cəsur kimi
Zərbəyə zərbəylə cavab verməyə,
Bundamı çəkəndi, yoxsa hay-küydən -
Bu zaman mən yaman hay-küy salmışdım
Birdən qaçıb getdi.

Q1 oster.

Qoy qaçıb getsin.
Cəzadan heç yana o qaça bilməz.
Mütləq əvvəl-axır tutulacaqdır,
Tutuldu - qurtardı, gəbərəcəkdir.
Alicənab hersoq bizim başçımız,
Hörmətli hamimiz, havadarımız
Bu gecə buraya təşrif buyurur.
Bütün hər tərəfə onun adından
Mən belə bir elan göndərərəm ki,
Odda diri-diri yandırmaq üçün
O alçaq qatili tapıb verən kos
Mükafat alacaq, ənam alacaq.
Onu gizlədən kəs məhv olacaqdır.

Edmund.

Çalışdım, fikrindən döndərim onu,
Nankor əl çəkmədi bəd niyyətindən.
Bu vaxt onu söyüb lənətləyərək
Qorxutdum qəsdini faş eyləməklə.
Cavabında hirsə belə söylədi:
"Ey hüquqdan məhrum, bıc doğulan zad,
Elə zənn edirsən, sənin düzlüyün,
Sənin ləyaqətin, sənin saflığın
Sənə dayaq durub kömək edəcək,
Sözünə inanan tapılacaqdır. Xeyr!
Hədər girmə münəfişəyə.
Mən nəyi istəsəm, istədiyim vaxt
Hər yerdə yalana çıxara bilərəm.
Bəli, sübut üçün xəttimi hətta
Bir əsas göstərsən, dəlil gətirsən,
O zaman deyərəm, bütün bu işlər
Mənim həyatıma, mənim ömrümə
Qurulan tələdir, atdan tordur.
Ən küt adam belə başa düşər ki,
Sənə çox gərəkdir mənim ölümüm.
Sən buna necə də böyük bir səylə
Füsrət axtarırsan, imkan gəzirsən".

Q l o s t e r.

Ah, sürtük, sırtılmış, rəzil böhtançı!
Yazdığı məktubu inkar edəcək?
Yox, daha o mənim övladım deyil.
(Səhnə arxasında təntənəli musiqi)
Aha, şeypur səsi! Gələn hersoqdur.
Bilmirəm, nə üçün o gəlir bizə.
Ona ağız açıb bağladaram mən
Həm kənar yolları, həm limanlar.
Yaramaz aradan çıxma bilməz.
Həm də o əbləhin müdhiş şəklini
Hər yana, hər yerə göndərərəm ki,
Qoy bütün ölkədə tanıyıb onu,
Tutub göndərsinlər təcili bizə.
Bil, mənim, qeyrətli, vicdanlı oğlum,

Artıq bundan sonra torpaqlarımın
Qanuni varisi sən olacaqsan.

Hersoq Kornoul, Reqana və xidmətçilər daxil olurlar.

Hersoq Kornoul.

Xoş gördük, əziz dost! Elə indicə,
Sizin evinizə hələ çatmamış
Bir xəbər eşitdim. Dəhşətdir, dəhşət!

Reqana.

Deyilən düzdürsə, o yaramaza
Dünyada ən ağır cəza azdır, az.
Sizin səhhətiniz necədir, milord?

Qloster.

Ah, xanım, ürəyim qoca vaxtımda
Parça-parça olub, paralanıbdir.

Reqana.

Məgər bu mümkünmü, ola bilərmiz:
O mənim atanın xaç oğulluğu,
Özü ad qoyduğu - doğma balanız
-Sizin Edqarınız sizə qəsd etsin?

Qloster.

Oyy, ledi, ledi, danışım necə!
Bunu dillə demək özü ayıbdır.

Reqana.

Oğlunuz atama xidmət eyləyən
Azğın hannlara qoşulmayıb ki?

Qloster.

Doğrusu, bilmirəm. Ah, bu xəyanət
Ən ağır, ən ağır bir fəlakətdir.

Edmund. Hə, xanım, onlarla əlaqədəydi.

Reqana.

Məsələ aydındır, heyrətlənməyin
Siz onun bu qədər pozulmasına.
Deməli, onları təhrik eyləyən
Onu bu qətlə, bu xəyanətə.
Onlar istəyirlər qoca atamın
İrsini rahatca yeyib-içsinlər.

Bu axşam bacımdan məktub almışam,
Hər şeyi ətraflı o yazır mənə.
Bu işdə ehtiyat, ustalıq gərək.
O sərxoş sürüsü bizə gələrsə,
Onların cənginə keçməmək üçün
Evdən gedəcəyəm.

Hersoq Kornuol.

Mən də, Reçana.

Edmund, eşitmişəm, siz atanıza

Layiq övlad kimi, iş görmüsünüz.

Edmund. Bu mənim övladlıq borcumdur.

Qloster.

Oğlum xəyanətin açıb üstünü.

Bir baxın, canini tutmaq istərkən

Özü də qolundan yaralanıbdir.

Hersoq Kornuol. Dalınca gediblər?

Qloster. Gediblər, milord.

Hersoq Kornuol.

O, ələ keçəndə bir daha heç vaxt

Heç kəsə təhlükə olmayacaqdır.

Onu tutmaq üçün mənim adımdan

- Külli - ixtiyardan, səlahiyyətdən

İstifadə edin istənilən tək.

Edmund, sizin işə burda, indicə

Kişi qeyrətiniz, ləyaqətiniz

Çox yaxşı, çox gözəl sübut olundu.

Bizim belə igid, belə vəfalı

Adamlara çoxdur ehtiyacımız.

Sizi götürürük öz sırımıza,

Qəbul eləyirik həm də birinci.

Edmund. Sadiq olacağam hər zaman sizə.

Qloster.

Ona göstərilən bu hörmət üçün

Təşəkkür edirəm sizə ürəkdən.

Hersoq Kornuol. Nə üçün gəlmişik, bilirsinizmi?

Reçana.

Həm də belə vaxtsız, belə vədəsiz,

Göz-gözü görməyən zülmət gecədə.

Bunun mühüm, ciddi səbəbləri var.

Bizə çox gərəkdir məsləhətimiz.
Atamdan, bacımdan məktub almışam,
Onların arası dəyiədir yaman.
Bilmək istəyirlər. nədir fikriniz?
Düzgün həll etmək üçün mübahisəni
Belə düşünürəm, zənn edirəm ki,
Kənar adam olsa, daha yaxşıdır.
Cavab gözləyirlər qasidlər indi.
Hörmətli Qloster, əziz dostumuz,
Unudun dözülməz kədərini,
Qəlbiniz toxtasın, dincəlsin bir az.
Təxirə salınmaz bu məsələdə
Təcili siz bizə məsləhət verin.

Qloster.

Xanım, mən hazırım qulluğunuzda.
Bizə hər ikiniz xoş gəlmisiniz.

Gedirlər.

İKİNCİ SƏHNƏ

Qlosterin sarayı önündə. Kentlə
Osvald qarşı-qarşıya gəlirlər.

Osvald. Sənin açılacaq sabahın xeyir, dost. Sən buralısan?

Kent. Hə.

Osvald. Biz atlarımızı haraya bağlaya bilərik?

Kent. Bataqlığa

Osvald. Xahiş edirəm, bir dost kimi, düzünü de.

Kent. Mən sənin kimi adamla heç vaxt dost olmaram.

Osvald. Nə dedin! İndi ki, belədir, mən sizi görmək belə istəmirəm.

Kent. Əgər bircə dəfə cəngimə keçsəydin, səni elə sıxardım ki, gözlərin bərələ qalardı. Onda məni yaxşı görərdin.

Osvald. Üstümə nə düşmüşən?! Mən səni heç tanımıram.

Kent. Xalaoğlu, ancaq mən səni əla tanıyıram.

Osvald. De görüm, mən necə adamam?

K e n t. Sən fırlıdaqçı, dələduz, boşqab dibi yalayansan; alçaq, lovğa, içiboş, yazıq bir məxluqsan. Cibinə yüz manat qoyub, ayağına yun corab taxıb, gündə üç kostyum geyinsən də heç nəyə dəyməzsən, iy-rənc bir düdəməsən. Sən qorxaq, ara qarışdıran haramzadasan. Xudbin, xəbis, xırdaçı, hər yerə burnunu soxan əclafsan. Sənin zətin qırıq, mayan haramdır. Xəmirin oğraşlıqdan yoğrulub. Öz xeyrin üçün hər cür yaramazlığa hazırsan, yaltaqsan, xəbərçisən. Əgər bu rütbələrin birini öz adından silib atsan, səni elə əzişdirərəm ki, adın da yadından çıxar.

O s v a l d. Gör, sən nə qədər içi çürümüş, içi iylənmiş heyvərəsən ki, tanış olmadığın, səni tanımayan bir adama ağzına gələni çərənləyirsən.

K e n t. Həyasız, sırtıq nökr, məni tanıdığını danırsan! Bəs iki gün bundan əvvəl sənin kralın qarşısında yerə sərrib mitilinə döyən mən deyildim? Çıxart qılıncını, qırışmal! Gecə olmağına baxma, ay yaxşı işıq saçır. İndi murdar vücudunu tikə-tikə doğrayaram. Ayın işığı sənin tikələrinin üstünə ədviyyat kimi səpilir. Çıxart qılıncını, korşalmış dəl-lək ülgücü, çıxart! (*Qılıncını sıyırır*).

O s v a l d. Rədd ol! Mənim səninlə görüləsi heç bir işim yoxdur.

K e n t. Çıxart qılıncını, haramzadə. Sən kralın əleyhinə məktub gətirmisən. Sən öz kral atasına quyu qazan, şöhrət düşkünü olan bir oyuncağın tərəfini saxlayırsan. Qılıncını əlinə götür, alçaq, yoxsa qıl-çalarmı doğrayar, budlarını qovurub özünə yedirdərəm. Çıxart qılıncını, haramzadə. Cəld olş

O s v a l d. Kömək edin, eyy! Öldürürlər! Kömək edin!

K e n t. Özünü qoru, rəzil kölə. Dayan, əclaf, dayan. Qul oğlu qul, özünü qoru (*Onu vurur*).

O s v a l d. Kömək edin, eyy! Öldürürlər, öldürürlər!

Edmund sıyirmə qılınc daxil olur.

E d m u n d. Bu nədir? Nə olub belə? (*Onları ayırır*).

K e n t. Vuruşmaq istəyirsiniz, igid oğlan! Buyurun, buyurun. Qan tökə bilərsiniz? İndi mən sizi qana alışıdıraram. Yaxına gəlin, ağa balası.

Qloster gəlir.

Q1 o s t e r. Necə, silah, qılınc! Bu nə deməkdir!

Hersoq Kornuol, Reqana və xidmətçilər daxil olurlar.

Ko r n u o l.

Dayanın yaşamaq xatirinə siz! Əlini tərpedən məhv olacaqdır. Kimdir bu adamlar?

R e q a n a.

Qasidlərimiz:

Biri atamdandır, biri bacımdan.

K o r n u o l. Söyləyin, nə üçün vuruşurdunuz?

O s v a l d. Nəfəsim kəsilir, milord...

K e n t. Burda təəccüblü heç nə yoxdur. Nəfəsin kəsilər də. Sən igidlik göstərdin, axı! Qorxaq dələduz, təbiət səndən imtina edir. Səni təbiət yaratmayıb, dərzi düzəldib.

K o r n u o l. Nə qəribə adamsan, heç dərzi də adam düzəldə bilər?

K e n t. Bəli, onu dərzi düzəldib, ser. Nə heykəltəraş, nə də rəssam hətta iki saat müddətində belə bu əclafi bu qədər pis hazırlamazdı.

K o r n u o l. Sən danış, bu dava necə başladı?

O s v a l d. Ağ saqqalına rəhm edib, həyatına qıymadığım bu ədəbsiz qoca..

K e n t. Of, mənasız sifir! Sənin yerin künc-bucaqdır. Soxulma qa-bağa! Milord, icazə verin, mən bu yonulmamış kötüyü əhəng kimi ayağımın altına salıb əzim, tozundan palçıq qayırib ayaqyolunun divarına suvaq çəkim. Ağ saqqalıma rəhm etdin, sən, hə, cüllüt? Onun üstünə cummaq istəyir.

Ko r n u o l.

Sakit ol, yaramaz? Bu heyvanlıqdır.

Unutdun sən ədəb qaydalarını.

Kent.

Bəli, unuttum, ser, bağışlayınız.

Ancaq qəzəbin də qaydaları var.

K o r n u o l. De görək, nə üçün qəzəblənmişən?

Kent.

Çünki belə bir qul, belə bir gəda

Şərəf əvəzinə qılinc qurşayıb.

Bu cür dələduzlar gülməyəyərk
Hər cür hala düşüb olurlar rəng-rəng.
Onların heç biri görünmür gözə,
Girir insanların aralarına,
Siçan ipək sapı doğrayan kimi,
Ən gözəl, ən zərif, ulvi, müqəddəs
Ülfət tellərini kəsib doğrayır.
Hər ağaların hər arzusunu
Yerinə yetirir canfəşanlıqla.
Yağ tökür alışıq ehtiraslara,
Buz qoyur soyumuş hissiyyatlara.
Bu yaltaq sürüsü qarğa-quzğun tək
Tutur leşə tərəf dimdiklərini.
Şöngüyüb önündə öz sahibinin
Pis niyyət gözləyir, pis niyyət gəzir.
Heç nə anlamadan, heç nə bilmədən
Hər yerdə tula tək izləyir onu.
Qara yara tutsun sürtük üzünü,
Hələ dişlərini ağardırısan da!
Məgər mən təlxəyəm, düz danışmıram?!
Ah, qazın biri qaz! Sərim çölündə
Nə ola əlimə düşəydin mənim,
Kamlot kəndindəki hininə qədər
Səni qova-qova qaqqıldadardım.

Ko r n u o l . Sənə nə olubdur, dəlisən, qoca?
Q l o s t e r . Danış, nə üstündə dava başlandı?
Kent.

Dünyada məndən çox, bu əclafdan çox
Heç kes bir-birinə nifrət etməyir.

K. o r t u o l .

Nə üçün sən ona əclaf deyirsən,
Fağrın günahı, taqsırı nədir?

K e n t . Onun sir-sifəti gəlmiş xoşuma.

K o r n u o l .

Belə də, belə də! Ola bilsin ki,
Mənim də, bunun da, bu qadının da

Sir-sifəti gəlmir sənin xoşuna?

Kent.

Cənab, düz danışmaq peşəmdir mənim.
Bu saat qarşımda gördüklərimdən
Daha yaxşı üzlər görmüşəm bir vaxt.

Kornuol.

Gör, hansı yuvanın quşuymuş bu xılt!
Bir anlıq göz yumub kobudluğuna
Bir az tərifləsən beləsinə sən,
Büsbütün çıxacaq qınından çölə,
Başlayacaq gözə kül üfurməyə.
Guya bacarmayır yaltaqlanmağı,
Vicdanı təmizdir, qəlbi ləkəsiz.
Hamı inanacaq onun sözünə,
Hamı zənn edəcək doğru adamdır.
Həqiqət cildinə girib gizlənən
Belə tülküləri çox görmüşəm mən.
İyirmi bic, yaltaq nökdərdən onlar
Daha hiyləgərdir, daha satqındır.

Kent.

And olsun müqəddəs həqiqətə, ser,
O günəş tanrısı alovlu Febin
İşıqlı, şəfəqli şüaları tək
Nurlu, cazibədar baxışlarıyla
İnsan ürəyini məftun eyləyən

Siz alicənabın icazəsiylə...

K o r n u o l. Saxla, saxla görək, nə istəyirsən?

K e n t. Sizin xoşunuza gəlmədiyi üçün mən öz danışığ tərzimi
dəyişmək istəyirəm. Ser, doğrudan da, mən yaltaq deyiləm. Sözlərinə
həqiqət donu geyindirib, sizi aldadan adam həqiqətən dələduzdur.
Mən qəzəbinizə, düçar olsam da, heç vaxt sizi aldadıb dələduz
olmaram.

K o r n u o l (*Osvalda*). Onda sən qocanı təhqir etmişən!

O s v a l d.

Ay tövbə, ay tövbə! Hətta bir kəlmə
Ona güldən ağır söz deməmişəm.

Lap bu yaxınlarda kral hirsələnib
Döymək istəyirdi məni nahaqdan.
Bu da ağasına xoş gəlsin deyə,
Bu zaman gizlicə yaxınlaşaraq
Daldan mənə möhkəm badalaq vurdu.
Qəflətən yığıldım üzüqoylu.
Ayağa qalxmağa macal vermədən
Məni ələ saldı, təhqir eylədi.
Bir qəhrəman kimi dartdı özünü.
Köməksiz bir kəsə qəsd etdiyi üçün
Hələ təriflədi onu kral da.
İndi şirə qalıb bunun dişində,
Atıldı burda da üstümə mənim.

Kent.

Sən bir qorxağa bax! Elə bil,
Ayaks bunun qarşısında it küçüyüdür.

Kornuo 1.

Kündəni gətirin! Tərsin biri tərs!
Qoca fırlıdaqçı, qoca boşboğaz!
Biz sənin dərşini verərik indi.

Kent.

Menim çoxdan keçib dərş alan vaxtım.
Kündə gətirməyin mənim üçün, ser.
Bilin ki, kralın xidmətçisiyəm.
Onun tapşırığı, göstərişiyə
Sizin yanınıza göndərilmişəm.
Bunu unutmayın əlahəzrətin
Kündəyə salmaqla elçisini siz
Onun şərəfinə, şəxsiyyətinə
Böyük hörmətsizlik göstərirsiniz.

Kornuo 1.

Kündəni gətirin! Vicdanım haqqı,
Kündədə qalacaq günortayadək.

Reqana.

Günorta nədir ki! Düz axşamadək,
Bütün gecəni də kündədə qalsın.

Kent.

Axı, nəyə görə, mehriban xanım!
Atanızın iti olsaydım, yəqin,
Mənə bu rəftarı rəva bilməzdiz.

Re q a n a. Ancaq dələduza bu rəftar gərək
K o r n u o l.

Bacımın yazdığı o adamlardan
Birisi də budur. Kündə nə oldu!
(*Kündəni gətirirlər*).

Q l o s t e r.

Xahiş eyləyirəm siz cənablardan*
Ona belə cəza verməyəsınız.
Hörmətli kraldır onun ağası,
Kral özü onu cəzalandırar.
Bilirəm, ağırdır günahı, suçu,
Sizinsə hökmünüz daha ağırdır.
Yalnız alçaq, rəzil dələduzların
Oğurluq, quldurluq, fırıldaq üstdə
Kündəyə salırlar ayaqlarını.
Kral elçisini alçaltmaq olmaz.
Axı, kral sizdən inciyə bilər.

K o r n u o l. Bunun üçün hər şeyə cavabdeh mənəm.

Re q a n a.

Bacım daha artıq inciyə bilər.
Burda iş başında onun adamı
Döyülür, söyülür, təhqir edilir,
Bizsə qarşısını almırıq bunun.
Tez olun, əbləhi salın kündəyə.
(*Kentin ayaqlarını kündəyə salırlar*).
Gedək, milord, gedək.

Qloster və Kentdən başqa hamısı gedir.

Q l o s t e r.

İnan ki, dostum,
Halına ürəkdən acıyıram mən.
Neyləmək hersoqun istəyi budur.
Hamı yaxşı bilir, onun hökmünü

Nə dəyişmək olmaz, nə pozmaq olmaz.
Yenə çalışaram bir əlac tapım.

Kent.

Narahat olmayın, lazım deyil, ser.
Yuxusuz qalmışam, yol yorub məni.
Yataram, yorğunluq çıxar canımdan.
Yaxşı adamların taleyi, bəxti
Üzündə, gözündə çiçək açmaz ki,
Qat-qat qabar bağlar dabanlarında.
Xoş sabah bəxş etsin yaradan sizə.

Q1 o s t e r. Doğrudan, yaxşı iş görmədi hersoq (*Gedir*).

Kent.

Ah, zavallı kral, qədim məsəli
Sən öz həyatınla təsdiq eylədin.
Sən yağışdan çıxdın yağmura düşdün.
Çıx, ey yer üzünün məşəli ay, çıx.
Qorxusuz, hürküsüz işığında mən
İndi bu məktubu rahat oxuyum.
Ölüm ayağında, dar ayağında
Bizim
üçün möcüzə baş verir bəzən.
Bu məktub mənim üçün bir möcüzədir.
Onu Kordeliya yazıbdır mənə.
Gizləndiyim yeri öyrənə bilib.
Bir imkan gözləyir; fürsət düşdümü
Məni fəlakətdən xilas edəcək.
Ah, yorğun gözlərim, yumulun artıq,
Baxmayın bu iyrenc dünya evinə.
Gecən xeyrə qalsın, fəlak, ey fəlak!
Bir daha üzümə gülümsə mənim,
Çevir gülə-gülə bəxtin çərxini (*Yatur*).

ÜÇÜNCÜ SƏHNƏ

Meşə. Edqar gəlir.

Edqar.

Eşitdim haqımda müdhiş qərarı.
Ağac koğuşunda gizlənmişdim mən.
Yanımdan keçdilər sivri ox kimi,
Məni xoşbəxtlikdən görmədi heç kəs.
Limanlar bağlıdır, kəsilib yollar.
Elə yer yoxdur ki, orda mənim üçün
Tələ qoymasınlar, tor qurmasınlar.
Başqa ölkələrə qaça bilmirəm,
Hər yerdə, hər yanda gəzirlər məni.
Nicat yolu birdir, xilas yolu bir.
" Gərək qiyafətmi dəyişəm tamam.
Rəzil yoxsulluğun düçar etdiyi
İnsandan daha çox heyvana bənzər,
Ən miskin, ən yazıq dilənçi olum.
Üzümə, gözümə palçıq bulayım,
Kətan da dolayım belimə bir az.
Saçlarım pərişan, bədənim çılpaq,
Düşüm səhralara səfillər kimi.
Güclü tufanlara, sərt küləklərə
Qış günü köksümü sipər eyləyim.
Dəlixanalardan qaçan dəlilər
Mənim dostum olsun, yoldaşım olsun.
Qışqırıb dolanır hər yanı onlar,
Mıx vurur, mil sancır öz əllərinə.
İynəylə, tikanla, dırnaqlarıyla
Deşik-deşik edir lüt canların.
Bu qorxunc görkəmlə dəhşət yaradır,
Fermanı, obanı, binəni, ağı,
Kəndi, dəyirmanı gəzirlər bir-bir.
Bəzən hədələyir, bəzən yalvarır,
Sədəqə yığırlar beləcə hər vaxt.
Bədbəxt Tom... bir vücut sayılır yenə,

Mən - Edqar dünyada heç nəyəm, heç nə.

Gedir.

DÖRDÜNCÜ SƏHNƏ

Qlosterin qəsri önü. Kentin ayaqlarına
kündə vurulub. Lir, təlxək və saray
adamları gəlirlər.

Lir.

Bizim elçimizi yola salmadan
Evdən getmələri çox qəribədir.

Saray adamı.

Bildiyimə görə, aralarında
Dünən getmək haqda söhbət
olmayıb. Kent. Salam, əziz kral!

Lir.

Bu rüsvayçılıq
Məgər əyləncədir?

Kent. Xeyr, hökmdar.

Təlxək. Ha-ha-ha! Gör, özünü nə möhkəm bağladıb! Atları
başından, itləri, aylıları boynundan, meymunları belindən, adamları
isə ayağından bağlayırlar. Adam ayağını dinc qoymayanda
ayağına taxtadan corab geyindirirlər.

Lir.

Kim belə tapdayıb ləyaqətini,
Sənin kündə vurub
ayaqlarına? Kent.

Onlar ikisi də, ulu hökmdar,
Sizin öz qızınız, kürəkəniniz.

Lir. Ola bilməz, qraf!

Kent. Olmuşdur, kral!

Lir. Ola bilməz, dedim.

Kent. Olmuşdur, dedim.

Lir. Yox, yox, onlar bunu edə
bilməzlər. Kent. Bəli, bəli, onlar bunu
etmişlər. Lir.

Allahlar atası Yupiterə, Kent,

Mən and içirəm ki, edə bilməzlər.

Kent.

Yupiterin yarı Yunonaya, Lir,
Mən and içirəm ki, bunu etmişlər.

Lir.

Heç cür aqlım kəsmir, bu mümkün deyil.
Onlar cürət etməz, onlar bacarmaz,
Onlar belə işə yol verməzdilər.
Hörmət əvəzinə belə həqarət
Adam öldürməkdən daha pisdir, pis.
Mənə qısa danış, nə etmişən ki,
Onlar görünməmiş bu cür təhqirlə
Rüsvay edib səni-mənim elçimi.

Kent.

Qəsrə girən kimi diz üstə çöküb
Siz alicənabın məktubunu mən
Onlara hörmətlə təqdim etmişdim.
Elə yerdən qalxmaq istəyirdim ki,
Toz torpaq içində, qan-tər içində
Bir qasid özünü saldı içəri.
Məktub gətirmişdi Qonerilyadan.
Mənim işlərimi qoydu yarımçıq,
Mənə mane oldu o haramzadə.
Onun məktubunu oxuyub dərhal
Onlar topladılar adamlarını,
Atlara mindilər vaxt itirmədən.
Mənim soyuq-soyuq baxıb üzümə,
Mənə təkəbbürlə əmr verdilər:
Dallarınca gedim, cavab gözləyim.
Mən burda yenidən gördüm qasidi
- İşimi korlayan nəhs oğlu nəhsi,
Həmin əbləhi ki, bu yaxınlarda
Kobudluq etmişdi sizə qarşı, of!
Qan vurdu beynimə sonsuz qəzəbdən,
Çıxdı aqlım, huşum başımdan mənim.
Zərblə qılıncı sıyırdım qından,
Qorxudan qulun tək qışqırdı əclaf.

Bürüdü hay-küyü bütün həyəti.
Yeznəniz, qızınız gəldilər bu an,
Məni cinayətdə günahlandırıb,
Belə bədnamlığa layiq gördülər.

T e l x ə k.

O səmtə uçursa bu vəhşi
qazlar, Deməli, qış hələ
sovuşmayıbdır. Ata əyni cındır
olsa, Övlad ata saymaz onu.
Ata cibi pulla dolsa, Övlad
gözdən qoymaz onu. Fahişədir
tale özü, Kasıbları görmür
gözü.

Bütün bunlar bir şeyi göstərir: qızların səni o qədər
əzab - əziyyətə salacaqlar ki, sen bunları heç bir ilə də sayıb
qurtara bilməyəcəksən.

Lir.

Ah, bu dərd necə də artır gün-gündən,
Gərilir əsəbim, titrəyir ruhum.
Ey qorxunc xəstəlik, əl çək yaxamdan,
Toxunma, toxunma ürəyimə sən.
Bəs mənim bu qızım harada qaldı?

K e n t. Qrafin yanında, saraydadır, ser.

L i r (*saray adamlarına*). Arxamca gəlməyin, gözləyin
burda (*Gedir*).

S a r a y a d a m ı .
Sizin indicənə dediyinizdən Başqa
taqsırınız, suçunuz varmı?

Kent.

Yoxdur, əsla yoxdur. Bu necə
olub, Kral gəlib bu az məyyəət ilə?

T ə l x ə k. Bu suala görə səni kündəyə salsaydılar, bu sənə ən
layiqli cəza olardı.

K e n t. Nə üçün, təlxək?

T ə l x ə k. Səni qarışqaların yanına oxumağa göndərmək lazımdır.
Öyrənəsən ki, qışda azuqə yığmazlar. Korlardan başqa, cəmi
insanları burunları ilə qoxulayıb iyisindən bildikləri şeyləri

gözləri ilə də görürlər iyirmi nəfərin içində elə adam tapmaq olmaz ki, pis iyini hiss et-məsin. Dağ aşağı diyirlənən böyük təkərə yaxınlaşma, səni altına salıb boynunu sındırar. Dağ yuxarı qalxan böyük təkərdən yapış ki, səni özüylə bərabər dağa qaldırsın. Hərgah ağıllı adam sənə bundan yaxşı məsləhət versə, mənim məsləhətimi geri qaytar. Madam ki, bunlar axmaq adamın məsləhətidir, mən istərdim, bunlardan ancaq fırıldaqçılar istifadə etsinlər.

Hər işdə bir xeyir, bir qazanc güdən
Düşər min sifətə bir an içində.
Gözə girmək üçün can fəda edən
Səni atıb qaçar tufan içində.
Qoy ağıllı olanlar çıxsın aradan,
Mən axmaq gözləyim bu əndişədə.
Hiyləgər axmaqlıq edir hər zaman,
Axmaq hiyləgərlik etmir heç vədə.

K e n t. Hardan öyrənmişən sən bunu, axmaq?

T ə l x ə k. Arxayın ol ki, kündədə əyləşib öyrənməmişəm, axmaq.

Lir Qlosterlə geri qayıdır.

Lir.

Mənimlə danışmaq istəmirlər, hə?
Deyirlər xəstəyik? Bərk yorulmuşuq?
Gecə sübhə kimi yolda olmuşuq?
Bunlar bəhanədir, yalnız bəhanə.
Bunlar itaətə qarşı üsyandır.
Sən get, mənə yaxşı bir cavab gətir.

Q l o s t e r.

Mənim hökmdarım, bilirsiniz ki,
Hersoq yamancana tündxasiyyətdir.
Çətindir sözündən döndərmək onu.

Lir.

Allah özü alsın intiqamımı!
Vəba azarına tutulsun onlar!
Görüm gəbərsinlər! Tündxasiyyətdir!
Bu nə xasiyyətdir! Bu nə hoqqadır!

Qloster, Qloster! Mütləq hersoqu,
Onun arvadını gönnəliyəm mən.
Q l o s t e r. Onlara bildirdim bunu, hökmdar.
Lir.

Onlara bildirdin! Nəyi bildirdin?
Başa düşürsənmi sən məni, kişi?
Q l o s t e r. Bəli, əziz ikral.

Lir

Gərək deyəydin,
Kral Kornuolu görmək istəyir.
Öz doğma qızıyla istəkli ata
Danışmaq istəyir, qayğı gözləyir.
Onlara sən bunu belə dedinmi?
Ah, mənim həyatım, ah, mənim qanım!
Tündxasiyyət? Hersoq tündxasiyyətdir?
O tündxasiyyətə sən belə de ki...
Yox, yox, hələ dayan. Bəlkə, xəstədir.
İnsan xəstə vaxtı istər-istəməz
Vəzifə borcuna əməl eyləməz.
Sağlam ruhumuzu naxoş canımız
Salır özü ilə əziyyətlərə.
Özümüzü ələ ala bilmirik,
Tamam başqalaşır təbiətimiz.
Bir az səbir gərək, hövsələ gərək.
Yaman tələsirdim, fikirləşmədim.
Azarlı adamın şiltaqlığından
Belə qəzəblənmək ağılsızlıqdır.
Mənə lənət olsun, əbədi lənət!
(Kentə baxaraq)
Kündəyə salıblar onu bəs niyə?
Mənə bu hərəkət sübut edir ki,
Hersoqun, qızımın xəstələnməsi
Yalnız fırlıdaqdır, yalnız hiylədir.
Mənim qulluqçumu azad eyləyin!
(Qlosterə)

Sən get hersoqa de, arvadına de,
Onlarla danışmaq istəyirəm mən.
De ki, hökm budur, gəlsinlər dərhal.
Əgər çıxmasalar qarşıma indi,
Yataq otağının astanasında
Təbili mən elə çaldıraram ki,
Dəhşətli hay-küydən, qorxunc sədadan
Onların bir anda yarılar bağı,
Şirin yuxuları çəkilər göyə.

Q l o s t e r. Allah axırını xeyir eyləsin (*Gedir*).

L i r.

Belə həyəcanla, belə təşvişlə
Çırpınma ürəyim, sakit ol, sakit!

T ə l x ə k. Ürəyinə acıqlan, əmican, aşpaz piroquon içinə diri-diri qoyduğu ilan başqalarına acıqlandığı kimi acıqlan. Aşpaz o yazıqların başına oxlovla vurub qışqırmış: "Dinc durun, həyasızlar, dinc durun!". Bu aşpazın bir qardaşı varmış. Öz atını çox istədiyindən ona həmişə yağda qızardılmış ot yedirərmiş.

Kornuol, Reqana, Qloster və nökrələr gəlirlər.

L i r. Sabahınız xeyir!

K. o r n u o l. Salam, hökmdar.

Kentin ayaqlarından kündəni çıxarırlar.

R e q a n a. Əlahəzrət, sizi görməyə şadam.

L i r.

Buna inanıram qəlbən, Reqana.
Buna inanmağa əsasını vardır.
Sən məni görməyə şad olmasaydın,
O zaman məzarda yatan ananı
Həyatda atanı aldatdığı üçün
Bir yolluq atardım, boşayardım mən.

(*Kenta*)

Oh, oh, sən azadsan? Bu haqda sonra.
Sevimli Reqana, eşit, bil, qızım,
Bacm övladların ən alçağıdır.
O, qana susayan çalağan kimi

Öz iti, amansız caynaqlarıyla
Didib parçaladı mənim könlümü.
(*Ürəyini göstərir*).
Bu dərdi deməyə dilim gəlməyir.
Bir gürzə qıvrılır onun qəlbində,
Buna inanmazsan, ah, ah, Reqana!

Re q a n a.

Təvəqqe edirəm, sakit olun, ser.
Mən buna ürəkdən inanmıram ki,
Bacım unutmayıb vəzifəsini.

Onun xidmətinə, zəhmətinə siz
Lazımı qiyməti verməmişiniz.

L i r. Bir söylə, izah et, bu nə deməkdir?

Re q a n a.

Heç gümanım gəlmir, heç aqlım kəsmir:
Bacım öz borcunu unutsun bir az.
Sizin adamların azğınlığını
Kəməndə salıbsa, cilovlayıbsa,
Deməli, xeyirli bir iş görübdür.
Onu buna görə qınamaq olmaz.

L i r. Görüm belə qızı gəlsin lənətə!

Re q a n a.

Ah, cənab, yaş ötüb qocalmışınız.
Çatıb həyatınız sonuncu həddə.
Sizin halınızı, əhvalınızı
Sizdən daha yaxşı bilən, dərk edən
Ağıllı bir kəsə siz möhtacsınız.
Sizə kömək gərək, himayə gərək.
Gəlin xahişimi eşidin mənim:
Bacımın yanına qayıdın dərhal,
Alın boynunuza günahınızı.

L i r.

Ondan üzr istəyim? Maraqlanırsan,
Dilənmək krala necə yaraşır?!
Məqsədin budur ki, ona deyim, ho:
"Etiraf edirəm, istəkli qızım,
Artıq qocalmışam, gərəksizəm mən.

(Diz çökərək)

Qarşında diz çöküb, sənə əl açıb,
Sənə yalvarıram, rəhm elə, mənə
Çörək ver, paltar ver, yatmağa yer ver!"

R e q a n a.

Qurtarın bu acı istehzaları.
Bacımın yanına qayıdın, cənab.

L i r *(Ayaq üstə qalxaraq)*.

Heç zaman, Reqana, bu ola bilməz.
Ah, qızım! O mənim adamlarımın
Sayını azaltdı yarıya qədər.
Üzümə pis baxdı, pis yola saldı,
Zəhər dişi kimi acı diliylə
Sancdı ürəyimi əfi ilan tək.
Bədbəxt ataların alov püskürən
İntiqam odunu müqəddəs göylər
O məlun nankorun töksün başına,
Yanıb külə dönsün cavan vücudu!

K o r n u o l. Tfu, cənab, tfu! Bu yaxşı deyil.

Lir.

Qəfil şimşəklərin gur işıqları
Sırtıq gözlərini kor etsin onun.
Üzünü bürüsün qara yaralar,
Gül hüsnü yem olsun iyərənc qurdlara!
Günəş qurutduqca bataqlıqları
Havaya yüksələn qaynar buxarlar
Onun varlığını yandırır-yaxsın,
Mum kimi əritsin xudpəsəndliyi.

Reqana.

İlahi!.. Mənə də qəzəblənəndə
Siz belə qarğışlar yağdıracaqsız?

Lir.

Sənə qarğamaram heç vədə, qızım.
Zərif təbiətin yol verməz buna,
Belə kobud sözlər sənə yaraşmaz.
Yanır vəhşiliklə onun gözləri,
Səninlə gözlərin mərhəmətlidir,

Adamın könlünü oxşayır hər vaxt,
Dağ üstədən dağ çəkmir qəlbimə mənim.
Yoxdur naxələflik təbiətində.
Sən mənim arzuma qarşı çıxaraq,
Yarıya bölməzsən adamlarımı,
Kosmozson onların azuqəsini,
Nalayıq bir kəlmə çıxmaz dilindən.
Mən evə gələndə uzaqlaşıb tez
Qapını üzümə son bağlamazsan.
Ata hörmətini, övlad borcunu,
Ədəbli olmağı, minnətdarlığı
Yaxşı dərk edirsən, yaxşı bilirən.
Sənə krallığın tən yarısını
Pəşkəş verdiyimi unutmamısan.

R e q a n a. Mətləb üstə gəlin, möhtərəm milord.
L i r. Kim kündəyə salıb nökrərimi, kim?

Səhnə arxasında şeypur səsləri.

K o r n u o l. Şeypur çalır ki!
R e q a n a.

Yəqin, bacımdır.
Tezliklə buraya gələcəyini
O mənə yazmışdı öz məktubunda.
(Osvald gəlir).
Xanımın gəldimi?

L i r.

Həmin rəzildir.
Öz namərd, öz dönük sahibəsinin
Sayəsində necə lovğalanır gör.
İtil gözlərimdən, şərəfsiz gəda!

K o r n u o l. Sizə nə lazımdır, zati-ailələr?

L i r.

Mənim nökrərimi kimin əmriylə
Kündəyə salıblar, təhqir ediblər?
Qəlbən inanıram, Reqana, sən
Belə çirkin işdən xəbərin yoxdur.
Mən nələr görürəm?!
Ey ulu tanrı! (*Qonerilya gəlir*).

Əgər qocalara hörmətin varsa,
Əgər kainatın hökmdarı tək
Sənin itaətdən xoşun gəlirsə,
Əgər sən özün də qocalıbsansa,
Dərdimə şərik ol, halıma acı.
Məni xilas eylə bu müsibətdən. (*Qonerilyaya*).
Hələ bir üzümə baxırsan mənim,
Utan heç olmasa bu saqqalımdan!
Ah! Reqana, ona sən əl verirsən?

Qonerilya.

Niyə əl verməsin? Günahım nədir?
Heç də hər axmağın eyib bildiyi
Bir iş, bir hərəkət eyib sayılmaz.

Lir.

Oh, mənim ürəyim! Necə möhkəmsən!
Hələ də dözsürsən bu təhqirlərə?
Axı, necə oldu, mənim nökrəm
Düşdü bu gündəyə?

Kornuol.

Mən saldırdım, ser.
Ən yüngül cəzadır bu onun üçün.

Lir. Siz! Yəni özünüz əmr verdiniz?

Reqana.

Xahiş eyləyirəm mən sizdən, ata,
Nəzərə alın ki, çox zəifsiniz.
Qocalıqla sözsüz barışmaq gərək.
Sizə xidmət edən qulluqçuların
Dərhal yarısını azad eyləyin.
Təcili qayıdın siz bacımgilə.
Rahatca yaşayın onlarda bir ay,
Sonra gəlersiniz mənim yanıma.
Mən özüm burada qonağam indi.
Qonaq saxlamağa sizi evimdə
Yoxdur hazırlığım, yoxdur azuqəm.

Lir.

Mən onun yanma qayıdım bir də?
Yarısını atım adamlarımın?

Yox, yox, bacarmaram, bu mümkün deyil.
Bundansa əl çəkib evdən-eşikdən,
Baş alıb gedərəm sonsuz çöllərə.
Tufanla, boranla süpürləşərək
Bayquşa, qurd-quşa yoldaş olaram.
Ehtiyac ən müdhiş bəladır, bəla!
Mən onun yanma qayıdım bir də?
Xeyr, Fransaya gedərəm birbaş.
Cehiz vermədiyim kiçik qızıma
Təmiz məhəbbətlə istəyəm, alan
Coşqun təbiətli, məğrur kralın
Taxt-tacı önündə diz üstə çöküb,
Ona yalvararam, əl açaram ki,
Mənə çörək versin, bir yer ayırsın,
Yaşayım rəzil tək ölənə kimi.
Mən onun yanına qayıdım bir də?
Bəlkə deyəsiniz, bu alçaq qula (*Osvaldi göstərir*).
Nökərçilik edim?

Q o n e r i l y a. Özünüz bilin.

Lir.

Qızım, gəl atanı dəli eyləmə,
Mən mane olmaram sənə bir daha.
Bir də görüşmərik heç vaxt, heç zaman.
Üzünü görmərəm, bala, əlvida!
Ancaq sən yenə də mənim qızımsan,
Canımsan, qanımsan, ruhumsan mənim.
Nə deyim? Bəlkə də, mənim canımda
Yaranmış, kök atmış bir xəstəliksən.
Bəlkə, törəmişən xarab qanımdan,
Çirk etmiş çibansan, qorxulu şişsən,
Hovlanmış yarasan, irinli fürsən.
Səni danlamıram, utandırmıram,
Özün anlamalı, utanmalısan.
Tənə oxlarına tutub alnını,
Mən səni çəkmirəm qadır
Allahın - Böyük Yupiterin haqq divanına.
Boş vaxtın olanda yaxşı fikirləş,

Düzəlt öz səhvini, öz nöqsanım.
Mən dözə bilərəm, səbir eyləyəyəm.
Hələlik yüz nəfər cəngavərimlə
Gedib yaşayaram Reqanagildə.

Reqana

Yox, ata, qətiyyəni imkanım yoxdur.
Axı, gözləmədim yolunuzu mən.
Sizi ləyaqətlə qarşılamağa,
Qonaq saxlamağa hazır deyiləm.
Bacımın sözünə qulaq asın siz.
Hədsiz qəzəbiniz, sonsuz hirsiniz
Hamının ağlının çaşdırıb yaman.
Gərək heç kəs buna məhəl qoymasın.
Hamı düşünsün ki, qocalmışınız.
Artıq danışmağa yoxdur ehtiyac.
Bacım yaxşı bilir nə etdiyini.

Lir. Bacın düzmü deyir?

Reqana

Cəsarətlə mən
Təsdiq eyləyirəm bacım deyəni.
Sizə əlli nəfər kifayətdir, ser.
Bu qədər qulluqçu azdırmı bəyəna?
Bəlkə də, lap çoxdur. Axı, bir belə
Adamı saxlamaq kimə gərəkdir?
Sizi vadar edən buna nədir, nə,
Bir hücum, təhlükə gözlənilirmi?
Bu qədər camaat qalsa bir evdə,
Bu evə düşməzmi ikitirəlik?
Sizin adamlarla bizim adamlar
Dost kimi mehriban yaşayarlarımı?
Yox, yox, bu çətindir, bu mümkün deyil.

Qoneri lya

Milord, fikirləşin, özünüz deyən,
Bacımın, ya mənim qulluqçularım
Məgər sizə xidmət edə bilməzlər?

Reqana

Əlbəttə, edərlər. Burda nə var ki?

Onlar sizə qayğı göstərməsələr,
Yaxşıca yığarq iplərini biz.
Yanıma gələndə, zati-ailələr, -
İndidən duyuram o təhlükəni
Xahiş eyləyirəm, özünüzlə siz
İyirmi beş nəfər gətirəsiniz.
Bundan artığına verməyə mənim
Nə bir yerim vardır, nə də çörəyim.

L i r. Mən ki var-yoxumu sizə vermişəm.
R e q a n a. Lap elə vaxtında vermisiniz, ser.
L i r.

Mən qəyyum etmişəm sizi özümə,
Bütün krallığım indi sizindir.
Yüz nəfər məyyəət saxlamışam ki,
Mənə xidmət etsin, qulluq göstərsin.
Necə! Mən gələndə sənin yanına
İyirmi beş nəfər gətirməliyəm?
Beləmi, beləmi dedin, Reqana?

Reqana.

Bəli, belə dedim, deyirəm bir də:
İyirmi beş nəfər gətirin ancaq.

L i r.

Böyük yaramazlar dəyəndə gözə
Kiçik yaramazlar xoş gəlir bizə.
Kim ki ən pis əclaf deyil cahanda,
Yaxşı bir cəhət var, deməli, onda.

(Qonerilyaya)

Mən sizə gedirəm, çünki dediyin
Bir əllidə iki iyirmi beş var.
Bu təsdiq edir ki, bacından sənin
Ata məhəbbətin ikiqat çoxdur.

Qonerilya

Milord, qulaq asın, eşidin məni:
İyirmi beş, ya on, ya da beş nəfər,
Bu adamlar sizə lazımdır məgər?
Evimizdə bundan iki dəfə çox
Qulluqçu hazırdır xidmət etməyə.

R e q a n a. Hətta lazım deyil bir nəfər belə.
Lir.

Bizə nə lazımdır, nə lazım deyil?
Bunu sübut etmək çətindir, çətin.
Bədbəxt bir dilənçi, miskin bir səfil
Fikir ver, diqqət ver, nəyə sahibdir
-Lazım olandan çox şeyə sahibdir.
Əgər təbiətin lazım bildiyi
Adi nemətlərlə məhdudlaşsaydı,
İnsan heyvan kimi həyat sürərdi.
Sən cavan qadınsan.
Nə üçün, niyə
Belə dəbdəbəli paltar geymişən?
Hə, yalnız isinmək, qızınmaq üçün?
Axı, səndən belə zəngin, bəzakli
Paltarı təbiət tələb etməyir.
Mənə həqiqətən lazım olansa...
Mənə ulu göylər, səbir verin siz,
İndi, indi mənə səbir lazımdır.
Ah, böyük yaradan, görürsən özün,
Mən burda qalmışam boynu bükülü.
Ağarıb qar kimi saçım-saqqalım.
İllər yorğunuyam, möhnət dustağı,
Necə də yazığam, necə də bədbəxt!
Mənim qızlarımın daş ürəkləri
Atasına qarşı nifrətlə dolub.
Sən bu müsibətə yol vermişənsə,
İmkan vermə dözüm belə dəhşətə,
Məni istehzaya hədəf eyləmə.
Sonsuz qəzəb doldur ürəyimə sən.
Qadın silahıyla - göz yaşlarıyla
Qoyma ləkələnsin kişi sifətim
- Qoyma yaralansın kişi qeyrətim.
Yox, yox, ifritələr! Hər ikinizdən
Amansız intiqam alacağam mən.
Necə alacağam, bilmirəm hələ.
Elə intiqam ki, vahiməsindən

Lərzəyə gələcək bütün yer üzü.
Elə bilirsiniz mən ağlayıram!
Xeyr, ağlamıram!
Mənim ağlamağa böyük dərdim var.
Fəqət bunu bilin, köksümdə ürək
Tikə-tikə olub parçalansa da,
Gözlərim göz yaşını tökməyəcəkdir.
Ah, təlxək, mən axı dəli oluram!

Lir, Qloster, Kent və təlxək gedirlər. Uzaqlarda şimşək çaxır, ildırım düşür.

Kornuo 1. Gəlin biz də gedək. Tufan olacaq.
Reqana.

Bu ev balacadır. Məyyətiylə
Qoca burda çətin yerləşəcəkdir.

Qonerilya.

Günah özündədir. Mənim evimi -
Öz rahat yerini atıb qaçıbdır.
Çəksin cəzasını axmaqlığının.

Reqana.

Əgər olmasaydı qulluqçular,
Onu saxlayardım canla-başla mən.

Qonerilya. Mən də saxlayardım. Qloster hanı?

Kornuo 1. Qocanı ötürür. Baxın, o gəldi.

Qloster qayıdır.

Qloster. Kral bərk hirsələnib.

Kornuo 1. Bəs hara getdi?

Qloster.

Əmr etdi, atlara suvar olsunlar.
Qoca yola düşdü məyyətilə.
Fəqət hara getdi, bilmirəm, düzü,

Kornuo 1.

Hara gedir getsin, dəyməyin ona.
Hələ əl çəkməyib öz inadından.

Qonerilya. Siz onu qətiyyənlə dilə tutmayın.

Q1oster.

Heyf, yavaş-yavaş hava qaralır.
Bir azdan tutacaq dünyanı zülmət.
Səhrada başlayıb güclü qasırğa.
Bütün o ətrafda yoxdur bir kol-kos.

Reqana.

Ah, ser, biz nə edək! Tərs adamların
Tərsliyin üzündən törənən bəla
Onların özünə ən yaxşı dərdir.
Bağladın, bağladın darvazaları!
Onun adamları çox davakardır.

Qoca tez eşidir axmaq sözləri.

Onu yolda birdən tovlayar onlar.

Qorxunc hadisələr baş verə bilər.

Ağıl təlqin edir qorxunu bizə,

Ağıllı adamlar qorxusuz olmaz.

Kornuol.

Milord, siz bağladız darvazaları.
Nə müdhiş gecədir! Ehtiyat gərək.
Düz məsləhət verir mənim Reqanam.
Gəlin uzaqlaşaq bu qasırğadan.

Gedirlər.

ÜÇÜNCÜ PƏRDƏ BİRİNCİ SƏHNƏ

Səhra. Şimşək çaxır, ildırım düşür. Kent bir əyanla qarşı-qarşıya gəlir.

K e n t. Kimdir bu tufanda tənha dolaşan?

Ə y a n. Könlü tufan kimi narahat insan.

K e n t. Hə, sizi tanıdım. Kral haradadır?

Ə y a n.

Vuruşur təbii fəlakət ilə.

Coşqun qasırğadan tələb edir ki,

Bütün yer üzünün torpaqlarını

Sovurub dağıtsın okeanlara;

Yaxud nifrət ilə dalğalandırır

Səpsin yer üzünə okeanları.
Dünya ya dəyişsin, ya viran olsun.
Yolur saçlarını öz əlləriylə.
Qəzəbdən gözləri kor olmuş külək
Qapır havadaca o ağ saçları.
Heç nəyə, heç kimə məhəl qoymadan
Atır, səpələyir ayaq altına.
K.üləklə, yağışla gəlib döş- döşə,
İnsan qəlbindəki kiçik bir dünya
Bu böyük dünyayla çarpışır indi.
Bu qorxunc gecədə nə quduz ayı,
Nə qızısmış pələng, nə ac canavar
İsti yuvasından bayıra çıxmaz.
Kral başı açıq, yaxası açıq
Dolanır səhranı divanə kimi,
Gizlənqaç oynayır öz həyatıyla.

K e n t. Bəs yanında kim var?

Əy an.

Yalnız təlxəkdir.
Çalışır, sağaltsın zarafatıyla
Onun ürəyinin yaralarını.

Kent.

Mən sizi yaxından tanıyıram, ser.
Bununçün etibar edib ürəkdən,
Çox vacib bir sirri açıram sizə.
Hersoq Albaniylə hersoq Kornuol
Çoxdan bir-birinə qənim kəsilib.
Onlar məharətlə indiyə kimi
Gizli saxlayırlar bunu hamıdan.
Taleyin əliylə ucalanların
Vardır sədaqətli nöqərləri də.
Fəqət hersoqların nöqər-naibi
Yalnız xəyanətlə nəfəs alırlar,
Onlar Fransanın casuslarıdır.
Krallıqda olan məxfi işləri,
Hersoqların sonsuz ədavətini,
Onların mehriban, qoca kralla
Kobud rəftarını, nankorluğunu

Dərhal Fransanın hökmdarına
Xəbər aparırlar, xəbər verirlər.
Bəlkə, elə əsas iş görülür ki,
Bunlar başlanğıcdır onun yanında.
Ancaq bir iş bizə aydındır gün tək:
Fransa qoşunu keçib sərhədi,
Girib parçalanmış vətənimizə.
Laqeyd başçılar yatırıb bizi,
Əsas limanları tutublar artıq.
Hərbə başlamaq üçün bu gün, ya sabah,
Yəqin qaldırırlar bayraqlarını.
İndi mənim sizdən xahişim budur:
Mənə qəlbinizdə bir inam varsa,
Onda Duvra gedin vaxt itirmədən.
Duvrda kədərlə söhbət açanda
Zavallı kralın, qoca kralın
Acı taleyindən, ağır dərdindən
Camaat içində ürəkdən sizə
Təşəkkür eyləyən tapılacaqdır.
Bilin ki, əslən zadəganam mən.
Tanıdığım üçün ürək qızdırıb,
Etibar edirəm sizə bu işi.

Ə y a n. Sonra danışarıq.

Kent.

Yox, elə indi.
Daxilim zəngindir öz görkəmindən,
Təsdiq etmək üçün bu sözlərimi,
Buyurun, götürün pul kisəmi siz.
İçində nə varsa, qoy sizin olsun.
Orda Kordeliyanı görsəniz əgər,
-Siz onu, şübhəsiz, görəcəksiniz
- Bu qızıl üzüyü göstərin ona.
O sizə danışar mənim barəmdə,
Onda bilərsiniz kim olduğumu.
Görüm bu tufanı lənətə gəlsin!
Gedirəm axtarım, tapım kralı.

Ə y a n.

Verin əlinizi, razıyam, cənab.

Daha deyiləsi sözüünüz yoxmu?

Kent.

Bir-iki kəlmə də əlavəm vardır.
Bu daha vacibdir dediklərimdən.
Kralı tapanda deyərəm sizə.
Siz bu yana gedin, mən də bu yana.
Krala birinci kim rast gələrsə,
Qışqırsın, çağırınsın o birisini.

Hərəsi bir tərəfə gedir.

İKİNCİ SƏHNƏ

Səhranın başqa bir yeri. Tufan davam
edir. Lir və təlxək gəlirlər.

Lir.

Qanadlı əjdaha - ey azğın külək,
Şiddətlə, hiddətlə ara vermə, əs!
Sonsuz qəzəbindən, sonsuz qeyzindən
Dalğa tək qabarıb partlasın üzün!
Ey amansız leysan, güclü qasırga,
Bütün yer üzünü selə qərq elə,
Qalsın su altında uca qüllələr.
Köklü palıdları yaran-dağıdan,
Odlu şimşəklərin lovğa carçısı,
Fikir tək sürətli alovlar, odlar,
Mənim çal başıma yağın göylərdən.
Dünyanı titrədən ey ildırım, sən
Bu yer kürəsini əzib yastıla.
Münbit torpaqları boz külə döndər,
Heç nə yaratmasın bir də təbiət.
Yaramaz törədən, nankor yetirən
İnsan toxumları məhv olsun birdən.

T ə l x ə k. Ah, əmican, möminlərin isti evdəki müqəddəs suyu
çöldəki bu yağış suyundan yaxşıdır. Əmican, gəl sən öz qızlarının
yanına qayıt, onlardan üzr istə. Belə bir gecə nə ağıllıya rəhm edir, nə
də axmağa.

Lir.

Ula, ey qasırğa! Alış, ey şimşək!
Çağla sellər kimi sən də, ey leysan!
Nə leysan, nə şimşək, nə də qasırğa,
Mənim ciyərpəram-qızlarım deyil.
Siz ey təbiətin şər qüvvələri,
Sizi qınamıram zərrə qədər də,
Demirəm rəhimsiz, amansızsmız.
Sizə verməmişəm səltənətimi,
Sizi balam deyə çağırمامışam.

Yoxdur boynunuzda bir haqqı-sayım
Belə olan halda nə deyə billəm.
Qorxulu, dəhşətli əyləncənizə
Məni qurban seçin, hədəf əyləyin.
Durur qarşınızda zavallı, zəif,
Nəsibi həqarət olan bir qoca.
Yox, yox, siz nanəcib olmasanız da,
Sizi qınamağa haqqım var mənim.
Yaltaq təbiətli nökörlərsiniz.
Enib aşağıya uca göylərdən,
Qoşulub nanəcib qızlarıma siz
Bu aciz, ağbaşlı, düşkün qocayla
Döyüşür, vuruşur, öcəşirsiniz.
Ah, bu alçaqlıqdır, şərəfsizlikdir!

T ə l x ə k. Başını gizlətməyə bir evi olanın ağı da başında olar.

Səfil evlənen zaman
Bit gətirər arvadı.
Səfil olar anadan
Səfilin də övladı.
Ayağında qəlbi tək,
Barmaqları döyünər.
Göynədikcə döyənək,
Gecə-gündüz deyiner.

Belədir də! Hələ yer üzünə elə bir gözəl gəlməyib ki, güzgüyə
baxıb qaş-gözünü oynatmasın, əzilib-büzülməsin.

Lir.

Yox, yox, sakit-dinməz qalacağam mən,
Səbir nümunəsi olacağam mən.

Kent gəlir.

Kent. Ey-ey, siz kimsiniz?

Təlxək.

Kim olacaqdır!

Əlahəzrət-səfil, ağıllı-axmaq.

Kent.

Çox təəssüf! Kral, siz burdasınız?

Gecələr ov edən canlılar hətta

Belə bir gecəni istəməzdilər.

Yırtıcı heyvanlar, atıcı quşlar
Qəzəbli göylərin vahiməsindən
Yuvada qalmağa məcbur olublar.
Özümü biləndən bu günə qədər
Belə alov saçan müdhiş ildırım,
Belə uğuldayan güclü qasırga,
Belə şırıltıyla tökülən leysan
Mən nə eşitmişəm, nə də görmüşəm.
Bu sonsuz dəhşətə, bu fəlakətə
İnsan təbiəti davam gətirməz.

Lir.

Qorxunc nəre çəkib başımız üstdə,
Dünyanı titrədən böyük yaradan
Qoy bilsin özünün düşmənlərini.
Ədalət divanı qurulsun indi.
Cinayət törədən, cəzalanmayan
Əssin əsim-əsim, titrəsin zağ-zağ.
Qanlı əllərini gizlətsin qatil.
Öz andını pozan süni, saxtakar,
Öz yolunu azan bic, haranızada,
Zinakar şərəfsiz, dəyyus qeyrətsiz
Vahimə içində lərzəyə düşsün
Dostluq, səmimiyyət pərdəsi altda
İnsan həyatına qəsd edən hər kəs
Daha gizlətməsin suçunu əbəs.
Hər yerdə hamıdan xəlvət tutduğu

Günah dağarcığı qəlbini açsın.
Yalvarıb-yaxarıb sidqi-ürəklə,
Mərhəmət istəsin qadir Allahdan.
Günahkar deyiləm mən onlar qədər.

Kent.

Ay aman, başı da açıqdır onun!
Mənim mərhəmətli, əziz kralım,
Yaxında küləşdən bir koma vardır.
Orda qasırgadan daldalanın siz,
Mən bu daş qəsrə də qəlbi daşdan bərk
Daşa dönmüşlərin gedim yanına.
Bir az bundan qabaq gedib onlardan.
Sizi xəbər aldım, sizi soruşdum,
Məni içəriyə buraxmadılar.
Qapını üzümə çırpısalarsa yenə,
Onları mən güclə məcbur edərdəm,
Ədəbi-ərkanı unutmasınlar.

Lir.

Mənim ağılım çasır, dəli oluram.
Gedək, dostum, gedək. Nə olub sənə?
Soyuqdan donursan? Mən də donuram.
Haradadır küləşdən tikilən koma?
Necə də qərribə olur ehtiyac,
Qızıla çevirir saman çöptünü.
Gedək o komaya. Ah, yazıq təlxək,
Qəlbimin salamat qalan küncüylə
Sənin bu halına acıyıram mən.

T ə l x ə k (*oxuyur*).

Başında bir azca ağılı olan kəs
Verməz ahla-ufla ömrünü bada.
Yağışdan, tufandan şikayət etməz,
Barışar bəxtiylə fani dünyada.

Lir.

Haqlısan, əzizim, düz buyurursan.
(*Kentə*)
Yaxşı, o komana sən apar bizi.

Lir və Kent gedirlər.

T ə l x ə k. Ayağı sürüşkən bir afətin alovunu-odunu söndürmək üçün
nə gözəl gecədir!

Getməmişdən əvvəl peyğəmbərlik edəcəyəm.

Nə vaxt keşiş xalqı aldatmayacaq,

Şərabçı pivəyə su qatmayacaq,

Dərzi xəyalından çıxacaq daş-baş,

Cadugər yerinə yanacaq oğraş,

Ədalət dinəcək haqq divanında,

Comərd qalmayacaq borc zindanında,

Şərdən ayrılacaq şərçinin dili,

Cibdən kəsiləcək cibgirin əli,

Sələmçi sələmi çölə tökəcək,
Əxlaqsız saflıqdan məbəd tikəcək, O
vaxt İngiltərə məmləkətində Hamı ad
alacaq öz sənətində. Onda qoca, uşaq,
cavan, növrəstə Gəzəcək doğrudan
ayağı üstə.

Bu peyğəmbərliyi əfsanəvi sehrkar Merlin edəcəkdir, çünki o
məndən sonra yaşayacaqdır (*Gedir*).

ÜÇÜNCÜ SƏHNƏ

Qlosterin qəsrində bir otaq.

Qloster Edmundla daxil

olur.

Q l o s t e r . Aman, aman, Edmund! Bu qeyri-insani hərəkət ,
mənim xoşuma gəlmir. Krala kömək etmək üçün onlardan icazə
istədim. Onlar mənim bütün imkanlarımı məhdudlaşdırıb, öz evimin
ixtiyarını əlimdən aldılar. Məni həmişəlik gözdən salacaqları ilə
hədələdilər. Kralın haqqında danışmağa, onun barəsində ağız
açmağa, ona hər hansı bir vasitəylə kömək göstərməyi qadağan etdilər.
E d m u n d . Bu, insanlığa yaraşmayan, ən vicdansız bir hərəkətdi. Q l o
s t e r . Fikir vermə. Heç nə danışma. Hersoqlar arasına ziddiyyət düşüb.
Bir iş var. O bundan da pisdir. Bu axşam bir məktub almışam.

Haqqında danışmaq belə təhlükəlidir. Məktubu öz otağında gizlətmisəm. İndi krala verilən işgəncələrin intiqamı tamamilə alınacaqdır. Artıq qoşunun bir hissəsi sərhədi keçib. Biz kral tərəfdə olmalıyıq. Mən mütləq kralı axtarıb tapacağam, gizləncə ona kömək edəcəyəm. Sən hersoqun yanına get, onun başını söhbətə qat ki, kralın yanına getdiyimi hiss etməsin. Hərgah məni soruşsa, de, xəstədir, yatağa düşüb. Bu yolda ölsəm də, krala kömək edəcəyəm, öz köhnə ağamı darda tək qoymayacağam. Onsuz da məni ölümlə hədələyirlər. Dünyada qəribə işlər baş verir, Edmund. Ehtiyatlı ol, oğlum.

Gedir.

Edmund.

Deməli, onları saymayır qoca,
Krala tükənməz sədaqəti var.
Bu sirri açaram hersoqa
dərhal,

Məktub haqqında da deyərəm ona.
Bu gözəl xidmətim əvəzsiz qalmaz.
Atam nə itirsə, taparam özüm,
Doyar var-dövlətdən mənim də gözüüm.
Göylər yollarıma nur-ışığı ələr.
Qoca enən yerdən cavan yüksələr.

Gedir.

DÖRDÜNCÜ SƏHNƏ

Səhra. Komanın qabağı. Lir, Kent və təlxək gəlirlər.

Kent.

Bu da dediyimiz həmin o koma.
İçəri buyurun, möhtərəm milord.
Qasırga get-gedə şiddət eyləyir.
Bu zülmət gecədə belə dəhşətə
Heç vaxt dözə bilməz insan vücudu.

Lir. Məndən əl çək!

Kent. Milord, keçin içəri!

Lir. Mənim ürəyimi partladacaqsan?

Kent.

Razıyam, partlasın mənim ürəyim,
Təki daş dəyməsin ayağımıza.
İçəri buyurun, mehriban milord.

Lir.

Belə nəhs tufanda bədənimizin
İliyədək donub titrəməsini
Böyük fəlakətmi sayırsan, dostum?!
Əlbəttə, səninçün bu dözülməzdir.
Fəqət təbiətin bir qanunu var:
Ağır xəstəliyə düşəndə insan
Yüngül xəstəliyi çıxır yadından.
Vəhşi bir ayının ağzından qaçıb
Canını birtəhər qurtaran bədbəxt
Birdən qarşılaşsa quduz dənizlə,

Geriyə qayıdıb istər-istəməz
Özünü ayının ağzına atar.
Başımız fikirdən azad olanda
Hissiyatlı olur bədənimiz də.
Mənim sə başımda coşub fırtına,
Bütün hissiyatım məhv olub artıq.
Yeganə bir hissim qalır qəlbimdə.
Övlad nankorluğu! Dəhşətli bir hiss!
Sanki bal yedirən barmaqlarımı
Öz ağzım qoparıb, kəsib dibindən,
Cəza verəcəyəm nankora mütləq.
Yox, daha göz yaşı tökməyəcəyəm.

Məni evdən qovmaq belə gecədə!
Sel tək çağla, leysan! Od tək yan, şimşək!
Bütün əzablara dözəcəyəm mən
Belə qasırgada! Belə gecədə!
Qızlarım Reqana, Qonerilya, siz
Cəmi var-yoxunu açıq ürəklə
Sizə bağışlayan ahıl, ixtiyar,
Mehriban atanı!.. Oh, ağlım çadır.
Bu fikirlər məni dəli edəcək.
Məndən uzaq olun mənfur fikirlər.

K e n t. İçəri buyurun, möhtərəm milord.
Lir.

Xahiş eyləyirəm, sən özün buyur.
Bir azca rahatlan, bir azca dincəl.
Bu tufan məlhəmdir yaralanma,
Bu tufan daha pis fəlakət haqda
Mənə düşünməyə imkan verməyir.
Hər halda içəri girəcəyəm mən.
Qabağa düş, dostum, içəriyə keç. (*Təlxayə*).
Gəl, yurdsuz-yuvasız, yazıq dilənçi,
Gəl, birinci sən keç. Dua oxuyub,
Mən də yatacağam bu komacıqda. (*Təlxək komaya girir*).
Ey evsiz-əşiksiz çılpaq bədbəxtlər,
Harada qalıbsınız dəhşət içində?
Yalın ayağınız, açıq başınız,
Aclıqdan quruyub kənara çıxan
Qabırğalarınız, cılız, canınız
Amansız tufanın zərbələrinə
İndi necə dözür, necə tablayır?!
Deşik-deşik olmuş cır-cındırınız
Qoruya bilirmi bələdan sizi?!
Ah, keçən ömrümün xoşbəxt çağında
Çox az düşünmüşəm haqqınızda mən.
Bu da ibrət dərsi, bu da bir örnək.
Ey varlı bəndələr, lovğalanmayın,
Acıyn halına yoxsulların siz.
Onlar nə hiss edir, siz də hiss edin.

Ehtiyatdan artıq nəyiniz varsa,
Paylayın aclara, yalavaclara.
Gördüyünüz bütün savab işlərdən
Allaha daha çox xoş gələr bu iş.

E d q a r (*komadari*). Dərinliyi üç arşın yarım, dərinliyi üç arşın yarım! Zavallı Tom!

Təlxək qaçaraq komadan çıxır.

T ə l x ə k. Ora girmə, əmican, orda əcinnə var. Ay aman, kömək edin, kömək edin!

K e n t. Əlini mənə ver. Komada kim var?

T ə l x ə k. Əcinnə, əcinnə! O deyir ki, adı zavallı Tomdur.

K e n t. Ey, küləş içinə girib donquldanan! Kimsən? Bayıra çıx!

Paltarını deyişib, özünü dəliliyə vuran Edqar komadan çıxır.

E d q a r.

Qaçın! Mənfur iblis izləyir məni.

Əsir tikanlıqda şimal küləyi.

Hm! Buz yatağa gir, isit canını.

Lir.

Verib var-yoxunu iki qızına,

Sən də mi düşübsən bu günə, yazıq?

E d q a r. Zavallı Toma kömək edin, əlinizdən qoparı əsirgəməyin. Məlun iblis onu odlardan, alovlardan keçirib: girdablara, burulğanlara salıb; bataqlıqlardan, cəngəlliklərdən sürüyüb. Yastığının altına bıçaq düzüb, əyləşdiyi yerin üstündən ilgəkli kəndir asıb, xörəyinin yanına zəhər qoyub. Onu həmişə qorxu içində saxlayıb. Ürəyini şübhə ilə doldurub. Kəhər ata mindirib, uzun, dar körpüdə səyirdərək öz kölgə sini qovub-tutmağa məcbur edib. Elə bil ki, kölgəsi onu izləyən xaindir. İnsan zəkasının beş qabiliyyəti var. İlahi sizin qabiliyyətinizin beşini də rəvneqləndirsin. Tom soyuqdan donur. Oh, uf, uf, ufl Allah sizi qasırgadan, ulduzların xatasından, cadudan saxlasın! Zavallı Toma bii az sədəqə verin. İblis onu çox incidir. Baxın, məlun indi orda durur Ordadır, yenə də ordadır, ordadır.

Tufan davam edir.

Lir.

Onu qızlarımı salıb bu hala?

Verib hər şeyini, heç nə qalmayıb?

T ə l x ə k. Yox, əynindəki xaladı qalıb.
Yoxsa biz ona baxmağa utanardıq.

Lir.

Günahkar kəslərə cəza verməkçin
Göylərə yığılmış dərdlər, bəlalər
Sənin qızlarının başına yağsın. K
e n t. Onun qız övladı yoxdur, hökmdar.

Lir.

Sənə ölüm olsun, yalançı, namərd.
İnsan xilqətini dünyada heç kəs
Nankor qızlar kimi alçalda bilməz.
Yararsız, gərəksiz qoca atanı
Belə əzab ilə, əziyyət ilə
İndi evdən qovmaq bir adət olub.
Çox haqlı cəzadır, haqlı tənbehdır.
Elə qəddar, qansız, acgöz qızları
Törədənələr özü günahkardılar.

Edqar.

Pilokok dağında Pilokok durub.
Ay aman, ay aman, ay aman, ay-ay!

Tə Ix ək.

Deyəsən, bu gecə amansız soyuq
Bizim hamımızı dəli edəcək.

Edqar. Şeytandan ürəyini qoru: valideynlərinə hörmət elə, söz verdin, sözünə düz ol: and içmə, başqalarının arvadına pis gözlə baxma, öz arvadını dəbdəbəli geyimə öyrətmə. Tom soyuqdan donur.

L i r. Sən əvvəl kim idin?

E d q a r. Avara bir adam, ürəyi, başı təkəbbürlə dolu bir yelbeyin. Saçlarımı burdurur, məşuqəmə sədaqət rəmzi kimi əlcəklərimi papağımın üstünə taxardım. Öz könül sultanıma həvəslə xidmət edər, onunla yüz oyundan çıxardım; hər kəlməbaşı and içər, elə oradaca müqəddəs göylər altında andımı pozardım. Məhəbbət macəraları barədə düşünə-düşünə yatar, yuxudan ayılan kimi fikirlərimi həyata keçirməyə çalışardım. İçki düşkünə, qumar dəlisi idim. Qadın cinsinə Türkiyə sultanından pis münasibət bəsləyirdim. Qəlbim saxta, dilim yalançı, qulaqlarım bədxah sözlərinə məftun, əllərim qanlıydı. Donuz kimi tənbel, tülkü kimi hiyləgər, canavar kimi acgöz, köpək

kimi quduz, aslan kimi h ris idim. Qoy q şo ng ba maqların cırlıtısı, zərif ip kl rin xı ılıtısı sənin yazıq k nl n  qadınların arxasınca s r m sin. Ayağını q hb xanadan, əlini qadın tumanından, qələmini s l m il rin haqq-hesab dəftərindən kənar saxla,  eytan caynağına sancma t r yi... Əsir tikanlıqda  imal k l yi. Vıy, vıy, vıy, no, nonni, sam, sam, man, Dolfın, mənim balam, atı s r yandan.

Tufan davam edir.

L i r. Ah, bədbəxt insan! Çılpaq bədənini müdhiş qasırğanın aman-sız oxlarına sipər etməkdənsə,  z q brind  rahat yatsan, daha yaxşı olardı. Dođrundanmı, insan bundan artıq bir məxluq deyil? Ona yaxşı baxın. Nəyi varsa, hamısı  z n nd r. Barama qurdundan ipək,  k z-dən dəri, qoyundan yun, ceyrandan m  k almayıb. H ! Yalnız biz  c m z qondarmayıq. O isə əsl adamdır. Necə yaranıbsa, elə də görünür. Təbii insan yazıq, çılpaq, ikiayaqlı bir heyvandır, lap elə onun kimi, vəssalam. Artıq bir şey deyil. Rədd olun, rədd olun, siz ey alınmış borclar! G l, bu düyməni a  burdan.

Paltarını dartıb cırrır.

T   l x   k. Təvəqqe edirəm,  mican,  z n   l  al. Belə bir nəhs gecədə  imm k olmaz. İndi bu v  i səhrada bir kiçik od parçası qoca bir  yya ın ürəyində həyat qıgılcımına ox yardı. Bəli, buz bađlamı  bir bədəndə həyat qıgılcımına. Aha, i iđa baxın.  z  də yana-yana buraya gəlir.

Uzaqdan m  l görünür.

E d q a r . Bu məlun iblis Fliberticibbetdir. O, gecələr evlərin i iđi s n n kimi mađarasından  l  çıxır, ilk xoruz banına qədər yer  z n  gəzib-dolanır. Birinin g z n  tor  k r, birinin g z n  qıyır, birinin dodaqlarını dovşan dodađı kimi t n ortadan b l r. Buđdaya  or salır Bir sözlə, insanlara hər cür ziyan vurur.

 c dəfə pak Vitold d z də gördü n ?!

Gəzir doqquz balasıyla  cinn . Hökm

elədi bərk: Pislikd n  l  k,

Rədd ol, rədd ol xarabalıq k nc n !

K e n t. Əlahəzrət,  z n z  necə hiss edirsiniz?

Qloster əlində məşəl daxil olur.

L i r. Bu kimdir?

K e n t. Kimsən? Kimi axtarırsan?

Q1 o s t e r. Siz kimsiniz? Adınız nədir?

E d q a r. Bu səfilin adı zavallı Tomdur. Növbənöv qurbağa, çömçəquyruq, hər cürə kərtənkələ ilə qidalanır. Məlun iblis qəzəblənib onu haldan çıxaranda iyrənmədən mal təzəyini salat kimi yeyir. Qocalıb taqətdən düşmüş siçovulu, gəbəri b xəndəkdə qalmış it leşini parça-parça otürür, üzü yaşıl kif bağlamış gölməçələrin bulanıq suyunu içir. Onun qamçının qabağına qatıb kənddən kəndə qovur, tez-tez tutub ayaqlarını kündələyir, özünü zindana salırlar. Bir vaxtlar onun çiyinə atmağa üç pəncəyi, əyninə geyinməyə altı köynəyi, minməyə atı, belinə qurşamağa silahı vardı.

Fəqət yeddi ildir bilmir ov iyi,
Siçan, siçovuldur Tomun yediyi
Əcinnədən özünüzü qoruyun.
O məni təqib edir. Rədd ol,
Smolkin, rədd ol, ifritə!

Q1 o s t e r.

Bu nədir, hökmdar?

Yoxdurmu məgər

Sizin bundan yaxşı yoldaşlarınız?

E d q a r.

Niyə, Modo, Mahu yaxşı cinlərdir.

Zülmət şahzadəsi alicənabdır.

Q1 o s t e r (*Lirə*).

Canımız, qanımız olan uşaqlar

O qədər nanəcib, əclafdırlar ki,

Biz nifrət edirik öz-özümüzə.

E d q a r. Bı, bı zavallı Tom dondu soyuqdan.

Q1 o s t e r.

Hökmdar, buyurun, gedək mənimlə.

Öz insanlıq borcum hökm eyləyir ki,

Sizin daşürəkli qızlarınızın

Amansız hökmünə boyun əyməyim.

Onlar əmr verib: qapılarımı

Sizin üzünü bərk-bərk bağlayım bərk-bərk.

Bu müdhiş tufanda, zülmət gecədə
Yalnız düşəsiniz vəhşi çöllərə.
Buna baxmayaraq, cəsərət edib,
Gəlmişəm axtarıb, tapım sizi mən.
Aparım gizləncə elə yerə ki,
Orda yanar ocaq, isti yemək var.

Lir.

Dayan, qoy danışım bu filosofla.
Soruşum: ildırım nədən yaranır?

Kent.

Onun təklifini qəbul eyləyin,
Gedin, evə gedin, mehriban milord.

Lir.

Fıvalı alimlə, müdrik ustadla
Ancaq iki kəlmə söhbət eyləyim.
Dostum, hansı elmi öyrənirsiniz?

Edqar.

Bir yol arayıram, çarə gəzirəm:
Necə mane olaq şeytan felinə,
Necə məhv eyləyək dələduzları?
Dünya təmizlənsin zir-zibillərdən.

Lir. Sizinlə təkliddə danışım gərək.

Kent (*Qlosterə*).

Bir daha çalışın, getsin bizimlə.
Ağlı sərsəmləyir, o dəli olur.

Qloster.

Sən hələ bir buna heyrətlənirsən?
(Tufan davam edir).
Nanəcib qızları atıb haqq-sayı,
Onun ölümünü arzulayırlar.
Ah, necə haqlıymış o xeyirxah Kent!
Əvvəldən hər şeyi hiss eyləyirmiş!
Biçarə boş yerə sürgün olundu.
Deyirsən, aqlını itirir kral.
Az qalır, aqlımı itirim mən də.
Dostum, əzəl mənə bir oğlum vardı.
İndi elə oğlum yoxdur dünyada,

Onu oğulluqdan çıxarmışam mən.
Onu varislikdən məhrum etmişəm.
Lap bu yaxınlarda, lap bu günlərdə
O məni öldürmək fikrinə düşüb.
Mən onu yamanca sevirdim, dostum,
Ata bundan artıq sevməz oğlunu.
Doğrusunu desəm, getdiyi gündən
Məni dəli edib onun həsrəti.
Bu necə gecədir! Dəhşətə bir bax!
(Lirə)
Xahiş eyləyirəm, zati-ailələr... Lir.
Məni bağışlayın, mane olmayın.
Hə, nəcib filosof, lütf edin bizə.

E d q a r. Soyuq iliyinə işləyir Tomun.
Q1 o s t e r. Komaya gir, dostum, qızın bir azca.
L i r. Hamımız birlikdə keçək içəri.
K e n t. Yolumuz başqadır bizim, hökmdar.
Lir.

Onunla, onunla qalacağam mən.
Hələ söhbətim var filosofumla.

K e n t (*Qlosterə*).

Onu razı salın, mehriban milord.
Tomu da aparacaq özümüzə biz.

Q1 o s t e r. Aparacaq, aparacaq, nə deyirəm ki.
K e n t. Ey cənab, cəld tərپən, gedək bizimlə. L i
r. Əziz afinalı, buyurun gedək. Q 1 o s t e r.
Sakit, sakit olun, səs salmayınız. E d q a r.

İgid Çayld Roland girdiyi zaman
Zülmət qalaçaya dedi: Ah, aman!
İngilis qan iyi gəlir nə yaman!

Gedirlər.

BEŞİNCİ SƏHNƏ

Qlosterin sarayında bir otaq.
Kornuol və Edmund daxil olurlar.

K o r n u o l. Mən bu evdən getməmiş, bu qocadan öz intiqamımı mütləq alacağam.

E d m u n d. Nə danışırsınız, milord! Onda hamı məni qınayacaq, deyəcəklər ki, vəzifəmə olan sədaqətim atama olan məhəbbətimi məhv eləyib. Bu haqda düşünəndə nəşə məni dəhşətə salır.

K o r n u o l. Mən indi başa düşürəm ki, sənin qardaşın niyə atasını öldürmək istəyirmiş. Bu heç də onun pis təbiətindən deyilmiş, əksinə qocanın təbiətindəki naqislik, pislilik onu bu işə vadar edirmiş.

E d m u n d. Necə də qəddarmış mənim taleyim! İndi mən vicdanlı olduğum üçün peşmançılıq çəkməyə məcburam. Hörmətli hersoq, atamın dediyi məktub budur. Məktubdan belə çıxır ki, mənim atam lazımlı məlumatları Fransa kralına xəbər verirmiş. Ah, müqəddəs göylər! Kaş atam heç vaxt xain olmayaydı, kaş mən də heç vaxt onun xəyanətini açmalı olmayaydım.

K o r n u o l. Mənimlə arvadımın hersoginyanın yanına gedək.

E d m u n d. Bu kağızda olanlar təsdiqlənsə, onda işimiz başımızdan aşacaqdır.

K o r n u o l. Təsdiqlənsə də, təsdiqlənməsə də, bu kağız səni artıq qraf Qloster etmişdir. Axtar, gör, atan haradadır. Elə olsun ki, biz onu dərhal həbs edə bilək.

E d m u n d (*kanard*). Əgər mən atamı krala kömək göstərdiyi yerdə tapsam, bu onun haqqında yaranmış şübhələri daha da artıracaqdır (*Ucadari*). Mən bir oğul kimi, ata məhəbbətini itirsəm belə, yenə də öz vəzifəmi sədaqətlə yerinə yetirəcəyəm.

K o r n u o l. Mən sənə bütün varlığımı inanıram, oğlum. Sən də mənim məhəbbətimə inan. Çalışacağam ki, sənə daha yaxşı bir ata olum (*Gedirlər*).

ALTINCI SƏHNƏ

Sarayın yaxınlığındakı fermada bir otaq.
Qloster, Lir, Kent, təlxək və Edqar daxil
olurlar.

Q l o s t e r. Açıq havadansa bura yaxşıdır. Yeni şəraitimizdən inciməyin. Daha yaxşı bir yer tapmağa gedirəm. Rahatlığınız üçün əlim-dən gələni əsirgəməyəcəyəm. Tezliklə qayıdıram.

K e n t. O, bütün bu ağır sarsıntılara dözməyib aqlını itirmişdir. Allah sizin yaxşılığınızın əvəzini verər.

Qloster gedir.

E d q a r. Frateretto məni çağırır. Bu iblis mənə deyir ki, Neron o dünyada zülmət gölündən balıq tutmaqla məşğuldur (*Təlxəyə*). Dua oxu, ey, axmaq, özünü bu iblisdən qoru.

T ə l x ə k. Xahiş edirəm, əmican, de görək, kim dəlidir : ağa, yoxsa rəiyyət?

L i r. Kraldır, kral!

T e l x ə k. Xeyr, xeyr, rəiyyətdir, oğlu ağa olan rəiyyət. Çünki rəiyyət dəli olmalıdır ki, qarşısında duran öz ağa oğluna baxa bilsin.

L i r.

Yüz min yanar oxla odlu cəhənnəm Dağ bassın, dağ çəksin nanəciblərə.

E d q a r. Məlun iblis mənim kürəyimi çimdikləyir.

T ə l x ə k. Dəli o adamdır ki, canavarın əhlilləşməsinə ümid bəsləyir, atın dal ayaqlarına arxa çevirir, sahibkarın məhəbbətinə, qəhbənin andına inanır.

L i r.

Bu saat məsələ aydın olacaq.

Onlara məhkəmə quracağam mən.

(*Edqara*)

Alimlər alimi, möhtərəm hakim,

Sən keç bu tərəfə, sən burda əyləş.

(*Təlxəyə*)

Sən də, müdrik cənab, bu yerdə otur.

İndi cavab verin, dişi tülkülər!

E d q a r.

Xanım, ona baxma, məhkəməyə bax.

Bessi, çayı keçib yanına gəl, gəl...

Təlxək.

Deşilib qayıq.

Deyərimi açıq

Nə üçün yanına gəlmir o gözəl?

E d q a r. Məlun iblis bülbül kimi səs çıxarıb öz nəğməsiylə zavallı Tomun qulaqlarını dəng edir. Əcinnə Hopdansa isə Tomun qarnına girib hay-küy qoparır, iki dənə ağ siyənək balığı tələb edir. Qarıldama, qara əcinnə, mənim sənə veriləsi yeməyim yoxdur.

Kent.

Nə oldu, hökmdar? Belə durmayın.

Sonsuz dəhşət yağır üz-göztünüzdən.

Bəlkə, siz uzanıb-dincələsiniz?

Necə məsləhətdir, balınc gətirim?

Lir.

Əvvəlcə başlayım məhkəməni mən.

Gətirin içəri o şahidləri!

(Edqard)

Hakim libasıdır sənin libasın.

Buyur, bu yana keç, öz yerini tut.

(Təlxəyə)

Sənsə yoldaşın adil hakim.

Onun yanındakı kətildə əyləş.

(Kentə)

Hə, siz də əyləşin, ey haqq vəkili.

E d q a r.

Gəlin, ədalətlə işə baxaq biz.

Qoyunlar taxıla doldu, ay çoban.

Elə xoşbəxt-xoşbəxt yatmaqdan nə var?

Ayıl, tütəyini dindir ucadan,

Tez ol, qoyunları taxıldan çıxar.

Mrr, mrr! Qara pişik baxır necə də!

L i r. Birinci siz bu qızı dindir. Qonerilyadır. Bu hörmətli məclis qarşısında and içərəm ki, o, yazıq kralı - öz doğma atasını təpiyinin ucu ilə vurub evdən bayıra atmışdır.

Dı, dı, dı. Sakit olun! Təntənəli bayramlara, yarmarkalara, bazarlara gedəyin. Zavallı Tom, sənin buynuzun artıq quruyub.

İçində içməyə heç nə qalmayıb. Daha sədəqə yığa bilmirsən.

L i r. Tələb edirəm, Reqananın köksünü yarın, ürəyinə baxın, səbəbini öyrənin. Təbiət nə üçün onun ürəyini daşdan yaradıb? (*Edq-
ra*). Siz, cənab, mənim xoşuma gəlırsiniz. Sizi yüz nəfərdən ibarət öz cəngavər dəstəmə qəbul edirəm. Yalnız geyiminiz xoşuma gəlmir. Deyəcəksiniz ki, İran paltarındır. Təfavütü yoxdur, dəyişdirməlisiniz.

K e n t. Uzanın, hökmdar, dincəlin bir az.

L i r. Səs salmayın, səs salmayın. Pərdələri çəkin. Belə, belə, belə. Biz səhər yuxudan oyanıb şam edəcəyik. Belə, belə, belə.

Uzanıb yatır.

T ə l x ə k. Mənsə yatacağam günorta vaxtı.

Qloster qayıdır.

Q l o s t e r. Dostum, yaxına gəl. Kral haradadır?

K e n t. Budur. Toxunmayın. O dəli olub.

Qloster.

Onu yerdən qaldır, xeyirxah dostum.

Yaxın adamlardan eşitmişəm ki,

Onu öldürmək üçün plan qurublar.

Bax, burda, bu küncdə hazır xəmək var.

Kralı uzadıb onun üstünə,

Təcili götürüb Duvra aparın.

Duvrda görülüb hər cür hazırlıq,

Sizi qarşılıyıb, yer verəcəklər.

Cəld ol, qaldır onu. Yarımca saat

Hərgah vaxt itirsən, sözsüz, bu ona,

Həm sənə, həm bizə ölüm deməkdir.

Qaldır, qaldır onu. Tez gəl arxamca.

Sizə keşikçilər qoşacağam mən.

Tədarük görmüşəm yolunuza da.

Kent.

Dərddən üzgün vücut gör yatır necə!

Rahatlan, rahatlan, biçarə kral.

Bəlkə də, bu yuxu, bu istirahət

Dincəlti pozulmuş əsəblərini.

Ancaq həyat belə davam eyləsə,

Sənin sağalmağın çətin olacaq.
(*Təlxəyə*)

Onu aparmağa kömək et, dostum, Kənarda
dayanma.

Q1 o s t e r. Gedək, tez gedək.

Kent, Qloster vo təlxok Liri də götürüb gedirlər.

Edqar.

Gözəl bir insanı dərdli görsək biz, O
vaxt yaddan çıxır öz kədərimiz. Əvvəl
bəxti gülən, xoşbəxt olan kəs Sonra
əzablara tək dözə bilməz. İztirab içində
tapsaq bir həmdəm, Sıxmaz könümüzü
nə qüssə, nə qəm. Kralı özüm tək dərdli
görəndə Qəlbimdə yüngüllük duyuram
mən də, Bu ağır bəlaya, şahiddir tanrı,
Məni atam salıb, onu qızları. Tom, bir
az səbri elə, dəyişər zaman, Silinər
tezliklə ləkə adından. Haqq təsdiq edilər
axırda, sonda. Dəli libasını atarsan onda.
Qoy bizə nə olur-olsun bu gecə, Təki
kral nicat bulsun bu gecə. Hələlik,
hələlik gizlənməliyəm.

YEDDİNCİ SƏHNƏ

Qlosterin sarayında bir otaq. Hersoq Kornuol,

Reqana, Qonerilya, Edmund və qulluqçular daxil olurlar.

K o r n u o 1. Xanım, tez ərinizin yanma gedin. Bu məktubu ona
verin. Fransız qoşunları Britaniya sahillərinə çıxmışlar (*Qulluqçulara*).
O alçaq Qlosteri axtarın!

Bir neçə qulluqçu gedir.

Re q a n a. Tapan kimi dar ağacından asmaq lazımdır.

Q o n e r i l y a. Gözlərini çıxarmaq gərək.

K o r n u o 1. Onu mənim öhdəmə buraxın. Ona olan sonsuz

qəzəbimi mən layiqincə sübut edərəm. Edmund, bizim hörmətli bacımızı müşayiət edin. Sizin burada qalmağınız məsləhət deyil. Xain atanıza verəcəyimiz cəzaya baxmağınız yaxşı düşməz. Çatan kimi, hersoqa deyərsiniz ki, dərhal silahlansın. Biz də təcili hazırlıq görəcəyik. Onunla çaparlar vasitəsilə daimi əlaqə saxlayarıq.

Yaxşı yol, əziz bacım, yaxşı yol, qraf

Qloster.

(Osvald daxil olur).

Hə, nə var! Öyrəndin kral haradadır?

Osvald.

Burdan yola salmış onu Qloster.
Otuz, ya otuz beş qulluqçu-nökər
Axtara-axtara ağalarını
Darvaza önündə görünüşlər onu.
Qrafın bir neçə vassalı ilə
Krala qoşulub Duvra getmişlər.
Deyilənə görə, orda onların
Yaxşı silahlanmış dostları vardır.

Kornuol. Xanımın atını yəhərləyiniz!

Qonerilya. Hələlik, əziz lord, hələlik, bacım!

Kornuol.

Edmund, uğur olsun!

(Qonerilya, Edmund və Osvald gedirlər).

Axtarın, tapın!

Xain Qlosterin bir oğru kimi

Arxadan bağlayın əllərini siz.

Gətirin buraya vaxt itirmədən.

(Qalan qulluqçular da gedirlər).

Onu məhkəməsiz öldürmək olmaz.

Ancaq bunun yoxdur bizə qorxusu,

Hakimiyyət bizim əlimizdədir.

İndi başqa yolla, başqa üsulla

Soyuda bilirik qəzəbimizi.

Ədalətsiz saymaz bu hökmü heç kəs,

Qınayan olsa da, bizə zidd getməz.

Kimdir gələn? Xain!

Bir neçə qulluqçu Qlosterle gəlir.

R e q a n a. Bic tülkü! Odur.

K o r n u o l. Qartmış əllərini bağlayın möhkəm!

Q l o s t e r.

Bunlar nə deməkdir, zati-ailələr?

Qonaq gəlmisiniz mənim evimə,

Zarafət etməyin mənimlə bu cür.

K o r n u o l.

Bağlayın deyirəm!

(Qulluqçular Qlosterin dillərini bağlayırlar).

Bərk-bərk bağlayın!

Qoy bilsin həddini o iyrənc xain.

Q l o s t e r. Mən xain deyiləm, xain sizsiniz.

K o r n u o l.

Sarıyın tez onu bu kresloya!

Əclaf sən görərsən kim olduğunu.

(Reqana Qlosterin saqqalından dartır).

Q l o s t e r.

Vallah, mənim kimi ağsaç qocanın

Saqqalından dartmaq ən çirkin işdir.

R e q a n a. Saçın ağarsa da, özün xainsən.

Q l o s t e r.

Amansız əcinnə, sənin yolduğun

Tüklər bircə-bircə canlanıb bir gün

Sənə dağ basacaq haqq divanında.

Mən ev sahibiyəm, sən isə qonaq.

Mənim öz evimdə mənim üzümü

Son cırdın əlinlə bir quldur sayaq.

Sizə nə lazımdır? K o r n u o l.

Son Fransadan

Məktub almısanmı bu sən günlərdə?

R e q a n a. Hər şeyi bilirik, düzünü söylə.

K o r n u o l.

Vətən torpağına sui-qəsd edən

Xainlərlə sənin nə əlaqən var?

R e q a n a.

Ağlını itirmiş qoca kralı
Sən kimə tapşırıdın, haradadır, harada?

Q l o s t e r.

Düzdür, Fransadan məktub almışam,
Fəqət düşməndən yox, kənar adamdan.
Onun bu hücumdan xəbəri yoxdur.

K o r n u o l. Hiylədir.

R e q a n a. Yalandır, saxtakarlıqdır!

K o r n u o l. Hara yola saldın kralı?

Q l o s t e r. Duvra.

R e q a n a. Nəyə görə Duvra? Cəsarətə bax!

K o r n u o l. Nəyə görə Duvra? Qoy cavab versin.

Q l o s t e r.

Ayı tək ağaca bağlanmışam mən.
Gərək tab gətirəm bu hücumlara.

R e q a n a. Nəyə görə Duvra?

Q l o s t e r.

Ona görə ki,
Sənin dırnaqların bədbəxt qocanın
Gözünü tökməsin iti ox kimi.
Yırtıcı bacımın köpək dişləri
Neştər tək sancılıb, ulu kralın
Müqəddəs qanını murdarlamasın.
Bu müdhiş dəhşəti görməmək üçün
Mən onu təcili Duvra göndərdim.
Dəniz də dözməzdi belə tufana,
Kükürəyib daşardı sonsuz qəzəbdən,
Dalğalar sütun tək qalxıb havaya,
Göydə söndürərdi ulduzları da.
Fəqət bu amansız zülmət gecədə,
Bu qorxunc tufanda zavallı kral
Gəzirdi səhrada tək, başıaçıq.
Gözündən axıdıb sel tək göz yaşı,
Səmadan tökülən güclü leysanı
Daha da artırıb gücləndirirdi.
Belə bir havada canavar hərgah
Gəlib ulasaydı qapı önündə,

Ən qəddar, ən qansız bir qatil belə
Deyərdi: "Qapıçı, qapını tez aç!"
Ancaq siz - atanın əziz qızları...
Yox, Allah zalımı cəzasız qoymaz.
Tezliklə görərəm qisas gününü.

Kornuol.

O günü heç zaman görməyəcəksən!
Ehey, kreslonu möhkəm saxlayın!
Sənin gözlərini çıxarıb indi,
Ayağım altına atacağam mən. (*Qlosterin gözünün birini
çıxarır*).

Qloster.

Qocalmaq istəyən nəcib insanlar,
Mənə kömək edin! Vəhşi! Of, Allah!

Reqana.

Gözləri inciyər biri-birindən,
Çıxar o sağ qalan gözünü do son.

Kornuol. Hə, indi görərsən qisas gününü.

Birinci qulluqçu.

Yetər, əlinizi saxlayın, cənab.
Uşaqlıq çağından bu günə qədər
Mən sizə hər zaman xidmət etmişəm.
Fəqət heç bir vədə indiki kimi
Belə yaxşı xidmət göstərməmişəm.
Sizə əmr edirəm: ona dəyməyin!

Reqana. Necə, sən nə dedin, qudurğan köpək!

Birinci qulluqçu.

Kişi olsaydınız, bu sözə görə
Mən çəkib yolardım saqqalınızı.
Siz nə edirsiniz?

Kornuol.

Sən işə bir bax!
Gədə ağasına qəzəblənərmiş!

Qılıncını qınından sıyıtır.

Birinci qulluqçu.

Mən gədə deyiləm. Buyurun indi,
Mən sizə göstərim öz kimliyimi.

Qılıncını çıxarır. Vuruşurlar. Kornuol yaralanır.

R e q a n a. Qılıncı mənə ver. Qul üsyan edir!

Başqa bir qulluqçunun qılıncını alıb birinci qulluqçunun kürəyinə sancır.

Birinci qulluqçu.

Ah, mən, mən ölürem! Milord, şükür ki,
O biri gözünüz hələ ki sağdır.
Baxın, qatil çatdı cəzasına. Ah!

Ölür.

Kornuol.

Baxa bilməyəcək, qoymaram görsün.
Di tökül, di tökül, murdar həlməşik.
Necədir, nə oldu sənin parıltın?
(Qlosterin o biri gözünü çıxarır).

Qloster.

Cahan mülkü zülmət, bir təsəlli yox!
Hanı oğlum Edmund? Ah, mənim balam,
Ata məhəbbəti günəşin olsun.
Gəl, oğlum, özün al intiqamımı.

R e q a n a.

Bəsdir, kəs səsini, xain yaramaz!
Dilinə gətirmə onun adını.
O sənə əbədi nifrət yağdırır,
Bizə açıb sənin xəyanətini.
Gərək şərəfmi ləkələsin ki,
Sənə rəhm eləsin, yazığı gəlsin.

Qloster.

Ah, mən nə axmağam! Kimə inandım!
Edqar şərə düşdü, böhtana düşdü.
Ey ulu yaradan, bağışla məni.
Mənim Edqarıma özün kömək ol!

R e q a n a.

Boynundan yapışıb atın bayıra,
Qoy tapsın burnuyla Duvrun yolunu.
(Kornuol)

Mənim əziz ərim, sənə nə oldu?

Kornuol.

Halım yaxşı deyil, yaralanmışam.
Məni evə apar, mənim xanıмым.
(*Qulluqçulara*)
Rədd eləyin burdan o kor əbləhi.
Atın zibilliyə bu cəmdəyi də.
Reqana, getdikcə çox axır qanım.
Vaxtsız yaralandım. Yapış qolumdan.

Kornuol Reqananın çiyininə söykənərək gedir. Qulluqçulardan bəzisi
Qlosteri kreslodan açıb aparır.

İkinci qulluqçu.

Bu adam cəzasız qalarsa əgər,
Günah törətməkdən çəkinməz bəşər.

Üçüncü qulluqçu.

Qocalıb ölərsə öz əcəliylə,
Bu arvad dünyada bir qadın qoymaz.
Onun xislətinin iblis zəhmindən
İblisə çevrilər bütün qadımlar.

İkinci qulluqçu.

Gəl, qoca qrafın dalınca gedək.
Aparaq Tomu da özümüzlə biz.
Bələdçilik etsin kor binəvaya.
O sərgərdan dəli hazırdır hər vaxt:
Hamıya hər işdə kömək eləsin.

Üçüncü qulluqçu.

Onda sən yola düş. İstəyirəm mən,
Bir az məlhəm tapım, tənzip gətirim:
Bağlayaq qocanın yaralarını.
Gedək. Qadir Allah, ona rəhm elə!

Hərəsi bir tərəfə gedir.

DÖRDÜNCÜ PƏRDƏ

BİRİNCİ SƏHNƏ

Səhra. Edqar gəlir.

Edqar.

Yaxşıdır açıq kin gizli nifrətdən,
Yaltağa inanan düşər hörmətdən.
Taleyin çərxində ən aşağıda
Əzablar içində qovrulmuş bir kəs
Nə ümitsiz olmaz, nə qorxu bilməz.
Yuxandan enən bədbəxtdir, bədbəxt,
Aşağıdan qalxan sevinər hər vaxt.
İndi ki belədir, xoş gördük səni,
Bağrıma basdığım, ey coşqun külək!
Səfili səhrada toza döndərdin,
Daha onun sənə borcu qalmadı.
Bu gələnlər kimdir? *(Bir nəfər qoca Qlosteri gətirir).*
Atamdır mənim! Əlindən tutubdur bir kasıb kişi.
Ah, dünya, ah, dünya, vəfasız dünya!
Senin dönüklüyün nə dəhşətlidir!
Biz nifrət edirik dönüklüyünə.
Doyuruq, bezirik həyatımızdan,
Yoxsa qocalmazdıq, yoxsa ölməzdik.

Qoca.

Mənim əziz ağam, düz həştad ildir,
Daim yaşayıram torpağınızda:
Əvvəl atanızın, sonra da sizin.

Qloster.

Get burdan, get burdan, mehriban dostum.
Mənə xeyir verməz sənənin köməyin,
Əksinə özünə ziyan gətirər.

Qoca.

Təəssüf ki, cənab, gözsüz heç cürə
Tapa bilməzsiz yolunuzu siz.

Q1oster.

Mənim yolum yoxdur, gözü neynirəm?
Büdrədim, yanıldım gözlü olanda,
Gözüm görə-görə azdım yolumu.
Necə də qəribə yaranıb insan:
Sərvətdir hər zaman kor edən bizi,
Ehtiyacdır açan gözlərimizi.
Ah, mehriban oğlum, əziz Edqarım,
Sən qoca, aldanmış, düşkün atanın
Sonsuz qəzəbinin qurbanı oldun.
Əgər əcəl mənə möhlət versəydi,
Əgər toxunsaydı əlim əlinə,
Elə zənn edərdim, elə bilərdim,
Gözlərim yenə də öz yerindədir!

Q o c a. Ay adam, sən kimsən?

E d q a r (*kənara*).

Of, aman Allah!
Kim deyə bilər ki, ən bədbəxt mənəm.
Dünyanın bədbəxti özüməm indi.

Q o c a. Bu həmin dəlidir, zavallı Tomdur.

Edqar (*kənara*).

"Dünyanın bədbəxti özüməm indi"
Sözünü sonadək deməmiş insan
Düşür daha böyük bir bədbəxtliyə.

Q o c a. Dostum, hara belə?

Q1oster. O dilənçidir?

Q o c a. Bəli, həm dəlidir, həm də dilənçi.

Q1oster.

Madam ki, dilənir, demək, ağı var.
Ötən gecə yarı qorxunc tufanda
Belə bir adama rast gəlmişdim mən.
Ona nəzər salıb fikirləşdim ki,
Soxulcan kimidir zavallı insan.
Sonra yazıq oğlum düşdü yadıma,
Qəzəbim hələ də soyumamışdı.

Çox şey öyrənmişəm o vaxtdan bəri.
Uşaq milçəklərə necə baxırsa,
Bizə elə baxır böyük yaradan,
Əyləncə naminə öldürür bizi.

Edqar (*kənarə*).

Bu necə olubdur? İndi nə edim?
Təlxəklilik dəhşətdir kədər içində,
Həm səni yandırır, həm özgəsini.
Ağam, xoşbəxt olun!

Qloster. Bu həmin lütdür?

Qoca. Bəli, odur, cənab.

Qloster.

Onda tezcə get,
Sən bizə çatarsan Duvr yolunda.
Burdan Duvra qədər bir-iki mildir.
O köhnə, o təmiz dostluq naminə
Mən rica edirəm, mərhəmət göstər.
Gələndə özünlə bir şey gətir ki,
Bu çılpaq yoxsula geydirə bilək.
İstəyirəm, mənə bələdçi olsun.

Qoca. Əfsus, o dəlidir, mehriban milord.

Qloster.

Bizim dövrümüzün bəlasıdır bu:
Korlara ağılsız başçılıq edir.
Mən dedim sözüümü, sən ürəyinin
Səsinə qulaq as, səsinə dinlə.
Yaxşı, di yola düş, mehriban dostum.

Qoca.

Bayram paltarımı gətirəcəyəm.
Qoy nə olur-olsun (*Gedir*).

Qloster. Ey lüt dilənçi!

Edqar.

Tom yaman üşüyür (*Kənarə*).
Dəli rolunu
Daha oynamağı bacarmıram mən.

Qloster. Yaxına gəl, dostum.

Edqar (*kənarə*).

Bacarmaq gərək.

(Ucadan)

O qana qərq olmuş qanlı gözlərin
Haqdan işıq alsın, haqdan nur alsın.

Q l o s t e r. Sən Duvrun yolunu tanıyırsanmı?

E d q a r. Enişinə, yoxuşuna, keçidinə, düzünə, hətta hər bir izinə də bələdəm. Zavallı Tom qorxudan aqlını itirdi. Ey xeyirxah insan. Allah səni hər cür mənfur şeytandan saxlasın. Beş şeytanın beşi də birdən zavallı Tomun ürəyinə soxuldu. Şəhvət cadugunu Obidikut, lallıq sükunət hakimi Hobididans, oğru başçısı Mahu, qətl cini Modo, ağız-burnunu əyənlərin, üz-gözünü büzənlərin hökmdarı əcinnə Flibertiqibbet zavallı Tomun könlünə dağ basdılar. Axırıncı əcinnə onun ürəyindən çıxıb, qulluqçu qadınların qəlbinə köçdü. Allah sənə kömək olsun, mənim ağam!

Q l o s t e r.

Bu pul kisəsidir, götür, zavallı.
Göylər fəlakətin zərbələrinə
Sənin varlığını hədəf eyləyib.
İndi fəlakətə məni salıb ki,
Səni bədbəxtliyin məngənəsindən
Mənim bədbəxtliyim qurtara bilsin.
Yalnız xoşbəxt edər bədbəxti bədbəxt,
Ya rəbbim, kaş belə olaydı hər vaxt.
Naz-nemət içində havalanan kəs
Bədbəxtin dərini hiss edə bilməz.
Göstər harınlara öz hökmünü sən,
Nəhs günü, pis günü, qara günü sən.
Onlar paylasaydı yığdıqlarını -
Artıq sərvətini, artıq varını,
Hamıya çatardı kifayət qədər.
Ehtiyac içində qalmazdı bəşər.
De, görüm, Duvrda heç olmusanmı?

E d q a r. Bəli, mənim ağam.

Q l o s t e r.

Orda, sahildə
Buludla çarpışan bir qaya vardır.
Əyilib dəhşətlə baxır dənizə.
Məni o qayanın başına çıxar.
Sənə bağışlaram var-dövlətini.

Oradan qayıdarsan geriyə, dostum.
Çünki o qayadan o yana daha
Lazım olmayacaq bələdçi mənə.

Edqar.

Əlini mənə ver. Bu zavallı Tom İstədiyini yerə aparar
səni.

Gedirlər.

İKİNCİ SƏHNƏ

Hersoq Albaninin sarayı qarşısında. Qonerilya və Edmund gəlirlər.

Qonerilya.

Siz, hörmətli qraf, xoş gəlmisiniz. Mən heyrət edirəm,
mülayim ərim Bizi nəyə görə qarşılamadı.
(*Osvald gəlir*). Ey, ağan haradadır?

Osvald.

Evdədir, xanım. Onun xasiyyəti dəyişib yaman.
Ona deyəndə ki düşmənlərimiz
Bizim sahillərə qoşun çıxarıb,
Laqeyd-laqeyd güldü sözümə.
Ona deyəndə ki xanım qayıdır,
Mənə cavab verdi: "Bu daha da pis".
Ona deyəndə ki qraf Qloster
Xəyanət edlən bir düşmən kimi,
Onun oğlu isə bizə hörmətlə,
Bizə sədaqətlə qulluq göstərən,
Mənə qəzəbləndi: ağılı çatmayır,
Hər şeyi tərsinə yozursan, - dedi.
Onun xoşu gəlir pis-pis işlərdən,
Yaxşı işlərdənsə zəhləsi gedir.

Qonerilya (*Edmund*)

İndi ki belədir, evə girməyin.
Dəhşətdən özünü itirib qorxaq.
Ağır təhqirləri hiss etmir, duymur.
Kişi tək qorusun ləyaqətini.
Yoldakı sözümlər qalır qüvvədə.

Yeznəmin yanma qayıdın, Edmund.
Qoy əsgər toplaşın təcili, dərhal.
Başçı təyin etsin sizi orduya.
Mən burda cəhrəmi verib ərimə,
Qılınc qurşayaram, meydan açaram.
Vəfalı qulluqçum, bu möhkəm insan
Vasitəçi olar bizə hər zaman.
Cəsarət göstərin, işə başlayın.
Lap bu yaxınlarda gözəl müjdəylə
Sizi sevgiliniz şad edəcəkdir.
Alın, yadigardır, bir söz deməyin.
(Ona bir lent verir).
Əyin başınızı. Bu da bir öpüş.
Hərgah bu öpüşün dili olsaydı,
Göylərə uçardı sizin qəlbiniz.
Məni başa düşün. Sizə yaxşı yol.

E d m u n d. Sadiq qulunuzam ölənə kimi.
Q o n e r i l y a.

Əzizim, istəklim, canım Qloster!
(Edmund gedir).

Ah, kişi kişidən necə fərqliymiş!
İncə nəvazişə siz layiq ikən
Mənə sahib olub axmağın biri.

O s v a l d. Xanım, ağam gəlir *(Gedir).*

Albani gəlir.

Q o n e r i l y a.

Sənin yanında,
Deməli, qiymətim yoxdur it qədər.

A l b a n i

Tufanda üzünə çırpılan toz da
Səndən qiymətlidi.
Of, Qonerilya!
Dəhşətə gəlirəm tutduğun işdən.
Əslinə xor baxan əsilsiz qalar,
Kökündən ayrılan mütləq məhv olar.
Kökündən ayrılsa əgər budaq da,
Quruyub çırpı tək yanar ocaqda.

Q o n e r i l y a. Bəsdir, bəsdə daha. Cəfəngdir bunlar.
Albani.

Mərifət, mərhəmət - bu inci, bu dürr
Cəfəng adamlara cəfəng görünür.
Zibillikdən qalxan iyi, üfunət,
Verir zibilliyin özünə ləzzət.
Belə də iş olar! Of, siz bacılar!
Vəhşi pələngsiniz, qız deyilsiniz.
Belə bir atanın, nurlu qocanın
Önündə sərilib torpağın üstə
Ən qorxunc, ən qanmaz, quduz ayı da
Yalayardı onun ayaqlarını.
Onu siz nacinslər dəli etdiniz.
Mənim bacanağım, əziz qohumum
Bəs niyə bu işə imkan veribdir?
Kral azmı ona kömək göstərib?!
Ya rəbbim, rəhm elə bəşəriyyətə,
Göndər yer üzünə elçilərini,
Bu iyrenc, bu mənfur cinayətlərin
Yolunu kəssinlər təcili, dərhal.
Yoxsa deryadakı yırtıcılar tək,
İnsanlar yeyərlər biri-birini.

Q o n e r i l y a.

Miskin, qorxaq goda! Təbiət sənə
Başını yaradıb, xəta törətsin.
Üzünü yaradıb, şapalaq yesin.
Sənə qırıq gözün rüsvayçılıqdan
Qeyrəti, şərəfi seçə bilməyir.
Sən bunu qanmırsan, anlamırsan ki,
Caniyə layiqli cəza gərəkdir.
Caniyə rəhm edər ancaq axmaqlar.
Tez ol, təbil çaldır! Məgər yatmısan?
Fransanın harın cəngavərləri
Lələkli dəbilqə qoyub başına,
Bayraq qaldırıblar torpağımızda.
Artıq həyatımız təhlükədədir...
Sən isə yerində əyləşib rahat,

Sarsaq vaiz kimi nalə çəkirsən.
Yalvarıb deyirsən uca göylərə:
"Təəssüf, nə üçün bu belə oldu".

Albani.

Yaramaz əcinnə, özünə bax bir!
Eybəcər iblisdən eybəcər qadın
Necə də qorxuncdur, vahiməlidir.

Qoneri lya. İçi boş gicbəsər!

Albani.

Bir utan, qızar. Amansız, yırtıcı təbiətini
Sən bizə göstərmə qadın cildində.
Neyləyim, tərbiyəm yol vermir buna,
Sonsuz qəzəbimə baxmır əllərim.
Yoxsa tikə-tikə doğrayıb səni,
Qırardım, əzərdim sümüklərini.
Sən şeytan olsan da, qadınsan yenə,
Ölümdən qoruyan səni, bax, budur.

Qoneri lya. Hə, bildik kişisən!

Qasid gəlir.

Albani. Nə yenilik var?

Qasid.

Ah, mehriban milord, Kornuol öldü!
O daşqəlblı hersoq istəyirdi ki,
Qraf Qlosterin sağ gözünü də
Qılıncın ucuyla oyub çıxarsın.
Onu öz nökrəi qətlə yetirdi.

Albani. Qlosterin dedin?!

Qasid.

Onun gözünü.
Halına acıyıb qoca qrafın,
Nökrə titrəyirdi həyəcanından.
Birdən qılıncım sıyrılıb qından,
Kəsdi qarşısını öz ağasının.
Hersoq bunu görüb qəzəbləndi bərk,
Nökrənin üstünə cumdu yel kimi,
Elə yerindəcə öldürdü onu.

Ağır yaralandı özü də bu vaxt.
Bir azdan dəyişdi onun əhvalı,
Nökərin dalınca köçdü dünyadan.

Albani.

İlahi, deməli, haqşan, göydəsən.
Yerdə nə olursa, aqahdır sənə.
Hamıdan adilsən, hamıdan uca.
Sənin düzlüyünlə, ədalətinlə
Cani cəzasına çatır o saat.
Ah, yazıq Qloster! Nə oldu sonu?
Yəni sağ gözünü itirdi bədbəxt?

Qasid.

Ser, ikisini də, ikisini də.
Ay xanım, bu məktub bacımızdandır.
Təvəqqe etdi ki, tez cavab yazsın.

Qoneri lya (*kənarə*).

Bu iş bir tərəfdən xeyirdir mənə:
Yaxşı ki ölübdür bacımın əri.
Bütün krallığı zəbt eyləyəyəm.
Başqa bir tərəfdən ziyandır, ziyan:
Bacım dul qalıbdır indi evində,
Onun yanında mənim Edmumdum.
Birdən xəyalımda tikib-qurduğum
Gözəl sarayımı uçurar onlar.
Günüm-güzəranım dönər zəhərə.
Hər-halda bu xəbər elə bəd deyil.
(*Ucadan*)
Məktubu oxuyub cavab yazaram.

Gedir.

Albani.

Qrafın gözləri çıxarılanda
Onun oğlu Edmund harda idi bəs?

Qasid. Sizin yanınıza gəldi xanımla.

Albani. Necə! Burda yoxdur.

Qasid.

Ola bilməz, ser.

Mən sizə gələndə o qayıdırdı.

A l b a n i. Onun bu dəhşətdən xəbəri varmı?

Q a s i d.

Bəli, atasını o özü satıb.

Evdən uzaqlaşılıb qəsdən əvvəldən,

Qocaya rahatca divan tutsunlar.

Al b a n i.

Ah, qraf Qloster, bu gündən belə

Mənim bu dünyada bircə arzum var:

Krala sədaqət göstərdiyin üçün

Bildirim mən sənə təşəkkürümü,

Alım gözlərinin intiqamını.

Yalnız yaşamaqda məqsədim budur.

(Qasidə)

Gedək, dostum, gedək. Nə bilirsənsə,

Mənə hamısını danış birbəbir.

Gedirlər.

ÜÇÜNCÜ SƏHNƏ

Duvr yaxınlığında Fransız ordugahı.

Kent və əyan gəlirlər.

K e n t. Fransa kralı nə üçün birdən-birə belə gözlənilmədən Fransaya qayıtdı? Siz bunun səbəbini bilirsinizmi?

Ə y a n. Kral müharibəyə gələndən bəri yarımçıq qalmış bir dövlət işləri var ki, krallığı böyük təhlükə qarşısında qoyur. Bu işləri görmək üçün şəxsən kralın özünün ölkədə olması vacibdir.

K e n t. Bəs kral orduya komandanlığı kimə tapşırırdı?

Ə y a n. Fransa marşalı müsyo Lafarta.

K e n t. Kralıça sizin verdiyiniz məktubu oxuyandan sonra özünü necə hiss etdi? O heç kədərləndimi?

Ə y a n.

Bəli, bəli, mılord. Məktubu alıb

Mənim yanımdaca oxudu dərhal.

Qoşa bulaq kimi dolmuş gözlərdən

Hərdən yaş axırdı al yanaqlara.
Elə bil, xanımın qəmi-qüssəsi
Amansız, insafsız üsyankar idi,
Çalışırdı ona hökmdar olsun.
Fəqət kraliça mətanətiylə
Bu qəmə-qüssəyə hökmdar idi.

K e n t. Deməli, qanmı qaraltdı məktub.

Əy an.

Ağlını başından ala bilmədi.
Onun səbri ilə, onun kədəri
Yarışdı onun gül camalında.
Yarışın yeganə məqsədi vardı:
Hansı daha artıq yaraşır ona.
Günəşli yağışı görmüsünüzmü?
Onun təbəssümlü göz yaşları da
Eyni mənzərənin eyni özüydü.
Yetişmiş albalı dodaqlarında
Oynayan, rəqs edən xoşbəxt təbəssüm
Dərdli gözlərindən dürr kimi düşən
Bədbəxt qonaqlardan xəbərsiz idi.
Belə görünsəydi kədər, qüسسə, qəm,
Belə gözəl inci görməzdə aləm.

K e n t. Kraliça ayrı söz danışmadı?

Əy an.

Güclə "ata" dedi bir-iki dəfə,
Tutuldu nəfəsi, kəsildi nitqi.
Elə bil, ürəyi məngənədəydi.
İnlədi: "Bacılar, aman, bacılar!
Necə vicdanımız yol verdi buna?!"
Mənim bacılarım! Kent! Qoca atam!
Qorxunc bir tufanda, zülmət gecədə!
Ah, dünyada yoxmuş insaf, mərhəmət!"
Bu zaman titrəyib susdu o süsən.
İlahi gözlərdən müqəddəs suyu
Axıtdı leysan tək, axıtdı sel tək.
Boğdu göz yaşında ah-naləsini.
Sonra cəld oradan uzaqlaşdı ki,

Qalsın öz dərdilə yalnız, tənha, tək.

Kent.

İnsan taleyinə təsir eyləyən
Ancaq ulduzlardır, göydə ulduzlar.
Yoxsa bir atanın-ananın heç vaxt
Uşaqları bu cür fərqli olmazdı.
Sonra siz onunla danışmadınız?

Ə y a n. Xeyr.

K e n t. Fransa kralı ordaydı hələ?

Ə y a n. Xeyr, o getmişdi,

Kent.

Hə, deyim, cənab, Biçarə, binəva Lir şəhərdədir.
Arabir gələndə ağı başına
O bizi tanıyır, bilir hər şeyi.
Fəqət öz qızını görmək istəmir.

Ə y a n. Nə üçün, səbəbi aydın deyilmi?

Kent.

Yaman əzab çəkir xəcalətindən.
Özünə dərd olub öz qəddarlığı:
Kral məhrum edib xeyir-duadan,
Saldı qürbət elə kiçik qızını.
Ona düşən payı - var-dövləti
Verdi ürəkli bacılarına.
İndi düşündükə bu haqsızlığı
Ürəyi göynəyir peşmançılıqdan,
Abırdan-həyadan yanır, qovrulur,
Daim uzaq gəzir Kordeliyadan.

Ə y a n. Heyf, bədbəxt qoca! Yazıqlar olsun!

Kent.

Albani, Kornuol - hər iki hersoq
İndi haradadılar, eşitmisiniz?

Ə y a n.

Bəli, bu tərəfə gəlirlər onlar.
İndi yoldadılar qoşunlarıyla.

Kent.

Yaxşı, cənab, yaxşı. Gəlin sizi mən

Aparım ağamız Lirin yanına.
Ona xidmət edin, qulluq göstərin.
Vacib işə görə, səbəbə görə,
Hələ başqa yerdə, hələ bir müddət
Gedib qalmalıyam, gizlənməliyəm.
Mənim kimliyimi dəqiq biləndə
Peşman olmazsınız bu tanışlığa.
Təvəqqe edirəm, gedək mənimlə.

Gedirlər.

DÖRDÜNCÜ SƏHNƏ

Fransa ordugahı. Çadırın içəisi. Təbil çalınır. Kordeliya, həkim və əsgərlər əllərində bayraq daxil olurlar.

Kordeliya.

Təəssüf, bu odur. Görüblər onu.
Bir az bundan qabaq dəli halında,
Tufanlı dərya tək əsib-coşurmuş.
Mahnı oxuyurmuş bərkdən-ucadan.
Həyat ağacımız - göy zəmilərdə
Bitən hər cür, hər növ alağ otundan:
Yovşandan, yoncadan, gicitkəndən,
Qanqaldan başına çələng qoyubmuş.
Bu saat yüz nəfər adam göndərin,
Hündür-uzun taxıl zəmilərinin
Hər bir tərəfini, hər bir yerini
Arayıb, axtarıb tapsınlar onu.
Tez olun, tez onu mənə yetirin. (*Zabitlərdən biri gedir*).

Elə imkan varmı, vasitə varmı,
Ağlını başına qaytarsın onun?
İnsan dərrakəsi, insan zəkası
Bu müşkül bələya əlac taparmı?
Kim əlac eyləsə mənim atama,
Bütün var-yoxumu verərəm ona.

Həkim.

Belə imkan vardır, mehriban xanım.

Dinlik hamisidir bu kainatın,
Şəfqət bacısıdır dinlik həyatın.
Kralın dinliyi çəkilib ərşə,
Sıxır ürəyini fikir, əndişə.
Şəfalı otların köməyiylə mən
Bağlaram gözünü iztirabların.
Kral şirin-şirin yatar, dincələr,
Elə ki ayıldı, özünə gələr.

K o r d e l i y a.

Ey sirli torpağın möcüzələri!
Çıxın yer altından yer üstünə siz.
Qaynayın, qarışın göz yaşlarıma!
Gözəl bir insanın ağır dərđini
Sağaldın, rəhm edin, kömək göstərin!
(Əsgərlərə)
Axtarın, axtarın, tez tapın onu!
Ağlını başından itirmiş kral
İtirib hirsinin cilovunu da.
Hirsindən özünü məhv edə bilər.

Qasid daxil olur.

Qasid.

Xanım, təzə xəbər: Britaniyanın
Qoşunları bizə hücum eyləyib.

K o r d e l i y a.

Əvvəldən bilirdim əməllərini.
Hazırq onlara cavab verməyə.
Mənim əziz atam, silah qurşayıb,
Sənin hüququnu qoruyuram mən.
Yalnız buna görə göz yaş töküüb,
Fransanın böyük hökmdarının
Qəlbində mərhəmət, şəfqət oyatdım.
Məni bu döyüşə çəkib gətirən
Nə addır, nə sandır, nə də şöhrətdir,
Təkcə məhəbbətdir, saf məhəbbətdir.
Ata sevgisidir ülvi, müqəddəs,
Nə qorxu, nə ölüm əynimə gəlməz.

Təki mən tezliklə qoca atamın
Səsini eşidim, üzünü görüm.

Gedirlər.

BEŞİNCİ SƏHNƏ

Qlosterin sarayında bir otaq. Reqana Osvaldla daxil olur.

Reqana.

Bir danış, yeznəmin döyüşçüləri
Yola düşdülərmi?

Osvald. Bəli, ay xanım.

Reqana. Özü də getdimi?

Osvald.

Nədənsə yaman
Könülsüz-könülsüz getdi cəbhəyə.
Yaxşı döyüşçüymüş bacınız ondan.

Reqana.

Sarayda qalanda, evdə olanda
Lord Edmund hersoqla danışdımı heç?

Osvald. Xeyr, danışmadı.

Reqana.

Görəsən, bacım
Ona nə yazıbdır öz məktubunda?

Osvald. Bilmirəm, ledi.

Reqana.

Doğrudan, Edmund
Mühüm bir iş üçün çıxıbdir yola.
Qraf Qlosterin gözünü oymaq,
Özünü sağ qoymaq lap axmaqlıqdır.
O indi hayana üz çevirirsə,
Hamını qaldırın əleyhimizə.
Mənə elə gəlir, Edmund gedib ki,
Zülmət gecəsini qisaltsın onun.

Ömrünü qurtarsın işgəncələrdən.

Yəqin ki, qocanın əzablarına
Ürəyi ağrıyır, ürəyi yanır.
Həm de istəyir ki, düşmənimizin

Gücünü öyrənsin, sirrini bilsin.

O s v a l d.

Edmundun dalınca mütləq gedib mən,
Ona bu məktubu çatdırmalıyam.

R e q a n a.

Sabah hücum edir qoşunlarımız,
Yollar qorxuludur. Sən bizimlə qal!

O s v a l d.

Yox qala bilmərəm. Xanım buyurub,
Gərək itirməyim birçə an belə.

R e q a n a.

Niyə məktub yazıb bacım Edmunda?
Məgər sən verilən sərəncamları
Edmunda şifahi deyə bilməzdin?
Görünür, burada nəşə bir iş var.
O nədir, bilmirəm. Qulaq as, kişi,
Qiymətli mükafat alarsan məndən.
Məktubu mənə ver, açım oxuyum.

O s v a l d. Xanım, həqiqətən...

R e q a n a.

Narahat olma.
Yaxşı bilirəm ki, sənin o ledin
Ərini bəyənmir, ərini sevmir.
Buna inanmıram varlığım kimi.
Son dəfə o burda qonaq olanda
Edmundu qəribə, məhəbbət dolu
Nəzərlə süzürdü. Deməli, ona
Ara düzəldirsən.

O s v a l d. Necə? mən, xanım?

R e q a n a.

Əsassız bir söz də çıxmaz dilimdən.
Aradüzəldənsən, bilirəm bunu.
Diqqətlə qulaq as məsləhətimə.
Yadında saxla ki, ərim ölmüşdür.
Edmundla əhd edib, peyman kəsmişik.
O sənin ledinə ər ola bilməz.
O indi daha çox mənə layiqdir.
Bu haqda əməlli - başlı fikirləş.

Xahiş eyləyirəm, tapsan Edmundu,
Mənim bu töhfəmi ona bağışla.
Ledin xəbər tutsa bu işdən əgər,
Ona tövsiyə et, ona yol göstər,
Düşünsün, aqlını başına yığsın.
Sözümü unutma. İndi xoş getdin.
Hərgah o kor xain çıxsaq qarşına,
Heç vədə fürsəti vermə əlindən.
Kim onu öldürsə, ənam alacaq.

Osvald.

Xanım, kaş ki, onu görə biləydim.
Kimin tərəfində olduğumu mən
Sübut eyləyərdim. R e q a n a. Sənə
yaxşı yol!

Gedirlər.

ALTINCI SƏHNƏ

Duvr yaxınlığında düzəngah. Qloster ve kendli paltan
geyinmiş Edqar gəlirlər.

Ql o s t e r. Qayanın başına haçan çatarıq?

E d q a r.

Qayanın üstünə çıxırıq indi.
Nə çətin qalxırıq, hiss edirsiniz?

Ql o s t e r. Mənə elə gəlir, yer düzənlikdir.

E d q a r.

Qorxunc sıldırımındır hər tərəf, hər yan.
Bu gün dəniz yenə həyəcanlanıb,
Gur-gur guruldayır. Eşidirsiniz?

Ql o s t e r. Xeyr, eşitmirəm.

E d q a r.

Niyə? Görünür,
Sizin gözləriniz oyulduğundan
Bütün hissələriniz xarab olmuşdur.

Ql o s t e r.

Xarab ola bilər həqiqətən də,

Mənə elə gəlir, dəyişib səsin.
Əvvəlkinə görə sözlərin indi
Daha mənalıdır, daha aydındır.

Edqar.

Yox, siz həddən artıq yanılırsınız.
Heç nəyim, heç nəyim dəyişməyibdir.
Yalnız paltarımı dəyişmişəm mən.

Q1oster.

Mənə elə gəlir, sözün-söhbətin,
İndi rəvanlaşıb, yaxşılaşıbdir.

Edqar.

Cənab, gəlib çatdıq. Bu da həmin yer.
Dayanın. Belə bir yarığa baxmaq
Necə dəhşətlidir, vahiməlidir!
Aşağıda uçan qarğa-quzğunlar
Kiçik böcək kimi görünür gözə.
Dərin uçurumun tən ortasında
Sıldırım qayadan iplə asılıb,
Bir nəfər toplayır dəniz şüyütü.
Belə təhlükəli iş ola bilməz.
O adam görünür öz başı boyda.
Sahildə gəzişən balıqçılar da,
Elə bil siçandır, adam deyildir.
Suda lövbər atmış böyük bir gəmi,
Sanki, bir qayıqdır, qayıqsa üzgəc.
Üzgəc də nəzərə çarpır bir təhər.
Sahilə düzülmüş saysız daşlara
Qəzəblə çırpılır quduz dalğalar,
Belə yüksəkliyə çatmır nərəsi.
Yox, daha aşağı baxa bilmirəm,
Gözlərim qaralır, başım gicəlir.
Birdən yığılaram kəlləsi üstə.

Q1oster. Çıxart, məni çıxart durduğun yerə.

Edqar.

Əlinizi mənə veriniz, cənab.
İndi çatmışınız sonuncu həddə,
Qayanın qaşında-ucundasınız.
Mənə versəydilər bütün dünyanı,

Yenə də özümü atmazdım burdan.

Q l o s t e r.

Dost, burax əlimi. Bu da sənin üçün
Başqa pul kisəsi, son bəxşişimdir. (*Pul kisəsini verir*).
Qiyətli daş-qaş var onun içində
Kasıbı pis gündən qurtara bilər.
Sübhan-Allah səni xoşbəxt eyləsin.
Di get, di uzaqlaş, sənə yaxşı yol.
Gedəndə qışqır ki, bilim getmişəm.

E d q a r. Əlvida, nəcib ser.

Q l o s t e r. Sağ ol, əzizim.

E d q a r (*kənara*).

Bu məntiqsiz işim səbəbsiz deyil.
Onun qəlbindəki ümitsizliyi
İstərəm, sağaldım yalanlarımla.

Q l o s t e r (*diz çökür*).

Ah, qüdrətli tanrı, şahidsən özün,
Dünyadan gedirəm öz istəyimlə.
Böyük fəlakətin ağır yükünü
Sakitcə atıram çiyinlərimdən.
Sənin yenilməyən hökmünə qarşı
Üsyana qalxmadan, günah etmədən
Bu əzab yükünü daşıya bilsəm,
Yenə xeyri yoxdu, faydası yoxdu.
Artıq dərd məkanı dünyada mənim
Həyat çırağımın yağı tükənib,
Qurumuş piltəsi közərir ancaq.
O da öz-özünə qaralacaqdır.
Ey böyük yaradan! Sağdırsa hələ,
Mənim Edqarımı sən xoşbəxt elə!
(*Edqara*) Hə, dostum, getdinmi?

E d q a r. Getdim, əlvida!

Q l o s t e r özünü irəli atır və yıxılır. Edqar kənara.

Necə də sirlidir insan xilqəti!
Vücudu xəzinədir, xəznədə can ləl,
Canı oğru kimi izləyir əcəl.
Oğruya meyl etsə, can düşsə dərdə,

Oğurlaya bilər canı kədər də.
Düşündüyü yerdə olsaydı bədbəxt,
Düşünə bilməzdi bir daha heç vaxt.
Görən, o diridir, yoxsa ki ölü?
(*Səsini dəyişərək ucadarı*)
Ey, ey, cənab! Dostum, eşidirsiniz?
Dillənin, hay verin! (*Kənara*) Doğrudan ölüb.
Yox, özünə gəlir (*Ucadan*). Siz kimsiniz, ser?

Q1 o s t e r. Get burdan, qoy ölüm.

E d q a r.

Bir de, sən nədən?
Hörümçək torusan, ya quş lələyi,
Ya da ki havasan? Çox qərībədir!
Belə bir yüksəkdən başı aşağı
Düşdün bu sıldırım, qorxunc yarğana,
Nəçin əzilmədin yumurta kimi?
Məgər ətdən-qandan deyil bədənin?
Hələ də yerində nəfəs alırsan!
Bir yerin qanayıb-yaralanmayıb!
Danışa bilirsən, sağ-salamatsan!
Düz on dər ağacı hündürlüyündə
Bir yerdən gəlmisən kəllə-mayallaq,
Sənin sağ qalmağın bir möcüzədir.
Danış, yenə danış, yenə bir söz de.

Q1 o s t e r. İndi mən yıxıldım, ya yıxılmadım?

E d q a r.

Yıxıldın o müdhiş yalçın qayadan.
Bir bax yuxarıya! Hə, görürsənmi?
Orda torağaylar verib səs-səsə,
İndi nəğmə ötür, nəğmə oxuyur.
Fəqət elə uzaq uca zirvədən
Özləri görünmür, səsləri gəlmir.
Bir aç gözlərini.

Q1 o s t e r.

Gözlərim yoxdur.
Bədbəxt bədbəxtlikdən qurtarmaq üçün
Özünü öldürə bilməzmi məgər?

Tale çoxmu görür bu haqqı ona?
Zalımın zülmünə düçar olmamaq,
Qatilin qəsdini gözündə qoymaq
Özü de dünyada bir xoşbəxtlikdir.

Edqar.

Əlini mənə ver. Ayağa qalx, hop!
Dizlərin əsmir ki? Dura bilirsən?

Q1 o s t e r. Çox yaxşı, çox yaxşı.

Edqar.

Lap möcüzədir!

Qayanın başında səndən ayrılan Qaraltı nə idi?

Q1 o s t e r. Yazıq bir səfil.

Edqar.

Aşağıda durub ona baxanda
Mənə elə gəldi, onun gözləri
İki bədirlənmiş, işıqlı aydır.
Mın dənə burnu var ağzının üstdə,
Bir neçə buynuzu çıxıb başından.
Tufanlı dənizdə dalğalar kimi,
Onun buynuzları buruq-buruqdu.
Yəqin, görünməmiş bir şeytandı o.
Sən xoşbəxt adamsan, mehriban ata,
Müqəddəs tanrıya minnətdar ol ki,
Bu lənətə gəlmiş, məlun şeytani
Qovdu uzaqlara sənin yanından,
Mümkün olmayanı mümkün eylədi.
Ölümün ağzından saldırdı səni.

Q1 o s t e r.

İndi mən hər şeyi xatırlayıram,
Huşum başımdadır, aqlım yerində.
Bu gündən barışıb öz taleyimlə,
Sinə gərəcəyəm bütün dərdlərə.
Bəla "bəsdir, bəsdir, öl" deməyincə
Səbirlə, təmkinlə yaşayacağam.
Dözəcəyəm ömrün məşəqqətinə. Mən
həmin idbarı adam bilmişdim. Mənim
qulağıma ara vermədən "Şeytan,

şeytan" deyə pıçıldayırdı. Məni o
çıxardı sıldırımılığa, Məni o apardı
yarğanın üstə.

Edqar. Sakit ol, səbr elə. Bu gələn kimdir? (*Yabanı çiçəklər əcaib
şəkildə bəzənmiş Lir gəlir*). Heç vaxt ağıllı kəs belə bəzənməz.

Lir. Yox, onlar pul kəsməyi mənə qadağan edə bilməzlər. Bu,
kralın qanuni haqqıdır. Axı, kral mən özüməm.

Edqar (*kənara*). Ah, onun görkəmi adamın ürəyini parçalayır!

Lir. Bu mənada təbiət sənətdən gözəldir. - Bu da əsgər toplamaq üçün
pul. O cavan öz kamanını əlində oyuncaq kimi tutur. Oxunu axıra kimi
çək! Baxın, baxın! Siçan! Sakit olun, sakit olun. Bu saat bir tikə
qızdırılmış pendir onu tələyə salacaqdır. - Bu də mənim dəmir
əlcəklərim. Mən bu əlcəkləri geyib, divlə vuruşmağa gedəcəyəm.
Mizraq-ları gətirin. - Aha, yaxşı uçursan, quşcuğaz! Düz hədəfə
doğru, düz hədəfə doğru! Parolu de!

Edqar. Ətirli mərzə.

Lir. Keç!

Qloster. Bu səs mənə tanış gəlir.

Lir. Hə! Qonerilya! Sənin ağ saqqalın var! Onlar məni it küçüyü
kimi əzizləyirdilər, saqqalım qara ola-ola, mənə ağsaqqal deyirdilər.
Hər sözümə ancaq "bəli" və ya "xeyr" lə cavab verirdilər. Hər vaxt
əşitdiyim bu "bəli" və "xeyr" lər heç də ilahi sözlər deyildi. Bir dəfə
yağış mənə iliyimə qədər islatdı, soyuq bədənimə göynədib titim-titim
titrətdi, ildırım xahişimə baxıb sakitləşmədi. Bu zaman mən onların iç
üzünü gördüm, sözlərinin mənasını başa düşdüm. Anladım ki, onlar
ikidilli, ikiüzlüdürlər. Həmişə deyirdilər ki, mən onlar üçün dünyada
hər şeyəm. Bu yalandır. Mən qızdırma azarına təcrübə vasitəsi ola bil-
mərəm.

Qloster.

Nə qədər tanışdır, doğmadır bu səs.

Bu danışan adam kral deyilmi?

Lir.

Kraldır təpədən dırnağa kimi.

Üzünə diqqətlə nəzər salanda

Gör, mənim təbəəm necə də əsir!

Qorxma, sənə həyat bağışlayıram.

Sənin suçun nədir? Zinakarlıqdır?
Bu günaha görə ölməyəcəksən.
Zinakarlıq üçün ölməyə dəyməz.
Sərçə də, balaca zərli böcək də,
Eşqibazlıq edir qarşımda mənim.
Qoy belə görüşlər artsın, çoxalsın.
Qlosterin oğlu bic doğulsa da,
O mənim qanuni övladlarımdan -
Doğma qızlarımdan rəhimli idi.
Atasına böyük hörməti vardı.
Qoy zövqlər törətsin həftəbecərlər.
Çünki indi mənə əsgər gərəkdir.
Kənarda dayanıb naz ilə gülən
O məğrur, vüqarlı qadına bir bax.
Onun ağ bənizi xəbər verir ki,
Onun qasığı da qar kimi ağdır.
Qulağı alan tək zövq kəlməsini
Başını bulayır narazılıqla.
Fəqət nə zəncirdə bordanan qancıq,
Nə də ki qoruqda bəslənən madyan
Onun tək yanmayır alova-oda,
Onun tək şəhvətli deyil dünyada.
Belədir əzəldən qadın xilqəti:
Qadın qadın olur bəldən yuxarı,
Qadın madyan olur bəldən aşağı.
Qadın mələk olur bəldən yuxan,
Qadın şeytan olur bəldən aşağı.

Ora cəhənnəmdir, ora zülmətdir, ora kükürd püskürən yarığandır.
Yandırır, əridir, üfunət iyi verir, boğur, məhv edir. Tfu, tfu, tfu!
Möhtərəm loğman, mənə bir üskük müşk ver, öz qoxumuş
təsəvvürümü ətirləyim. Bu da pulu.

Q l o s t e r. Qoy öpüm əlini!

Lir.

Əvvəlcə silim,
İndi mənim elim cəsəd iylənir.

Q l o s t e r.

Təbiətin ali bir xilqətindən Qalan tör-

töküntü, aman, ilahi! Həyat belə getsə,
belə dağılsa, Bir müddətdən sonra bu
böyük ailəni Tamam heçə dönər. Məni
tanıdım?

L i r. Senin gözlərin çox yaxşı yadımdadır. Üzümə nə çəp-çəp
baxırsan? Yox, kor Kupidon, əlindən gələn pisliliyi elə, məni məhəbbət
toruna sala bilməzsən. Mən bir daha sevməyəcəyəm. Bu çağırış
vərəqəsini oxu, üslubuna xüsusi diqqət yetir.

Q l o s t e r.

Hərgah günəş olsa bütün hərflər,
Yenə heç birini görə bilmərəm.

E d q a r (*kənar*).

Məne desəydilər, kral şaşırıb
Gəzir divanə tək, mən inanmazdım.
Qəlbim parçalanır baxdıqca.

L i r. Oxu.

Q l o s t e r. Necə! Gözlərimin çuxurlarıyla?

L i r. Oho, belə de! Sənin sifətində gözün, pul kisəndə pulun yoxdur!
Onda sənin gözünün vəziyyəti ağırdır, pul kisənin vəziyyəti isə
yüngül. Hər halda dünyada işlərin necə getdiyini görürsən.

Q l o s t e r. Ancaq hiss edirəm.

L i r. Nə dedin! Sen dəlisən? Dünyada işlərin necə getdiyini adam
gözsüz də görə bilər. Qulaqlarıyla bax. Gör, o tərəfdə hakim fağır
oğrunu nə pis təhqir edir. Qulaq as, indi mən onların yerini
dəyişəcəyəm. Tap görüm, hansındadır, busındadır? Hakim hardadır,
oğru hardadır? Sən fermerin itinin kasıba heç hürdüyünü görmüsənmi?

Q l o s t e r. Görmüşəm, cənab.

L i r. Bəs həmin bədbəxt kasıbın o zəncirli köpəkdən qaçdığını
necə? Fikir ver, sən adi işdə hakimiyyətin böyük rəmzini görə bil-
sən. Vəzifə başında olan itə də itət edirlər. Ey yaramaz cəllad, saxla
əlini! Qanlıdır, qan damır sənin əlindən.

Niyə o qəhbəni qırmanclayırsan?

Sen çek qırmancmı öz kürəyinə.

Çünki can atırsan əxlaqsızlığa.

İstəyirsən, onu ələ keçirib,

Qoynuna xəlvətcə girəsən özün.

Sələmçi dəllalı asdı ağacdən.

Cır-cındır paltarın altından bizə
Aydınca görünür kiçik qüsurlar.
Fəqət xəz libaslar, məxmər xalatlər
Gizlədir ən böyük qüsurları da.
Qızıldan əyninə don geyən günah
Qırır hakimlərin polad oxunu.
Cındıra bürünən günahı ancaq
Cırtından da məhv edir saman çöpüylə.
Heç kimin, heç kimin taqsını yoxdur.
Cinayət törətmir dünyada heç kəs.
Bunu mən deyirəm, mənəm hökmdar.
Bütün dustaqları azad edirəm.
Gərək ittihamçı qalmasın daha.
Hər bir dərd əhlinin, şikayətçinin
Mən möhür vururam dodaqlarına.
Dostum, dinlə məni, yadında saxla.
Düzəldir gözünü büllür şüşədən.
Hiyləgər, riyakar siyasətçi tək
Özünü sən elə göstər ki, guya,
Görmədiyin şeyi görə bilirsən.
İndi çıxart mənim çəkmələrimi.
Möhkəm dart, möhkəm dart, belə, bax, belə.

Ed q ar (*kənar*).

Birləşib mənyayla sayıqlamalar.
Bu özü dünyada bir möcüzədir:
Dəliləkdə ağıl, boş sözdə hikmət!

Lir.

Halıma ağlamaq istəyirsənsə,
Mən sənə verərəm öz gözlərimi.
Yaxşı tanıyaram, sən Qlostərsən.
Bir az səbirli ol. Dünya evinə
Bağda susəpənt ək sıxar gözünü,
Yuyar göz yaşıyla çərxin üzünü.

Ə y a n. Möhtərəm hökmdar...

Lir.

Dayan, nə dedin!
Təzə nişanlanmış bir oğlan kimi,

Mərdlikdə, şərəflə öləcəyəm mən.
Bir an da şövqdən düşməyəcəyəm.
Bəli, bəli, bilin, mən hökmdaram.
Bunu unutmayın heç vaxt, ağalar.

Əy an.

Siz böyük, hörmətli hökmdarsınız.
Biz ancaq, biz yalnız sizə tabeyik.

L i r. İndi ki, məsələ belədir, onda hələ yaşamağa ümid var. Yox,
əgər arzuna çatmaq istəyirsənsə, qaçmaq lazımdır. Tut, tut, tut, tut.

Qaçaraq gedir. Qulluqçular da onun arxasınca qaçırlar.

Əy an.

Ən alçaq gədamı bu halda görsək,
Qəlbimiz göynəyər ağır kədərdən.
Halbuki, bu hala düşən kraldır.
Bu nəcib insanın fəlakətini
Nə sözlər əks edər, nə də dil deyər.
Fəqət hökmdarın bir qızı da var.
O, qansız, əzazil bacılarının
Çirkin təhqirindən, həqarətindən
Bu saf təbiəti qurtara bilər.

E d q a r. Salam, mehriban ser. Əy an.

Salam, kəsə de.

Sənə nə lazımdır, nə istəyirsən?

E d q a r.

Tezliklə olacaq döyüş barədə
Bir söz, bir məlumat eşitmisiniz?

Əy an.

Hamıya aydındır, bütün el bilir.
Yalnız karlar bunu eşitməyiblər.

E d q a r,

Bir söz də soruşum icazənizlə,
Bu saat hardadır düşmən ordusu?

Əy an.

Üç-dörd addımlıqda, uçurlar quş tək,
Hər an, hər dəqiqə gələ bilərlər.

E d q a r. Təşəkkür edirəm, sözüüm bu qədər.

Əy an.

Kraliça ciddi bir iş görə
Burda ləngisə də, onun əmriylə
Qoşun yola düşüb.

E d q a r. Sağ olun, cənab.

Əyan gedir.

Ql o s t e r.

Ey rəhmdil Allah, rəhm elə mənə,
Özün al, özün al mənim canımı.
Qoyma zəif ruhum, zəif iradəm
Qarşında təzədən günaha salıb,
Məni intihara təhrik eyləsin!

E d q a r. Duanız yaxşıdır, əzabkeş ata.

Ql o s t e r. Deyin, siz kimsiniz, mehriban cənab?

E d q a r.

Taleyin amansız zərbələrinə
Mütiliklə dözən ən bədbəxt insan.
Kədəri anlayan, dərdi hiss edən,
Hamının halına yanan zavallı.
Verin əlinizi, aparım sizi
Elə bir yerə ki, dincəlin bir az.

Ql o s t e r.

Təşəkkür edirəm ürəkdən sizə.
Tanrı dönə-dönə versin əcrini!

Osvald gəlir.

O s v a l d.

Nə gözəl qənimət!
Xoşbəxt təsadüf!
Məni var-dövlətə yetirmək üçün
Tale gözsüz qoyub onun başını. Tez ol,
qoca xain, dua eylə ki, Allah bağışlasın
günahlarmı. Artıq qından çıxıb iti qılıncım,
Səni cəhənnəmə vasil edəcəm.

Ql o s t e r.

Dərddən qurtar məni, xeyirxah insan.

Tanı qüvvət versin sənin qoluna.

Edqar onların arasına girir.

O s v a l d.

Ey, ey, qanmaz kəndçi, nə cəsərlə Havadar çıxırsan belə xainə? Bəlkə, bu alçağın taleyi ilə Bölmək istəyirsən öz taleyini? Rədd ol, rədd ol, onun əlini burax!

E d q a r. Buraxa bilmərəm, üz vurmayın, ser.

O s v a l d. Burax, kölə, yoxsa gəbərəcəksən!

E d q a r. Hörmətli ağa, öz yolunuzla düz gedin, fağır adamları yolundan saxlamayın. Hər lovğa mənim canımı ala bilsəydi, onda mən iki həftə bundan əvvəl ölərdim! Yox, yox, qocaya yaxınlaşmayın. Yaxınlaşmayın deyirəm! Madam ki, belə oldu, mən hazır. Bu saat yoxla-yaram: sənin başın möhkəmdir, ya mənim dəyənəyim. Bunu indi aydınlaşdıraram.

O s v a l d. Rədd ol, peyin torbası!

E d q a r. Cənab, çox da qılıncınla öyünmə, onun sənə heç bir xeyri yoxdur. Mən sənin dişlərini qarnına təkəcəyəm.

Vuruşurlar. Edqar onu vurub yerə yıxır.

O s v a l d.

Sən, avam, yaramaz, öldürdün məni!

Götür pul kisəmi, məni dəfn elə.

Yaşa bu dünyada rahat, firavan.

Üstümdəki məxfi-gizli məktubu

Qraf Qlosterə - Edmunda çatdır.

Onu Britaniya qoşunlarının

Arasında gəzib tapa bilərsiniz.

Əcəl vaxtsız gəldi. Ah, mən ölürəm! (*Ölür*).

E d q a r.

Yaxşı tanıyıram səni, yaltaq qul!

Bütün pis işlərdə, bəd əməllərdə

Sən öz xanımına kömək edirsən.

Q1 o s t e r. Ah, necə! O öldü? E d q a r.

Əyləşin, ata.

Burda rahatlanın, dincəlin bir az.

Onun ciblərini axtarım bir-bir.

O dediyi məktub həyatda mənə,

Bəlkə, kömək oldu, xeyir gətirdi.
- O öldü. Heyf ki, cəllad baltayla
Başım kəsmədi bu dələduzun.
- Aha, bu da məktub! Hə, görək nə var?!
Mən səni qırıram, bağısla, möhür.
Bizi qınamayın, ülvi qanunlar.
Düşmənin fikrini öyrənmək üçün
Onun ürəyini parçalayırıq.
Düşmənin zərfmi cırıb atmaqsa
Bizə günah deyil, qəbahət deyil.

(Oxuyur) "Əhdi-peymanımızı yadına sal. Ərimi aradan götürmək üçün sənin əlinə çoxlu fürsət düşəcəkdir. Sən qətiyyət göstərsən, zaman və məkan öz bəhrəsini verəcəkdir. Əgər o qələbə ilə geri qayıtsa, heç nə edə bilməyəcəyik. O vaxt mən onun əlində dustaq qalacağam. Onun yatağı mənim üçün zindana dönəcəkdir. Bu iyrenc yataqdan məni xilas et, əziyyətinin mükafatı olaraq onun yerini özün tut. Sənin arvadın, - belə demək istədim, - səni bütün varlığıyla sevən məşuqən Qonerilya".

Ah, qadın hiyləsi, qadın hiyləsi,
Dumanlı fəzaətək görünmür sonu!
Öz nəcib ərini qətlə yetirib
Mənim qardaşıma getmək istəyir.
Görəsən, istəyi, məqsədi nədir? -
Ey pozğun qasidi, qatil elçisi,
Dua oxumadan sənin üstündə
Mən səni bu quma dəfn edəcəyəm.
Aradüzəldənin axırı budur.

Bu bədnam məktubu öz vədəsində
Verərəm ölümə məhkum hersoqa.
Ürəkdən sevinər biləndə kişi:
Senin ölümünü, tutduğun işi.

Q10 ster.

Kral dəli oldu. Of, mənim ağlım
Necə də inaddır, necə də tərsdir!
Məni məcbur edir, duyum hər şeyi,
Dözüm tükənməyən sonsuz dərdlərə.
Mən dəli olsaydım daha yaxşıydı.

Fikrim aynları iztirablardan.
Onda unudardım bədbəxtliyimi,
Onda ağır dərdim, hədsiz əzabım
Mənə görünərdi uydurma kimi.

Edqar.

Verin əlinizi mənə, atacan.
(Uzaqdan təbil səsi gəlir).
Aha, qulaq asın, xeyli uzaqda,
Mənə elə gəlir, təbil çalınır.
Gedəyin, gizlənmək lazımdır sizə.
Dostumun evinə aparım sizi.

Gedirlər.

Y E D D İ N C İ S Ə H N Ə

Fransızların ordugahında çadır.
Lir içəridə yataqda yuxulayır. Həzin musiqi çalınır.
Lirin yanında həkim, əyan və başqa xidmətçilər dayanmışlar.
Kordeliya ilə Kent daxil olurlar.

Kordeliya.

Doğrusu, bilmirəm, mərhəmətli Kent,
Sənin necə çıxım yaxşılığından?
Buna ömrüm yetməz, imkanım çatmaz.

Kent.

Xanım, hörmət görmək, qədrini bilinmək
Dünyada ən böyük bir mükafatdır.
Əsl həqiqəti söylədim sizə.
Hər şeyi danışdım olduğu kimi:
Nə bir kəlmə artıq, nə bir kəlmə az.

Kordeliya.

Yaxşı paltar geyin. Bu qəm libası
Salır yadımıza qara günləri.
Dəyiş paltarını, xahiş edirəm.

Kent.

Məni bağışlayın, istəkli xanım.
Hələ tanınmağım təhlükəlidir,
Pozar, alt-üst edər planlarımı.

İltimasım budur, təvəqqəm budur:
Vaxtı yetənəcən, vaxtı çatıncan
Mənimplə yad kimi rəftar eyləyin,
Guya, siz məni heç tanımırsınız.

Kor de l i y a.

Qoy sən deyən olsun, mehriban milord.
(*Həkimə*)

İndi hökmdarın halı necədir?

H ə k i m. Hələ yatır, xanım.

Kor de l i y a.

Ey ulu tanrı!
Onun qəlbindəki yaranı sağalt!
Bu uşaq təbinə düşmüş atamın
Ağlını, huşunu özünə qaytar!

Həkim.

Xanım həzrətləri izn versəydi,
Kralı yuxudan oyadardıq biz.
Xeyli zamandır ki, yatır hökmdar.

Kor de l i y a.

Sizin rəhbəriniz elminiz olsun.
Bu işdə məsləhət sizindir ancaq,
Necə istəsəniz, edin o sayaq.
Onun paltarını dəyişmişiniz?

Ə y a n.

Bəli, kraliça. Elə yatan tək
Ona geyindirdik təzə paltarı

Həkim.

Onu oyadanda, mehriban xanım,
Siz yanında olun. İnanıram mən,
O sakit qalacaq.

Kor de l i y a. Yaxşı, lap yaxşı.

H ə k i m.

Buyurun yaxma, ey, çalğıcılar,
Siz də musiqini ucadan çalın!

Kor de l i y a.

Mənim əziz atam! Kaş, dodaqlarım,

Sənin dərdlərinə məlhəm olaydı.
Amansız, insafsız bacılarımın
Sənin tək, hörmətli, müdrik insanın
Qəlbinə çəkdiyi çarpaz dağlan,
Kaş ki, sağaldaydı bu öpüşlərim!

K e n t. Ah, mehriban insan, gözəl şahzadə!
K o r d e l i y a.

Onların atası olmasaydın sən,
Yenə də nur saçan bu ağ saqqalın
Onlarda mərhəmət oyatmalıydı.
Məgər rəvadırmı zülmət gecədə
Belə bir şəxsiyyət, belə bir vücud
Düşsün pəncəsinə quduz tufanın?
Açıq sinəsini yanar şimşəyin
Odlu neştərinə hədəf eyləsin?
Müdhiş ildırımın müdhiş zərbəsi
Göydən qılınc kimi ensin başına?
Buna haqq dözərmi, tanrı dözərmi?
Sən bəyaz saçını bir sipər kimi,
Üstünə çəkərək dəhşət içində
Ağır fəlakətə gözətçi oldun?!
Hətta məni əvvəl tutmuş olsa da,
Quduz düşmənimin quduz itini
Bu qorxunc gecədə isinmək üçün
Sobanın yanma buraxardım mən.
Sənsə, yazıq atam, zavallı atam,
Belə qasırgada, belə tufanda
Kif basmış, cəng atmış saman içində
Səfillər, donuzlar arasında tək
Qalmağa, yatmağa məcbur edildin.
Bu necə olub ki, necə olub ki,
Ağlınla bərabər həyatını sən
Bu cür müsibətdə itirməmişən?
Allah, Allah! Bu ki bir möcüzədir!
Oyandı, onunla danışın, həkim.

H ə k i m. Xanım, siz danışın. Bu yaxşı olar.

K o r d e l i y a.

Əhvah necədir əziz kralın,

Əlahəzrət yaxşı yata bildimi?

Lir.

Nahaq çıxardınız məzardan məni.
Sən cənnətdə bakir, müqəddəs ruhsan,
Mənsə cəhənnəmdə odlu təkərə
Bağlanmış nanəcib, günahkar kölə.
Qaynar göz yaşlarım yanaqlarımı
Yandırır ərimiş qurğuşun kimi.

Kordeliya. Hökmdar, siz məni tanıyırsınız?

Lir. Bilirəm, sən ruhsan. Nə vaxt ölmüsən?

Kordeliya. Hələ də, hələ də sayıqlayır, oh!

Həkim. O tam ayılmayıb. Gözləyin bir az.

Lir.

Mən əvvəl haradaydım?
Haradayam indi? Məgər ölməmişdim?
Bu işiq nədir? Məgər məzarda da günəş nur saçır!
Məni aldadıblar gör bir necə də!
Başqası düşsəydi bu dərdə əgər,
Məni öldürərdi onun kədəri.
- Bilmirəm, nə deyim, nə cavab verim?
Bu əllər mənimdir? İnanmıram heç.
Mən gərək yoxlayım, sancaq batırım.
Aha, hiss edirəm, ağrıdır sancaq.
Kaş ki, inanaydım öz sağlığıma!

Kordeliya.

Hökmdar, lütf edin, üzümə baxın,
Çəkin əlinizi mənim başıma.
Xeyir-dua verin, uğur diləyin.
Yox, yox, diz çökməyin, sizə yaraşmaz.

Lir.

Allah xatirinə, mənə gülməyin.
Yelbeyin, gicbəsər bir qocayam mən.
Düz səksən yaşım var: nə az, nə də çox.
Qorxuram, olmaya ağılım yerində.
Səni tanıyıram deyəsən, axı,
Tanıyıram sanki bu adamı da.
Ancaq hələ bir az şübhələnirəm.
Çünki mən bilmirəm, haradayam indi.
Nə vaxt geyinmişəm bu libasları.

Dünənki gecəni, sözün doğrusu,
Harada keçirdiyim yadıma gəlmir.
Mənə lağ etməyin, mənə gülməyin.
İnsan yaranmışam mən də dünyada,
Elə fikirləşib düşünürəm ki, "
Bu xanım öz balam Kordeliyadır.

K o r d e l i y a. Elədir, elədir. Hə, mənəm, mənəm.
Lir.

Bu nədir? Yaşarıb senin gözlərin?
(*Əlini onun gözündə çəkir*).
Bəli, yaşarıbdır. Lütf et, ağlama.
Əgər mənim üçün zəhərin varsa,
Ver içim, ver içim onu bu saat.
Bilirəm, sən məni sevmirsən, qızım.
Sənin bacılarının nahaqdan məni
Əzaba saldılar, dərdə saldılar,
Mən bir dağ çəkdilər mənim qəlbimə.
Mənə dağ çəkməyə sənin haqqın var.

K o r d e l i y a. Xeyr, xeyr, mənim haqqım yoxdur, yox.
L i r. Bir deyin, məgər mən Fransadayam?
K e n t. Siz öz yerinizdə, krallıqdasız.
L i r. Məni aldatmayın, rica edirəm.
H ə k i m.

Xanım, sakit olun. Əsib-coşması,
Gördüyünüz kimi, keçibdir artıq.
Hələlik dəhşətli, ağır günləri
Ona xatırlatmaq təhlükəlidir.
İndi təklif edin, evə aparın.
Çalışın, tam sakit olana qədər
Onu həyəcana salmasın heç nə.

K o r d e l i y a. Buyurun, gedəyin, zati-ailələr!
Lir.

Boz üz göstərməyin siz mənə qarşı.
Yalnız ricam budur: mehriban olun.
Unudun keçmişi, əfv edin məni.
Daha qocalmışam, axmaqlamışam.

Kent və əyandan başqa hamı gedir.

Ə y a n. Hersoq Kornuolun bu təhər öldürülməsi doğrudurmu, ser
K e n t. Tamamilə doğrudur, ser.

Ə y a n. Bəs hersoqun ordusuna kim başçılıq edir?

K e n t. Eşitdiyimə görə, Qlosterin bic oğlu Edmund.

Ə y a n. Deyirlər ki, Qlosterin sürgün edilmiş oğlu Edqar qraf I
Kentlə birlikdə Almaniya gəzənib.

K e n t. Şayiələr müxtəlifdir.

İndiki vaxtda ehtiyatlı olmaq lazımdır. Düşmən qoşunları hər dəqiqə
buraya gələ bilərlər.

Ə y a n. Görünür, qanlı vuruşma baş verəcək. Salamət qalın, ser.

Gedir.

K e n t.

Vaxtım az qalır, bu hərbdə ancaq
Səadət, fəlakət aşkar olacaq.

Gedir.

BEŞİNCİ PƏRDƏ

BİRİNCİ SƏHNƏ

Düvr yaxınlığında Britaniya ordugahı. Edmund, Reqana,
zabitlər və başqaları əllərində təbil və bayraqlar gəlirlər.

E d m u n d (*zabitə*).

Gedib yaxşı-yaxşı öyrən hersoqdan:

Qüvvədə qalırımı sonuncu qərar?

Yoxsa başqa şeylər düşüb ağına,

Yenə də dəyişib öz planımı? Onun

sözlərinə inanmaq olmur,

Təzadla, şübhəylə doludur qəlbi. Mütləq bizə
qəti bir cavab gətir.

Zabit gedir.

R e q a n a. Bacımın nökrəi ölübdür, yəqin.

E d m u n d. Xanım, qorxuram ki, zəndin düz ola.

R e q a n a.

Özün bilirsən ki, əziz Qloster,

Sənə gözəl töhfə hazırlayıram.

İndi kişi kimi həqiqəti de,
Söylə, sevirsənmi mənim bacımı?
E d m u n d. Mənim ona böyük hörmətim vardır.
R e q a n a.

Xəlvətcə sürünüb onun yanına,
Ərinin yerini tutmusanmı heç?
-E d m u n d. Xeyr, fikirlərin aldadır səni.
R e q a n a.

Mənə elə gəlir, bir-birinizlə
Çoxdan sıx əlaqə saxlayırsınız.
Belə demək olar: artıq onunsan.
E d m u n d. Yox, yox, doğru deyil, namusum haqqı.
R e q a n a.

Ona yaxın getmə, əziz Qloster.
Onun dostu olsan, aşnası olsan,
Bu dərdə heç cürə dözə bilmərəm.
E d m u n d.
Məndən arxayın ol, sən mənə inan.
Odur bacın gəlir yanında əri!

Albani, Qonerilya və əsgərlər ellərində təbil və bayraqlar gəlirlər.

Q o n e r i l y a (*kənarə*).
Razıyam, döyüşdə məğlub olum mən,
Təki bacım mənə qalib gəlməsin.

A l b a n i.
İstəkli bacımı görməyə şadam.
(*Edmunda*).
Cənab, eşitmişəm, bu yaxınlarda
Qızının yanma gedibdir kral.
Bizim qanunların ağırlığına
Dözə bilməyənlər, üsyan edənlər
Vətəndən gediblər kralla birgə,
Pənah gətiriblər qürbət ölkəyə.
Qeyrətim çatmırsa, hünərim yoxdur.
Deməli, heç vədə igid olmaram.
Könlümü sarsıdıb həyəcan mənim.
Bizim hissimizə bu toxunur ki,
Fransa zəbt edib torpağımızı.
Yoxsa Fransanın kralımıza,

Həm də bizə qarşı silah qaldıran,
Ədalət istəyən üsyançılara
Kömək göstərməsi, arxa durması
Heç vaxt qanımızı qaralda bilməz,
Heç vaxt səbəb olmaz müharibəyə.

E d m u n d. Cənab, siz çox gözəl danışırınsınız.

R e q a n a. Fəqət bunun bizə faydası nədir?

Q o n e r i l y a.

Birləşmişik eyni düşməyə qarşı.
Ailə davası, şəxsi didişmə
Burda həll edilmir, burda baxılmır.

A l b a n i.

Onda gəlin indi şura çağıraq.
Təcrübəli hərbi qulluqçulara
Deyək fikrimizi, planımızı.
Yaxşı ölçək-biçək, məsləhətləşək.

E d m u n d. Bu saat gəlirəm çadıra mən də.

R e q a n a. Bacım, sən bizimlə gedirsənmi?

Q o n e r i l y a. Yox! R e q a n a.

Rica eyləyirəm, gedək bizimlə.
Bu, inan, hamının qəlbindən olar.

Q o n e r i l y a (*kənara*). Aha, başa düşdüm bu tapmacanı (*Uca-*
dan). Gedirəm.

Onlar getmək istəyərkən Edqar gəlir. O, paltarını dəyişib.

E d q a r.

Lütf edib, siz cənablar,
Belə bir kasıblə danışarmı heç?
Sizə deyiləsi bircə sözüm var.

A l b a n i. Mən sizə çataram (*Edqara*). Yaxşı, de görək.

Albani və Edqardan başqa, hamı gedir.

E d q a r.

Bu davadan əvvəl bu məktubu siz
Diqqətlə oxuyun, hörmətli hersoq.
Zəfər qazansanız döyüşdə əgər,
Qoy zəfər şeypuru səsləsin dərhal
Bu məktubu sizə verən adamı.
Zahirən yazıq bir bədbəxt olsam da,

Mən elə bir igid, mərd taparam ki,
Məktubda yazılan hər bir kəlməni
Öz qızıl qanıyla sübut eyləyər.
Siz məğlub olsanız döyüşdə hərgah,
Dünya işlərini çatdırıb başa,
Fitnədən, fəsaddan qurtararsınız.
Kaş ki, taleyiniz sizə yar olsun!

A l b a n i. Məktubu oxuyum, sən dayan bir az.
Edqar.

Mənə qadağandır burda gözləmək.
Qoy carçı səsləsin vaxtı yetəndə,
Sizin yanınıza gələrəm yenə.

A l b a n i.

İndi ki belədir, sənə yaxşı yol.
Mütləq oxuyaram bu məktubunu.

Edqar gedir. Edmund qayıdır.

E d m u n d.

Düşmənlər görünür qarşı tərəfdən.
Burdadır onların əsas qüvvəsi.
Belədir kəşfiyyat verdiyi xəbər.
Tələsin, itməsin bircə an belə.
Alın qoşunları səfərbərliyə.

A l b a n i. Hazır olacağam öz vaxtında mən.

Gedir.

E d m u n d.

Hər iki bacıya and içmişəm ki,
Onları sevirəm saf məhəbbətlə.
İndi bu bacılar əfi gürzə tək
Az qalır çalsınlar biri-birini.
Onların hansını mən alım, görən?
Birinimi? Yoxsa ikisini də?
Yoxsa heç birini? Bilmirəm, düzü.
Şübhəsiz, yaşasa hər iki bacı,
Səadət üzümə gülməyəcəkdir.
Dul bacını alsam, kindən, qəzəbdən
Qonerilya dəli-divanə olar.

Nə qədər ki, əri sağdır dünyada,
Onunla başlanan bu gizli oyun
Mənim qələbəmlə qurtara bilməz.
İndi dəymək olmaz ərinə onun.
Davada düşməne zəfər çalmağa
Hersoqun nüfuzu gərəkdir bizə.
Sonra Qonerilya canan canımı
Ərindən qurtarmaq istəsə əgər,
Onu tez aradan götürmək üçün
Özü çarə tapsın, özü düşünsün.
Bu ağır döyüşlər sona yetəndə
Hersoq qoca Lirə, Kordeliyaya
Mərhəmət göstərmək xəyalındadır.
Bizim əlimizə keçərsə onlar,
Hersoqdan mərhəmət görməyəcəklər.
Bu nədir, şübhələr sarsıdır məni?!
Təlatümə düşsə kim mənim sayaq,
Müzakirə açmaz, vuruşar ancaq.

Gedir.

İKİNCİ SƏHNƏ

İki ordugah arasında düzənlik. Səhnə arxasında döyüş sədaları ucalır.

Lir, Kordeliya və onların qoşunları əllərində təbil və bayraqlar səhnədən keçirlər. Edqar Qlosterlə gəlir.

Edqar.

Bu ağac altında, bu kölgəlikdə

Rahatca əyləşin, dincəlin, ata.

Dua eyləyin ki, haqq zəfər çalsın.

Əgər yanınıza qayıda bilsən, Mən sizə bir müjdə gətirəcəyəm. Q
l o s t e r. Allahın nəzəri üstündə olsun! (*Edqar gedir*).

Döyüş sədalan, geri çəkilmək barədə həyəcan signalı. Edqar qayıdır.

Edqar.

Cəld ol, qoca, cəld ol! Tez ayağa dur!

Əlini mənə ver, çıxmaq aradan.

Kral məğlub oldu, kral uduzdu.

Özü də, qızı da əsir düşdülər.

Əlini mənə ver, qaçaq buradan.

Q l o s t e r.

Ser, mən niyə qaçım, mən niyə qaçım?
Zavallı bir adam, bədbəxt bir qoca
Elə bu yerdə də çürüyə bilər.

E d q a r.

Yenə də qapıldın pis fikirlərə?
İnsan, bu dünyaya gəldiyi kimi,
Gərək bu dünyadan getdiyi zaman
Dözsün hər əzaba, hər əziyyətdə.
Hər şeyin vaxtı var.

Q l o s t e r. Bu da doğrudur.

Gedirlər.

ÜÇÜNCÜ SƏHNƏ

Duvr yaxınlığında Britaniya ordugahı.

Edmund, qalib kimi, təbil və bayraqların müşayiəti ilə gəlir.

Lir və Kordeliya əsir düşüblər. Onlar zabıt və əsgərlərin əhatəsindədirlər.

E d m u n d .

Aparın onları təcili burdan.
Böyüklər bir qərar çıxardanadək
Saxlayın ən ciddi nəzarət altında.

K o r d e l i y a .

Yaxşılıq istəyib, pislik görənlər
Dünyada ilk dəfə bizikmi məgər?
Təkcə sənə görə, zavallı kral,

Məyusluq könlümü eyləyir xal-xal.
Yoxsa mən dözərdim dara, çətinə
- Riyakar taleyin məşəqqətinə.
İndi gözləyəkmi, yenə görəkmi
Belə bacılar, belə qızların?

L i r .

Yox, yox, yox! Gəl gedək tezcə zindana.
Qəfəsə salınmış quşlar kimi biz
Nəğmə oxuyarıq orda ikimiz.

Məndən xeyir-dua istəsən, qızım,
- Mənim günahımı bağışla, deyə
Diz üstə çökərəm qarşında sənin,
Sənə yalvararam mən dönə-dönə.
O zaman dünyada bir dərdim olmaz.
Birgə yaşayarıq ömrümüz boyu.
İbadət edərik, mahnı deyərik.
Danışarıq qədim əfsanələrdən.
Qanadları zərli pərvanələrə
Baxıb zövq alarıq, fərəhlənərik.
Sarayda baş vermiş hadisələri
Bədbəxt dustaqlardan öyrənərik biz.
Kim qələbə çalıb, kim məğlub olub,
Kim aşağı enib, kim ucalıbdır
-Bir-bir soruşarıq biçarələrdən.
Tanrının yerdəki cəsusları tək
Bəşər həyatını idarə edən
Sirləri anlayıb başa düşərik.
Dörd divar içində, o daş zindənda
Heç vaxt ümidimiz qırılmaz bizim.
Ayn göylərdəki hərəkətiylə
Bu böyük aləmin dəyişməsinə,
Qabarma, çəkilmə, təlatümünə,
Zamanın, dövrənin dönüklüyünə
Davam gətirərik, dözə bilərik.

E d m u n d. Aparın onları təcili burdan!
Lir.

Həyatın bizim tək qurbanlarına
Allah özü arxa, özü köməkdir.
Qızım Kordeliya, sən mənimləsən?
Bizi heç bir qüvvə ayıra bilməz.
Bizi ayırmaq üçün bir-birimizdən
Gərək onlar göydən od gətirsinlər.
Tülkünü yuvadan qovduqları tək
Bizi də od ilə o daş qəfəsdən
Təkbətək qovsunlar, ayn salsınlar.
Gözünün yaşını, tez ol, sil, qızım.
Bizi iztirabdan ağladanadək

Hərnlıq onları əridəcəkdir.
Taun azarından gəbərəcəklər.
Onların leşini görəcəyik biz.
Hə, indi aparın.

Lirlə Kordeliyam aparırlar.

Edmund.

Dinlə, kapitan!
Al bu sərəncamı! (*Ona bir kağız verir*).
Get dallarınca.
Onları zindana sən özün apar.
Bir pillə artırdım sənin rütbəni.
Əgər sərəncama əməl eyləsən,
Xoşbəxt sabahına yollar açılar.
Heç vədə yadından çıxarma bunu:
İnsan uyğunlaşsın zamanla gərək.
Arif öz xeyrini heç vaxt unutmaz,
Zəiflik, həlimlik qılıncı tutmaz.
Bu çətin, bu ağır vəzifən haqda
Heç nə xəbər alma, heç nə soruşma.
Əvvəldən deyirəm qəti fikrimi:
Bu işi ya sözsüz icra etməli,
Ya da başqa bir iş axtarmalısan.
Əks halda bir kömək gözləmə məndən.

Kapitan. Sizin əmrinizə hazırım, milord.

Edmund.

Onda zirək tərən. İş qurtardımı
Səadət əlini sıxacaq sən.

Unutma, deyirəm, nə yazmışamsa, Bir-bir hamısına tez
ol, əncam çək. Капитан.

Araba çəkmirəm, yonca yemirəm, İnsan görəni işi
görürəm mən də (*Gedir*).

çy pitflar çalınır. Albani, Qonerilya, Reçana, zabitlər və əsgərlər gəlirlər.

Nəslinizə layiq bu gün, cənab, siz Hünər
göstərdiniz, mərdlik etdiniz. Xoşbəxt taleyiniz

yar oldu sizə. Düşmənlər bugünkü vuruşmalarda Sizin əlinizə əsir düşdülər. Tələb eyləyirik, verin onları. Gərək ləyaqətlə iş baxaq biz: Onların şərəfi ləkələnməsin, Bizə də qalmasın qorxu, təhlükə.

Edmund.

Ser, mən vacib sandım, məsləhət bildim:
Biçərə, binəva, qoca kralı Göndərdim birbaşa
dustaqanaya. Üstündə gözətçi təyin eylədim.
Onun ağ saçları, ali mənəbi Xalqın ürəyində,
elin qəlbində Mərhəmət oyaq, sevgi yaradıb,
Hamını çəkərdi öz tərəfinə. Muzdla silah tutan
əsgərlərimiz Sancardı nifrətlə süngülərini Bizim
özümüzün kürəyimizə. Həmin məqsəd ilə vaxt
itirmədən Onunla göndərdim Kordeliyanı. Ya
sabah, ya sonra - bir-iki günə Onlar hazır olar
hüzurunuzda. Qan-tər içindəyik indi hamımız,
İtirib dost dostu, yoldaş yoldaşı. Neçin adamlar
qəzəbləndirək? Hərbin dəhşətini görən hər bir
kəs-Adil, ədalətli döyüşlərə də
Daim kin bəsləyər, nifrət yağdırar.
Kordeliya ilə atası haqda
Siz qərar çıxarın başqa bir vaxtda.

Albani.

Cənab, bağışlayın bu sözə görə.
Mən sizi özümə bir qardaş deyil,
Yalnız əmrə tabe adam sayıram.
Nə haqla siz belə damşırırsınız?

Reqana.

Bu haqqı Edmumda mən vermişəm, mən.
Yaxşı olardı ki, bu sözdən əvvəl
Mənim də fikrimi soruşaydınız.
O məni döyüşdə təmsil edirdi,
Başçıydı, sərdarı qoşunlarıma.
O mənim vəkilim, əvəzim
Sizin qardaşımız sayıla bilər.

Qonerilya.

Çox da qızıışmayın, çox da qızmayın.

Onu ucaldıbdır öz ləyaqəti,
Yoxdur ehtiyacı köməyinizə.

Re q a n a.

O qədər mən onu yüksəltmişəm ki,
Ölkənin ən yaxşı adamlarıyla
İndi dura bilər eyni cərgədə

Q o n e r i l y a. Bir qalır, siz ona ərə gedəsiniz.

Re q a n a.

Dünyada çox zaman maskaraçı da
Deyir həqiqəti peyğəmbər kimi.

Q o n e r i l y a.

Bəsdir, bəsdir daha, hansı peyğəmbər
Bunu sizə deyib, çəp görür, yəqin.

Re q a n a.

Ledi, mən nasazam, pozulub halım.
Yoxsa daha kəskin cavab verərdim.
(*Edmund*)

Sərdarım, qəbul et varidatımı,
Bütün əsgərləri, əsirləri də.
Qala təslim olur, artıq bu gündən
Vanm da sənindir, özüm də sənin.
Dünya şahid olsun, deyirəm burda:
Mənim həm sahibim, həm də ərimсэн.

Q o n e r i l y a. Onu qamarlamaq istəyirsən, hə?!

A l b a n i. Xanım, bu iş sizdən asılı deyil.

E d m u n d. Cənab, heç sizdən də asılı deyil.

A l b a n i. Bəli, düz deyirsən, mayası haram.

R e q a n a (Edmunda).

Tez tərpən, əmr ver, çaldır şeypuru.
İti qılıncınla sübut eylə ki,
Doğrudan layiqsən təzə rütbənə.

A l b a n i (*Reqanaya*).

Hələ siz dayanın, hələ gözləyin.
Edmund, səni dövlət xaini kimi
Mən elə bu saat dustaq edirəm.
Qızıla bələnmiş qızıl ilan da (*Qonerilyanı göstərir*)
Səninlə birlikdə dustaq edilir. (*Reqanaya*)
Sadiq bir ər kimi, bir qəyyum kimi,

Mən öz arvadımın xeyrinə görə,
Sizin, qəşəng xanım, tələbinizin
Əksinə çıxmağa məcburam indi.
Çoxdan sövdələşib o bu lord ilə.
Sizin bu lord ilə evlənməyiniz
Heç zaman, heç zaman baş tuta bilməz.
Hərgah ərə getmək fikriniz varsa,
Onda mənə gəlin, siz məni sevin.
Artıq mənim ledim adaxlanıbdır,
Mənim haqqım yoxdur söz deyim ona.

Q o n e r i l y a. Bu nə məzhəkədir, bu nə oyundur!
Alb ani.

Sən ki silahlısan, cənab Qloster,
Əmr elə, çalsınlar şeypuru dərhal.
Sənin iç üzünü, xəyanətini
Açmağa bir adam gəlməzsə əgər,
Onda mən hazıram, bu da girovum
(*Əlcəyini onun qarşısına atır*).

Dediyim sözləri öz qılıncımla
Sübut etməyincə dilimə heç vaxt
Bir qismət də çörək yeməyəcəklər. R e
q a n a. Oh, başım hərlənir, başım hərlənir.
Q o n e r i l y a (*kənara*).

Əgər sənin başın hərlənməsəydi
Heç vədə zəhərə mən inanmazdım.

Edmund.

Cavabım belədir
(*Əlcəyini yerə atır*).

Kim olur-olsun,
Mənə xain deyən bir kəs dünyan
Ən alçaq adamtək yalan danışı
Şeypurçu, haray sal, səslə əclatl
Cürəti var isə meydana gəlsin
Onunla, səninlə, kim istəyirsə,
Hazıram vuruşum mətanət ilə,
Qoruyum haqqımı, şərəfimim*

Albani. Ey, carçı!

E d m u n d. Ey, carçı, yaxın gəl, carçı!
Albani.

Yalnız öz gücünə ümid bağlasa,
Bir kömək gözləmə əsgərlərinin.
Onlar çağırılmışdı mənim əmrimlə,
Mənim əmrimlə də tərxis oldular.

R e q a n a, Getdikcə əhvalım pisləşir yalan.
Albani.

Xanım yaxşı deyil, xəstələnibdir.
Mənim çadırıma aparın onu.
(Reqanani aparırlar. Carçı gəlir.
Bura gəl, ey carçı! - şeypuru çin. -
Al, tez bunu oxu *(Ona kağız ver)*. Z a

b i t. Çalın şeypuru! *(Şeypur səslənir)*

Carçı oxuyur.

"Özünü qraf Qloster kimi qələmə verən bir xain olduğunu iti qılınc zərbəsiylə sübut etmək təyən 5 zətə taliz, rütbəsi yüksək bir adam bu ordunun içində varsa, qoy şeypur üçüncü dəfə səslənəndə meydana çıxsın. Xain müdafiəyə hazırdır".
E d m u n d. Çalın!

Şeypur birinci dəfə səslənir.

C a r ç ı. Bir də! *(Şeypur 2-ci dəfə səslənir)*.

C a r ç ı. Bir də! *(Şeypur üçüncü dəfə səslənir)*.

Səhnə arxasından cavab olaraq şeypur çalınır. Silah qurşamış Edqar meydana çıxır.
Onun qabağı ilə şeypurçalan gəlir.

Albani.

Onun məqsədini, fikrini öyrən.
Xəbər al, nə üçün şeypur səsinə
Meydana çıxıbdir?

Carçı.

İgid, sən kimsən?
Adın, rütbən nədir? İstəyin nədir?
Niyə cavab verdin sən bu çağırışa?
E d q a r.

Çoxdan öz adımı itirmişəm mən.
Çiçəyi içindən korlayan-yeyən
Qurdəkin adımı yeyib xəyanət.
Mən də zadəganam düşmənim kimi.

A l b a n i. Kimdir o düşmənin?

E d q a r.

Qraf Qloster
Edmund deyilən kəs.
E d m u n d.
Durub qarşında,
Ona nə sözlər

var?

E d q a r.
Çək qılıncımı.
Sözlərim qəlbinə toxunsa əgər,
Soyut qəzəbini öz silahınla.
Hazırım seninlə vuruşum indi.
Bax, bu da qılıncım, bu da silahım.
Mənim bacarığım, hərbi sənətim,
Əslim, nəcabətim imkan verir ki,

Burda bəyan edim, ucadan deyim:
Sən cavan, qüvvətli, şöhrətli, şanlı,
Cürətli, ürəkli, cəsur olsan da
Davada yenicə zəfər çalsan da,
Müzəffər qılıncın yansa da par-par,
Bütün varlığınla xainsən, xain.
Allaha, atana, öz qardaşına
Sən böhtan atmısan, dönük çıxmısan.
Hersoqa sui-qəsd hazırlamısan.
Bil ki, öz başından ayağınadək,
Hətta yer üstündə, yer üzərində
Ayağın dəydiyi toz-torpağadək
Ləkə içindəsən qurbağa kimi.
Mənim sözlərimi inkar eyləsən,
Bu elim, qılıncım, təmiz vicdanım
Sübut eyləyər ki, sən yalançısan.

Edmund.

Əgər düşünsəydim öz həyatımı,
Döyüş qaydasına uyğun olaraq
Sənin kimliyini, sənin adını
Sənin vəzifəni öyrənməliydim.
Bəlkə də, sən mənim tayım deyilsən.
Fəqət mərd baxışın, məğrur duruşun,
Kəsərli sözlərin, ədəbli nitqin
Mənə əsas verir, inanım sənə.
İmtina eyləyim hüquqlarımdan,
Təxirə salmayım bu vuruşmanı.
Adıma yaxdığın qara ləkəni
-İyrənc yalanlar qaytarıb geri,
Nifrətlə çırpıram sənin üzünə.
İndi qılıncımla sənin köksünü
Yarıb ürəyinə yol açaram mən.
Mənhus iftiralar, mənfur yalanlar
Əbədi dincələr qəlbində sənin.
Döyüşə hazırım, çalın şeypuru.

Şeypur səsləri. Vuruşurlar. Edmund yıxılır,

A1b ani. Öldürmə, öldürmə, onu öldürmə!
Qoneri lya.

Çirkin bir kələk var burda, Qloster.
Naməlum düşmənə qanuna görə,
Sən gərək heç vədə döyüşməyəydin.
Sən məğlub deyilsən bu vuruşmada.
Sən tora düşübsən, aldanılıbsan.

Albani.

Lütfən, ağızımızı bağlayın, xanım.
Yoxsa, mən bağlaram bu kağız ilə.
(Edmunda)
Buyur, ser, yaxşı bax! Yaramaz canı,
Oxu törətdiyin müsibətləri.
Ledi, siz də baxın, çırmayın ancaq.
Yəqin ki, bu məktub sizə tanışdır?

Məktubu Edmunda verir.

Qonerilya.

Tutalım tanışdır. Bizim yerlərdə
İxtiyar mənimdir, sənin ki deyil.
Kim məni ittiham eyləyə bilər?

Albani.

Of, qansız yırtıcı, amansız vəhşi,
Bilirsən məktubun məzmununu sən?

Qonerilya. Mənim bildiyimi məndən soruşma.

Gedir.

Albani.

Gedin arxasınca, muğayat olun.
Ağlın itirib, sərsəmləyibdir.

Zabitlərdən biri gedir.

Edmund.

Tamamilə düzdür ittihamların,
Mənim günahlarım daha artıqdır.
Vaxt özü hər şeyi açar, göstərar.
Getdi o zamanlar, keçdi dövrənim.
(*Edqara*).

Sən kimsən, ey mənə qalib gələn kəs?
Danış, məğrur igid. Zədəgan olsam,
Səni əfv edərim, bağışlayaram.

Edqar.

Gəl, biz bağışlayaq bir-birimizi.
Əslimə - nəslimə, zətümə görə,
Səndən zərrə qədər əskik deyiləm.
Əgər artıqamsa, onda artıq da
Sən mənim qəlbimi yaralamısan.
Mən sənə atanın oğluyam,
Edmund. Sənə qardaşınam,
Edqardır adım. Allah insafıdır,
ədalətlidir. Bizim suçumuzla, günahımızla
Bizim özümüzü cəzalandırır.
Atan qaranlıqda zinakarlıqla
Səni bu dünyaya gətirdiyiçün

Qaldı dərd içində, zülmət içində,
İşıqlı gözündən məhrum edildi.

Edmund.

Doğrudur dediyin, doğrudur sözün.
Artıq sona çatdı taleyin çarxı,
Burda dövrəsini yetirdi başa.
Burda ölüm kəsdi mənim üstümü.

Albani.

Sənin duruşundan, hərəkətindən
Özüm hiss etmişdim, başa düşmüşdüm:
Yüksək nəsilənsən, adın sanın var.
Yaxın gəl, qoy səni bağrıma basım.

Hərgah sənə qarşı, atana qarşı

Ürəyində azca nifrət olubsa,
Üzümə səadət heç vaxt gülməsin.

Edqar. Mən bunu bilirəm, möhtərəm hersoq.

Albani.

Harda gizlənmişdin indiyə qədər?
Atanın bu ağır fəlakətini
Sən necə öyrəndin?

Edqar.

Dərd kürəsində
Özüm yana-yana öyrəndim, milord.

Dinləyin qısaca danışım sizə.

Axıra çatanda qəmli hekayəm,
Kaş ki, parça-parça olaydı qəlbim!
Məni addım-addım təqib eyləyən
Amansız ölümdən qurtarmaq üçün
Dəli görkəminə saldım özümü.
İlahi, necə də şirindir həyat!
Hər saat ölsə də dərdən, əzabdan,
Biryolluq ölümü istəmir insan.
Cır-cındır içində gəzdim səfil tək.
Elə vəziyyətə, hala düşdüm ki,
Məni pəsinmədi hətta itlər də.
Bu zaman atamla gəldim üz-üzə.
Onun boş qalmışdı göz çalaları.
Qanlı üzüklərdən hələ yenicə

Nadir daş-qaşları çıxarmışdılar.
O gündən atama bələdçi oldum.
Gəzdirdim hər yerdə onu özümlə,
Sədəqə toplayıb saxladım onu.
Bir anda qoymadım ruhdan düşməyə,
Daima yandırdım ümid şamını.
Heç vədə demədim kim olduğumu.
Yalnız yarım saat bundan irəli,
Bu döyüşdən qabaq bədbəxtlikdən, mən
Danışdım kədərli sərgüzəştimi.
Bu cür qələbəyə ümid etsəm də,
Ancaq nə gizlədim, inanmırdım heç.
Xahiş eylədim ki, istəkli atam
Xeyir-dua versin bədbəxt oğluna.
Onun ağır dərddən sınımış ürəyi
Bu qəfil xəbərə dözə bilmədi,
Cilik-cilik olub parçalandı, ah!
Gah sevinc içində, gah qəm içində
Çırpına-çırpma ixtiyar atam
Üzündə təbəssüm köçdü dünyadan.
Edmund.

Senin bu hekayən sarsıtdı məni.
Sənin bu hekayən mənim qəlbimdə
Xeyirxah duyğular yaratdı, bəlkə. Ancaq davam elə,
qurtar sözünü, Görünür, deməyə hələ sözün var.

Albani.

Əgər qəmlidirsə, daha danışma.
Məni göz yaşına qərq etmək üçün
Artıq kifayətdir eşitdiklərim.

Edqar.

Yalnız dərd görməyən hədd sayar bunu,
Fəqət dərd çəkənlər zillət içində
Bir-bir aşıb keçər qəm dağlarını.
Acı göz yaşında boğulduğum vaxt
Hardansa bir nəfər gəldi yanıma.
Əvvəllər o məni dilənçi bilib
Kənar dolanardı, kənar gəzərdi.

İndi kimliyimi öyrənib mənəm,
Güclü qollarım saldı boynuma.
Elə fəryad edib, nalə çəkdi ki,
Sanki asımanı uçuracaqdı.
Sonra üzüqoylu düşdü aşağı,
Atamı həsrətlə basdı bağına,
Yudu göz yaşıyla cənazəsini.
O, kral barədə, özü barədə
Olduqca kədərli şeylər danışdı.
Dünya qurulandan bu günə qədər
Heç kəs eşitməyib belə dəhşəti.
Danışdıqca dərdi tüğyan edirdi.
Onun ürəyində həyat telləri
Bir-bir qırılırdı, bir-bir sınırdı.
O birdən bayıldı. Elə bu zaman
Şeypuru çaldılar ikinci dəfə.
Onu huşsuz halda qoyub gəldim mən.
A l b a n i. Sən bizə demədin, bəs o kim idi?
E d q a r.

Kent idi, vətəndən sürgün olmuş
Kent. Dəyişib büsbütün öz görkəmini,
Onun dincliyini əlindən alan, Onu vətənindən didərgin
salan Kralın dalınca gedirdi bədbəxt, Ona sadaqətlə
xidmət edirdi. Belə tir xidməti etməzdə qul da.
Bir əyan əlində qanlı bıçaq yüyürərək gəlir.

Ə y a n. Aman, kömək edin!
E d q a r. Nə istəyirsən?
A l b a n i. Axı, nə olubdur? Bir danış, kişi.
E d q a r. Bıçaq qana batıb, bu nə deməkdir?
Ə y a n.

Qan hələ istidir, hələ buğlanır.
Bıçaq çıxarılıb ürəkdən indi.
O öldü!
A l b a n i. Kim öldü? Tez danış, kişi.
Ə y a n.
Sizin arvadınız intihar etdi.

Xanım zəhərləyib bacısını da.
O özü hər şeyi aldı boynuna.

Edmund.

Mən hər ikisinə nişanlanmışdım.
İndi ölüm edər üçümüzün də
Birgə toyumuzu.

Edqar. Baxın, Kent gəlir.

Albani.

Qəddar bacıların - yırtıcıların
Siz ya ölüsünü, ya dirisini
Gətirin, gətirin bu meydana tez.
Göylərin bu hökmü sarsıdır bizi,
Fəqət qəlbimizdə onlara qarşı
Mərhəmət oyatmır.

Əyan gedir. Kent gəlir.

Ah, Kent özüdür!

Hadisələr imkan vermir ki bizə,
Onu layiqincə qəbul eyləyək.

Kent.

Mən öz kralımla-hökmdarımla
Gəlmişəm əbədi vidalaşmağa.
O burda deyilmi? Albani.
Sən bir işə bax!
Əsas məsələni unutmuşuq biz.
Danış, Edmund, danış, kral hardadır
Kordeliya hardadır?

Qonerilya ilə Reqananın cəsədlərini

Görürsənmi, Kent?

Kent. Əfsus! Niyə düşdü bu günə onlar?

Edmund.

Edmund sevilirdi bir vaxt, bir zaman
Yalnız ona görə, onun xətrinə
Bacı bacısını zəhərləmişdi,
Sonra öldürmüşdü özünü dərdən,

Albani. Doğrudur. Onların örtün üzünü.

Edmund.

Həyatım sozalır, ömrüm tükənir...
Tamam zidd olsa da təbiətimə,
Mən də istəyirəm yaxşılıq edim
Bu son nəfəsimdə, bu son çağımda
Bir adam göndərin dustaqxanaya.
Cəld olun, cəld olun, Kordeliyanı
Liri öldürmək üçün əmr vermişəm.
Vaxtında təcili adam göndərin.
Alban i. Tez qaçın, tez qaçın! Xilas eylər ,
Edqar.

Biz kimin yanma qaçağın, milord
(Edmund)
Kimə əmr edibsən, kimə demisən
Əmri ləğv etməyə bir nişanə ver,

Edmund.

Tamamilə düzdür. Al qılıncımı,
Mənim zabitimə verərsən onu.

Alban i. Həyatı sevərsən tələs, tələs, qaç!
Edqar gedir.

Edmund.

Sənin zövcənlə mən hökm vermişdik.
Zindanda assmlar Kordeliyanı.
Xalqın arasında söz yaysmlar ki,
O dözə bilməyib ağır cəzaya,
Özünü qüssədən həlak etlənib.

Alban i.

Ya rəbbim, sən saxla onu ölümdən!
Hələlik buradan aparın bunu.
(Edmundu aparırlar).

Lir Kordeliyanın cənəzəsini qolları üstündə gətirir. Onun arxasınca Edqar, zabit və başqaları gelirlər.

Lir.

Hönkürün, hönkürün, fəryad qoparın!
Ey daşdan yaranmış, ey daş insanlar,
Diliniz, gözünüz məndə olsaydı,
Mən elə dil deyib ağlayardım ki,

Sonsuz ah-naləmdən, göz yaşlarından
Göylərin qübbəsi parçalanardı.
Ah, qızım əbədi köçdü dünyadan!
Elədir, elədir, həqiqətdir bu.
Ölünü diridən seçə bilirəm.
Cansızdır, ruhsuzdur o, torpaq kimi.
Mənə güzgü verin. Güzgünün üzü
Onun nəfəsindən tərləşə əgər,
Deməli, gül balam ölməyib, sağdır.

K e n t. Dünyanın sonudur?

E d q a r. Qiyamət qopub?

A l b a n i. Məhşər ayağıdır!

L i r.

Fələk tərpənir.
O sağdır! Sağ qalsa bu xoşbəxt saat
Həyatın, zamanın indiyə qədər
Köksünə vurduğu bütün dağlara,
Bütün yaralara məlhəm olardı.

K e n t (*diz çökərək*). Ah, əziz kralım!

L i r. Lütf elə, çəkil.

E d q a r. Hökmdar, o Kentdir, öz dostunuzdur.

L i r.

Qatillər, xainlər, çor dəysin sizə!
Qurtara bilərdim onu ölümdən.
İndi qızım yoxdur, köçdü əbədi.
Dayan, Kordeliya, gözlə bir az. Hə!
Nə dedin? Nə dedin? - Ah, onun səsi
Həmişə incəydi, məlahətliydi.
Qadına bəzəkdir belə gözəl səs. -
Səni asan qulu öldürdüm, qızım.

Z a b i t. Doğrudan, cənablar, onu öldürdü.

L i r.

Necə! Öldürmədim? Məgər düz deyil?
Əvvəlki günlərim olsaydı indi,
İti qılıncımla bu əclafları
Atılıb-düşməyə məcbur edərdim.

Artıq qocalmışam, zəifləmişəm.
Haldan-dildən salıb bu dərdlər məni.
Cənab, siz kimsiniz? Pis görür gözüüm.
Sizə həqiqəti mən deyim gərək.

Kent.

Taleyin sevdiyi, nifrət etdiyi
İki adam varsa dünya üzündə,
Onlardan birisi qarşınızdadır.

L i r. Mən görə bilmirəm. Siz Kentsinizmi?

Kent.

Özüdür, hə, Kentəm, nökriniz Kent.
Bir vaxt nökriniz vardı Kay adlı...

Lir.

Yaxşı adam idi, deyim düzünü.
İgid döyüşçüydü, zirəkdi əldən.
Artıq o ölübdür, çürüyüb, yəqin.

Kent. Xeyr, ölməmişəm. Kay mənəm, milord.

L i r. Biz bunu tezliklə ayırd edərik.

Kent.

Fəlakət toruna siz düşən gündən
Sizi addım-addım izləmişəm mən.

L i r. Bura xoş gəldiniz.

Kent.

Təkcə mən idim.
Hər tərəf dəhşətdi, hər tərəf zülmət.
Bir kəs görünmürdü vəhşi səhrada...
Böyük qızlarımız düşmənçilikdən
Üzülüb, qapılıb ümitsizliyə,
Qorxunc ədavətə qurban getdilər.

L i r. Hə, yəqin belədir.

Albani.

Nə dediyini
O özü də bilmir. Bizi tanımaz.
Danışmaq hədərdir.

E d q a r. Əbəsdir, əbəs.

Zabit gəlir.

Z a b i t. Milord, Edmund öldü.

Al b a n i.

Faydası yoxdur.

Alicənab dostlar, möhtərəm lordlar!

Bilin fikrimizi, qərarımızı.

Dünyanın bu böyük bədbəxtinə biz

Hər cürə köməklik göstərəcəyik.

Ağsaqqal, hörmətli kralımıza

Ömrünün-gününün sonuna qədər

Yenə hökmdarlıq veriləcəkdir. (*Edqar və Kentə*)

Sizə qaytarılır hüquqlarınız.

Bundan əlavə də, bundan başqa da,

Şərəfə çatacaq xidmətləriniz,

Layiqli töhfələr alacaqsınız.

Dostlar etdikləri yaxşılıqların

Dadacaqlar şirin meyvələrini.

Düşmənlər zəhərlə doldurduqları Qədəhin,

badənin ləzzətini də Özləri görəcək, özləri ancaq.

Ah, ona nə oldu? Ona bir baxın!

L i r.

Yazıq göyərçinim, asdılar səni!

Yoxdur, yoxdur, yoxdur, nəfəsin yoxdur.

Nə üçün, nə üçün at, it siçovul

Yaşasın, fəqət sən yaşamayasan?!

Sen daha dünyaya gəlməyəcəksən, '

Heç vaxt, heç vaxt, heç vaxt, heç vaxtı heç vaxt, ah!

Təvəqqe edirəm düyməni açın.

Təşəkkür edirəm, sağ olun, cənab.

Onu görürsünüz? Baxın, oh, baxın.

Tərpənir, bir baxın dodaqlarına!

Baxın, ora baxın!

Gülümsəyərək ölür.

E d q a r. O bihuş oldu!

K e n t. Parçalan, parçalan, aman, ürəyim!

E d q a r. Açın gözünüzü, böyük hökmdar.
Kent.

İncitmə, incitmə onun ruhunu.
Qoy ruhu rahatca çıxsın canından,
Qoy sakitcə ölsün zavallı kral.
Daha çox işgəncə verməkçin onu
Həyatın bu ağır məngənəsində
Yalnız düşmən saxlar.

E d q a r. Öldü, doğrudan.

Kent.

Qəribə budur ki, əzab içində
Bu qədər o necə yaşaya bilib?

A l b a n i.

Aparın buradan cənazələri.
Birinci borcumuz belədir ancaq:
Onlara yas tutaq, matəm saxlayaq.
(*Kentə və Edqard*) Sədaqətli dostlar,
ikilikdə siz Ölkəni idarə etməlisiniz.

Kent

Bacarmaram, məni çağırır kral.
Gərək yola çıxım təcili, dərhal.

Ä l b a n i.

Baş əyək zamanın ağır hökmünə,
Qocanın taleyi düşdü düyünə.
Cavanlar bu dərdə qatlaşa bilməz,
Bu qədər yaşamaz, bu təhər ölməz.
Matəm musiqisi altında gedirlər.